

BIBLIOTEKA VJEVERICA

ČAROBNJAK IZ OZA

ČAROBNJAK IZ OZA

BIBLIOTEKA VJEVERICA

UREDNIK GRIGOR VITEZ

SVEZAK 71

*

Preveo s ruskoga

SLOBODAN GLUMAC

*

Ilustrirao

FERDINAND KULMER

ČAROBNJAK IZ OZA

ili

ČAROBNJAK SMARAGDNOG GRADA

Obradio

A. VOLKOV

IZDAVAČKO KNJIŽARSKO PODUZEĆE

mladost

ZAGREB 1963

Štamparski zavod Ognjen Prica, Zagreb 1963

URAGAN

Eli je živjela usred velike kanzaske stepe. Njen stric, farmer Džon, cio je dan radio u polju, a tetka Ana se starala o domaćinstvu.

Živjeli su u jednom vagonu, skinutom s kotača i postavljenom na zemlju.

Namještaj kućice bio je bijedan: gvozdena peć, ormar, sto, tri stolice i dva kreveta. Nasred poda bio je kapak kroz koji se moglo spustiti u »uraganski podrum«. U podrumu je porodica sjedila za vrijeme bura.

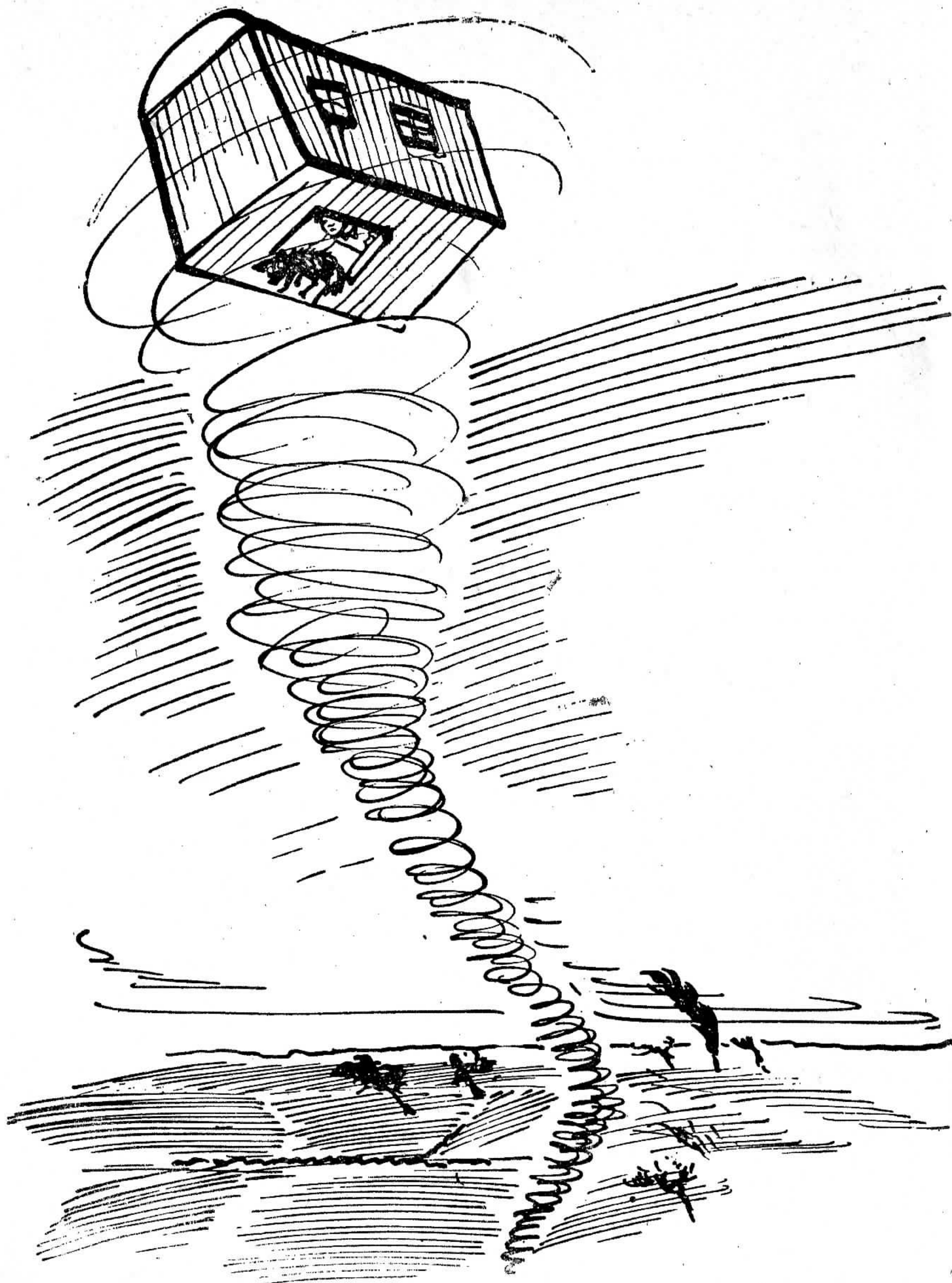
Kanzaski uragani su često prevrtali stan strica Džona. Ali Džon nije tugovao: kad bi se vjetar stišao, on bi podigao laganu kućicu; peć i kreveti dolazili su na svoja mjesta, Eli je skupljala limene tanjire i bokale — i sve je bilo u redu do novog uragana.

Unaokolo, do samog horizonta, pružala se dosadna, siva stepa. Baš kao sumorna stepa bila je i domaćica. Tetka Ana se nikad nije osmjehivala: čudili su je smijeh i bučne igre Eli s veselim psetancetom Totoškom. Ona nije shvaćala kako se može igrati i smijati u tako dosadnoj zemlji.

Kanzas je bio Elina domovina. Ona se rodila u isto tako maloj kućici i ista ovakva stepa bila je unaokolo, i roditelji su joj, kad je bila ista takva bura, sjedili u »uraganskom podrumu«. A kada je Eli ostala siroče, stric Džon ju je uzeo k sebi.

Eli je pomagala tetki Ani u domaćinstvu. Stric Džon ju je učio pisanju, čitanju i računanju. On joj je obećao da će je povesti na vašar u susjedni gradić, i djevojčica je s nestrpljenjem očekivala putovanje. Ona je često gledala vašarske šatore s igračkama i slatkišima, cirkus, kaveze putujućeg zvjerinjaka s majmunima i lavovima.

Djevojčica je voljela da se zabavlja s Totoškom. To je bilo crno psetance dugačke svilaste dlake, čupave njuškice, oštrih ušiju i malih, smiješno blistavih očica. Totoška je uvijek bio veseo. On se mogao s djevojčicom igrati po cijeli dan.

Ali danas Eli nije bilo do njega. Stric Džon je sjedio na pragu i uznemireno promatrao nebo, sivlje nego obično. Eli je stajala pokraj strica s Totoškom na rukama. Tetka Ana je u kući prala posuđe. Uskoro su stric Džon i Eli čuli sa sjevera huk vjetra. Trava je prilegla po zemlji i zatalasala se. Istovremeno se i s juga čuo sve jači šum vjetra. Stric Džon je skočio.

— Bit će uragana! Idem da utjeram stoku u staju! — požurio je on.

Tetka Ana je pritrčala vratima.

— Brže, Eli! — piskavo je povikala. — U podrum!

Tetka Ana je otvorila podrumski kapak i spustila se u tamnu jamu. Totoška je isklizнuo iz ruku djevojčice i zavukao se pod krevet. Eli se uzalud trudila da ga izvuče otuda. Najzad je uhvatila Totošku i bila je već blizu kapka, ali je udar uragana tako stresao kućicu, da je djevojčica nehotice sjela na pod.

Desila se čudna stvar.

Kućica se prevrnula dva ili tri puta, kao vrteška, i polagano se podigla. Sjeverni i južni vjetar su se sudarili ondje gdje je stajala lagana kućica. Ona je tako postala centar ciklona. Vihor ju je zahvatio, podigao uvis i ponio po zraku.

U sobi je bilo polutamno, i vjetar je fijukao unaokolo. Kućica je, ljuljajući se, jurila po zraku. Totoška, nezadovoljan onim što se dešavalo unaokolo, trčao je po sobi hrabro lajući. Eli je izgubljeno sjedila na podu. Najednom je Totoška pritrčao otvorenom kapku i pao kroz njega. Djevojčica je ciknula od užasa i jada. Ali iz otvora su se odmah pomolile oštre uši psetanceta. Pritisak zraka je ugurao Totošku nazad, i on je plivao usred otvora, cičeći od straha. Djevojčica je dopuzila do otvora, izvukla psića za uho i zatvorila kapak.

Eli se osjećala sasvim osamljenom. Vjetar je tako fijukao da ju je zaglušio. Činilo joj se da će kućica svaki čas pasti i razbiti se. No vrijeme je prolazilo, a kućica je još uvijek letjela. Eli se uspentrala na krevet i legla, privukavši uza se Totošku. Uz fijuk vjetra i lagano ljuljanje kućice Eli je čvrsto zaspala.

ELI U ZEMLJI ŽVAKAČA

Eli se probudi od silnog udarca i sjeti se što se dogodilo. Totoška je vrelim mokrim jezikom lizao Elino lice i cičao. Djevojčica skoči s kreveta. Kućica se nije kretala. Sunce je jarko sijalo kroz prozor. Eli pritrča vratima, širom ih otvori — i uzvikne od divljenja.

Uragan je donio kućicu u zemlju neobične ljepote. Svud unaokolo su se prostirale zelene poljanice; na njihovim ivicama je raslo drveće sa zrelim, sočnim plodovima; na poljanama su se vidjele lijehe divnog cvijeća. Ptice neviđenog jarkog perja prhutale su i pjevale. Nedaleko je žuborio bistri potok; u vodi su se igrale srebrne ribice.

Ta slika je iznenadila Eli. Činilo joj se da gleda prekrasan san. Ona štaviše protrlja oči, ali sve je ostalo na svom mjestu.

Dok je djevojčica neodlučno stajala na pragu, iza drveća se pojaviše smiješni i mali čovječuljci, kakvi se samo mogu zamisliti. Muškarci, odjeveni u plave baršunaste kapute i uske hlače, rastom nisu bili viši od Eli: na nogama su im se sjale plave čizme s posuvraćenim sarama. Ali su se Eli najviše dopali šiljati šeširi: vrhove su im ukrašavale kristalne loptice, a pod širokim obodima umilno su zvonili mali zvončići.

Stara žena, sva u bijelom, dostojanstveno istupi ispred tri muškarca; na šiljatom šeširu i na plaštu blistale su joj sićušne zvjezdice. Sijeda kosa padala je starici na pleća.

U daljini, iza voćaka, pojavi se cijela gomila malih čovječuljaka; oni su stajali, došaptavajući se i zagledajući, ali se nisu odlučili da priđu bliže.

Izaslanici tih plašljivih malih ljudi ljubazno i nekako bojažljivo osmjehnuše se Eli. Zatim složno krenuše naprijed i najednom skinuše šešire. Cin-cin-cin! — zazvonili su zvončići. Eli je primijetila da se vilice malih ljudi neprestano miču, kao da oni nešto žvaču.

Starica se obrati Eli:

— Moćna vilo! Pozdravljam te u zemlji Istoka! Ti si ubila zlu čarobnicu Gingemu i oslobodila Žvakače!

Eli je bila zaprepaštena. Zašto je nazivaju vilom i koga je mogla uništiti ona, Eli koja u svom životu nije ubila ni vrapca?!

Mala starica je čekala odgovor.

Eli reče:

— Vi ste veoma ljubazni, ali to je zabuna: ja nikog nisam ubila.

— To je učinila kućica, ali, svakako, po tvom naređenju — progovori bijela starica.

A čovječuljci usklikmuše u zboru:

— Tvoja kućica je — krak! krak! — ubila zlu čarobnicu Gingemu! — i odjednom zamahaše šeširima.

Cin-cin-cin! — zazvonili su zvončići.

— Gledaj! — starica je pokazala na ugao kuće. — Eno joj nogu!

Eli odskoči s krikom užasa. Ispod kućice strčao je par nogu u lijepim srebrnim cipelicama.

— Ah, kakva nesreća! — uzviknu Eli kršeći ruke. — Tome svemu je kriv gadni uragan! Što da radim?

— Sad ništa ne možeš uraditi — mirno odgovori starica.

— Tko je ona?

— Gingema, zla čarobnica Istoka. Ona je mnoge godine vladala Žvakačima i tjerala ih da rade dan i noć.

— Ona nas je tjerala da radimo dan i noć! — u zboru kazaše Žvakači.

— Ona nam je naređivala da lovimo pauke i šišmiše, da skupljamo žabe i pijavice po jarkovima. To su joj bila najmilija jela... A mi... — Žvakači zaplakaše — mi se veoma bojimo pauka i pijavica!

— A i vi ste Žvakačica? — upita Eli staricu.

— O, ne! Ja sam — Vilina, sjeverna čarobnica. Kad je tvoja kućica zgnječila Gingemu, ja sam o tom saznala iz čarobnih knjiga, i evo tu sam!

— Zar ste vi stvarno čarobnica? — u strahu uskliknu Eli.

— Pa da! — odgovori Vilina. — Ali ja sam dobra čarobnica, i moj narod me voli. Gingema je bila moćnija od mene, inače bih ja odavno oslobodila moje drugove Žvakače.

— Ja sam mislila da su sve čarobnice zle.

— Nije tako. Bile su četiri čarobnice u Gudvinovoj zemlji. Nas dvije — sjeverna i južna — dobre smo. Ali istočna i zapadna stvarno su veoma zle. Ti si ubila Gingemu, i sad je ostala samo jedna zla čarobnica u Gudvinovoj zemlji.

Eli zatrese glavom:

— A kako to tetka Ana kaže da u svijetu više nema čarobnica?

— Tko je ta tetka Ana? — upita Vilina prezrivo stisnuvši usne.

— Ona živi u Kanzasu.

— Nikad nisam čula za takvu zemlju — reče starica. — Ma šta govorila tvoja tetka, u Gudvinovoj zemlji još žive čarobnjaci i mudraci.

— Tko su ti mudraci?

— Najveći mudrac je Gudvin — prošapta čarobnica. — On je najmoćniji od svih nas. On je napravio Smaragdni grad...

Toga časa Žvakači složno uzviknuše i pokazaše prema uglu kućice pod kojim je ležala ubijena čarobnica.

— Gledajte! Gledajte!

Starica se nasmija: noge ubijene čarobnice su iščezle, a na zemlji su stajale samo srebrne cipelice.

— Gingema je bila vrlo, vrlo stara — reče sjeverna čarobnica. — Ona se bojala sunca i sakrivala se od njega. Iz kuće je izlazila samo noću. A sad ju je sunce pretvorilo u šaku prašine. Srebrne cipelice su tvoje, i ti ih možeš nositi.

Vilina lupi cipelice jednu o drugu, strese prašinu i dade ih Eli.

— Gingema je cijenila cipelice više nego sva svoja skrovišta — rekao je jedan od Žvakača. — U njima je čarobna sila.

Eli unese cipelice u kućicu i stavi ih na sto.

— Ja hoću da se vratim stricu Džonu i tetki Ani. Oni se brinu za mene. I ja treba da idem sa stricem Džonom na sajam. Kako da pronađem put za Kanzas?

Žvakači i sjeverna čarobnica zatresoše glavama.

— Na istoku, na jugu i na zapadu je pustinja — reče stari Žvakač. — A, osim toga, zla čarobnica Zapada zarobljava sve one koji dođu u njenu zemlju.

— Sjever je moja država — reče Vilina. — Ali iza njega je velika pustinja. Bojim se, mala moja, da ćeš morati živjeti s nama.

Eline oči se napuniše suzama. Dobri Žvakači veoma se rastužiše pa i oni zaplakaše, brišući suze plavim maramicama. Žvakači su skinuli šešire i stavili ih na zemlju, da im zvončići svojim zvonjenjem ne bi smetali da jecaju.

Starica je dugo gledala uplakanu Eli, a zatim reče:

— Idi u Smaragdni grad. Mislim da će ti Gudvin pomoći.

— Gdje je taj grad? — upita Eli brišući suze.

— Usred zemlje. Veliki mudrac i čarobnjak Gudvin ga je sagradio i upravlja njime.

— Je li on dobar?

— Da, on je dobri čarobnjak. To zna cijela zemlja, mada on živi neobično tajanstveno i nitko ga nije vidio otkako je grad sagrađen, a to je bilo prije mnogo godina.

— A kako ću doći do Smaragdnog grada?

— Put je dalek. Nije zemlja svuda lijepa kao ovdje. Ima mračnih šuma sa strašnim životinjama, ima brzih rijeka — opasno ih je prelaziti...

— Ne biste li vi pošli sa mnom? — plašljivo upita djevojčica.

— Ne, dijete moje! Ja ne mogu ostaviti svoju zemlju — odgovori Vilina. — Moraš ići sama. Put u Smaragdni grad je popločen žutim opekama, i ti nećeš zalutati. Kada dođeš Gudvinu, ne boj se, moli ga za pomoć. Zbogom, draga moja!

— Zbogom, draga! — u zboru rekoše Žvakači i odmah staviše šešire na glave.

Cin-cin-cin! — zazvonili su zvončići posljednji put.

Izaslanici su se vratili u gomilu koja ih je čekala za drvećem.

Dobra vjerna čarobnica triput se okrenu na lijevoj peti, izgovori nerazumljive riječi i iščeze na Elino zaprepaštenje. Žvakači se raziđoše po kućama, i Eli ostade sama.

Eli pogleda okolo, dvaput zajeca i prihvati se posla. Našla je u kućici komadić hljeba i pojela ga na obali potoka, napivši se poslije toga bistre izvorske vode. Djevojčica zatim nabra voća i zaključi da u životu nije ništa ukusnije jela. Zatim se stade spremati na daleki put, a Totoška je trčao između drveća, lajao i vijao ptice.

Eli je imala jednu jedinu haljinicu od flanela. Ona je visila na čavliću nad njenim krevetom. Nekad su na njoj bile plave pruge, ali su one od čestog pranja izgubile boju i postale skoro bijele. Eli obuče haljinicu, stavi na glavu ružičastu kapicu i strpa u korpicu sve jelo koje je našla u ormaru. Pogledav u svoje noge, Eli primijeti da su na njima stare i poderane cipele.

— One neće izdržati dug put, Totoška! — tužno reče djevojčica.

Psetance je ponjušilo cipele, brižljivo ih olizalo i zamahalo repom, kao da se slaže s mišljenjem gospodarice. Odjednom se Eli sjeti srebrnih cipelica.

— Lijepo bi bilo ako mi one pristaju — reče Eli. — Nove su i valjale bi za put. A tu su nešto govorili i o njihovoj čarobnoj moći, mada ja, uistinu, ne znam kakva bi moć mogla biti u cipelama. Probat ćemo da ih obujem, Totoška!

Ona se obula, a srebrne cipelice su joj pristajale kao da su za nju bile pravljene. Eli od radosti zapljeska i okrenu se na potpetici.

— Hajdemo, Totoška! — uzviknu ona. — Naći ćemo Gudvina, i on će nas vratiti u Kanzas!

Eli zatvori vrata, stavi ključ u džep, krupnim slovima napisa kredom na vrata: »Nema me kod kuće«, i hrabro krenu na put s veselim Totoškom.

Nedaleko od kućice razdvajalo se nekoliko putova; Eli je krenula putem koji je bio popločen žutim opekama, a njene nove srebrne

cipelice zalupkale su po tvrdom putu. Sunce je sjalo, ptičice su pjevale, i mala se djevojčica, bačena u divnu stranu zemlju, osjećala sasvim dobro.

Eli je išla putem ograđenim s oboje strane lijepim plavim plotom za kojim su počinjala obrađena polja. Ponegdje su se vidjele okrugle kućice. Krovovi su im bili slični šiljatim šeširima Žvakača. Na krovovima su svjetlucale kristalne loptice. Kućice su bile obojene plavom bojom.

Na poljima su radili mali ljudi; oni su skidali šešire i radosno se klanjali Eli. Svaki Žvakač je znao da je djevojčica u srebrnim cipelicama oslobodila njihovu zemlju od zle čarobnice, spustivši svoju kućicu — krak! krak! — pravo na njenu glavu.

Svi Žvakači, koji su se s Eli sreli na putu, s bojažljivim čuđenjem su promatrali Totošku i, čuvši njegovo lajanje, zatvarali uši. Kad bi veselo psetance potrčalo prema kome Žvakaču, on je bježao koliko su ga noge nosile.

Uveče, kad je Eli ogladnjela i smišljala gdje će provesti noć, ugledala je pored puta veliku kuću. Na poljani pred kućom plesali su mali muškarci i žene. Svirači su nježno svirali na malim violinama i flautama. Tu su se igrala i djeca, tako sićušna da je Eli razrogačila oči od zaprepašćenja: ona su ličila na lutke. Na terasi su bili postavljeni dugački stolovi sa zdjelama punim voća, oraha, bombona, ukusnih kolača i velikih torti.

Ugledav Eli, iz gomile koja je plesala iziđe lijep starac, (on je bio za cio prst viši od Eli!) pokloni se i reče:

— Ja i moji drugovi proslavljamo danas oslobođenje naše zemlje od zle čarobnice. Smijem li zamoliti moćnu Vilu Kućice koja ubija da učestvuje u našoj gozbi?

— Zašto vi mislite da sam ja vila? — upita Eli.

— Vi ste zgnječili zlu čarobnicu Gingemu — krak! krak! — kao običnu ljusku od jajeta; vi nosite njene čarobne cipelice; s vama je čudna životinja kakvu mi još nikad nismo vidjeli; vi nosite bijelo odijelo, a u našoj zemlji samo vile i čarobnice oblače se u bijelo.

— Ali na njemu su plave pruge — reče djevojčica.

— I to je vrlo ljubazno s vaše strane — prihvati Kokus (tako se zvao starac). — Plavo — to je boja Žvakača. Mi znamo: vi ste — naša zaštitnica.

Nato Eli nije znala što da odgovori i pođe za Kokusom. Nju su susretali kao kraljicu, i zvončići su neprekidno zvonili cijele večeri, i beskrajno se plesalo i pojedeno je bezbroj kolača i popijeno bezbroj boca s napicima koji rashlađuju, i cijelo veče je proteklo tako prijatno i veselo da je Eli sasvim zaboravila na strica Džona i tetku Anu, a sjetila ih se samo jedan trenutak, kad je htjela da zaspi u krevetu.

Ujutru, poslije doručka, ona upita Kokusa:

— Je li daleko odavde do Smaragdnog grada?

— Ne znam — zamišljeno odgovori starac. — Ja nikad nisam bio tamo. Bolje je držati se podalje od Velikog Gudvina, naročito ako nemaš važnog posla kod njega. A i put je do Smaragdnog grada dalek i težak. Morat ćete prolaziti kroz mračne šume i prebacivati se preko brzih, dubokih rijeka.

Eli se malo rastuži, ali pomisli da je samo Veliki Gudvin može vratiti u Kanzas; i zato se oprosti s novim drugovima i krene na put.

ELI SPASAVA STRAŠILA

Eli je išla već nekoliko sati i umorila se. Sjela je da se odmori pored plavog plota za kojim se prostiralo polje zrele pšenice. Nedaleko od ograde stajala je dugačka motka; na njoj je strčalo slamnato strašilo da plaši ptice. Glava mu je bila napravljena od vrećice, napunjene slamom, s nacrtanim očima, nosom i ustima, tako da se dobilo smiješno ljudsko lice. Strašilo je bilo odjeveno u iznošeni plavi kaput; ponegdje je iz poderotina odijela strčala slama. Na glavi mu je bio stari iznošeni šešir, na nogama stare plave čizme kakve su nosili muškarci u toj zemlji.

Strašilo je imalo smiješan i, ujedno, dobroćudan izgled.

Eli je pažljivo promatrala smiješno nacrtano lice strašila i začudila se kad je vidjela kako joj ono najedanput namignu desnim okom. Ona pomisli da joj se to učinilo — strašila u Kanzasu nikad ne namiguju. Ali je figura zaklimala glavom veoma prijateljski.

Eli se preplaši, a hrabri Totoška, lajući naleti na plot iza koga je bila motka sa strašilom.

— Dobar dan! — reče strašilo malo promuklim glasom.

— Zar ti znaš govoriti? — upita Eli.

— Naravno! Kako si?

— Hvala dobro — učtivo odgovori djevojčica. — A kako si ti?

— Nije važno! — s tužnim osmijehom reče strašilo. — Veoma je dosadno strčati ovdje dan i noć i plašiti odvratne vrane.

— Zar ne možeš sići?

— Ne, otraga su mi zaboli motku. Kad bi je ti izvukla, bio bih ti veoma zahvalan.

Eli prijeđe preko plota, savi motku dolje i svuče strašilo uhvativši ga čvrsto objema rukama.

— Izvanredno sam zahvalan! — zadihano reče strašilo osjetivši se na zemlji. — Osjećam se potpuno novim čovjekom. Kad bih još dobio srebrne zvončiće za šešir i nove čizme!

Strašilo je brižljivo poravnalo kaput, streslo sa sebe slamke i, povukavši nožicom po zemlji, predstavilo se djevojčici:

— Strašilo!

— Što kažeš? — nije shvatila Eli.

— Kažem: Strašilo. Tako su me nazvali, jer je trebalo da plašim vrane. A kako se ti zoveš?

— Eli.

— Lijepo ime! — reče Strašilo.

Eli ga je promatrala sa čuđenjem. Ona nije mogla shvatiti kako strašilo, napunjeno slamom i s nacrtanim licem, može ići i govoriti.

— Kamo ideš? — upita je Strašilo.

— U Smaragdni grad — da molim Velikog Gudvina da me vrati u Kanzas.

— A gdje je Smaragdni grad i tko je to Gudvin?

— Zar ti ne znaš?

— Ne — tužno reče Strašilo. — Ja ništa ne znam. Vidiš ja sam napunjen slamom i nemam baš nimalo mozga.

— Oh, kako mi te je žao! — reče djevojčica.

— Hvala! A ako ja pođem s tobom u Smaragdni grad, možda će mi Veliki Gudvin dati mozak?

— Ne znam. No, ako hoćeš, hajde sa mnom. Ako ti Gudvin i ne da mozak, neće ti biti gore nego što je sad.

— To je tačno — reče Strašilo. — Vidiš — produži on povjerljivo — ja ne mogu biti ranjen, jer sam napunjen slamom. Možeš kroza me skroz prodjenuti iglu — neće me boljeti. Ali ja neću da me ljudi nazivaju glupanom; a zar bez mozga možeš išta naučiti?

— Jadniče! — reče Eli — hajde sa mnom, a ja ću zamoliti Gudvina da ti pomogne.

— Hvala! — odgovori Strašilo.

Djevojčica pomože Strašilu da prijeđe preko plota, i oni zajedno pođoše u Smaragdni grad putem popločenim žutim opekama.

Iz početka se Totoški nije svidio novi suputnik. On je trčao oko Strašila i njušio ga, sumnjajući da se u slami, kojom je ono napunjeno, nalazi mišje gnijezdo. On je nedruželjubivo lajao na Strašilo i htio da ga ugrize.

— Ne boj se Totoške — reče Eli — ja ga neću pustiti na tebe.

— Pa ja se i ne bojim! Zar se može ugristi slama? Daj da ja ponesem tvoju košaricu. Meni to nije teško — ja se ne mogu umoriti. Reći ću ti u povjerenju — prošapta on djevojčici na uho svojim promuklim glasom: — ima samo jedna stvar na svijetu koje se ja bojim.

— O! — usklikne Eli. — Što je to? Miš?

— Ne! Zapaljena šibica!

STRAŠILOVA HISTORIJA

Poslije nekoliko sati put je postao neravan; Strašilo se često spoticao. Pojavljivale su se jame; Totoška ih je preskakao a Eli obilazila. Ali Strašilo je išao ravno i padao koliko je dug. On se nije udario. Eli ga je uzimala za ruku, podizala, i Strašilo je koračao dalje, smijući se svojoj nespretnosti.

Kućice su se sretale sve rjeđe, voćke su sasvim iščezle. Zemlja je postala slabo naseljena i turobna.

Putnici su sjeli pored potočića. Eli je izvadila hljeb i ponudila komadić Strašilu, ali je on učtivo odbio:

— Ja nikad ne jedem. I to je vrlo zgodno za mene.

Eli nije navaljivala i bacila je komadić Totoški; psetance ga je pohlepno progutalo i stalo na stražnje šape, moleći još.

— Pričaj mi o sebi, Eli, o svojoj zemlji — zamolio je Strašilo.

Eli je dugo pričala o Kanzasu, kako je tamo sve dosadno, sivo i prašljivo, i sve sasvim drukčije nego u divnoj Gudvinovoj zemlji.

Strašilo je pažljivo slušao.

— Ne shvaćam zašto hoćeš da se vratiš u sivi i prašnjavi Kanzas.

— Zato ne shvaćaš što nemaš mozga — vatreno odgovori djevojčica. — Kod kuće je uvijek najljepše.

Strašilo se lukavo nasmiješi.

— Slama kojom sam napunjen izrasla je u polju, kaput je napravio krojač, čizme je sašio čizmar. Gdje je moja kuća? U polju, kod krojača ili kod čizmara?

Eli se zbuni i nije znala što da odgovori.

Nekoliko trenutaka su sjedili šuteći.

— Hoćeš li ti meni nešto ispričati? — upita na kraju djevojčica.

Strašilo je pogleda prijekorno.

— Moj život je tako kratak da ja ništa ne znam. Napravili su me tek prekjuče, i ja nemam ni pojma što je ranije bilo na svijetu. Srećom, kad me gazda pravio, prije svega mi je nacrtao uši, i ja sam

mogao slušati što se dešava oko mene. Kod gazde je u gostima bio jedan Žvakač, i prvo što sam čuo bile su njegove riječi:

»A uši su mu prevelike!«

»Nikako! Odmah!«, odgovorio je gazda i nacrtao mi desno oko.

Ja sam radoznalo počeo razgledati sve što se dešava unaokolo, jer sam — ti shvaćaš — po prvi put gledao svijet.

»Lijepo oko!« rekao je gost. »Nisi žalio plave boje!«

»Izgleda mi da je drugo ispalo malo veće«, rekao je gazda, završivši moje drugo oko.

Zatim mi je napravio nos i usta, ali ja još nisam znao govoriti jer nisam znao što će mi usta. Gazda je na mene navukao svoje staro odijelo i šešir s koga su djeca odrezala zvončiće. Bio sam strašno gord, i činilo mi se da izgledam kao pravi čovjek.

»Ovaj momak će divno plašiti vrane«, rekao je farmer.

»Znaš što? Nazovi ga Strašilo!«, savjetovao je gost, i gazda se složio.

Djeca su veselo povikala:

»Strašilo! Strašilo! Plaši vrane!«

Odvezli su me na polje, naboli na motku i ostavili samog. Bilo je dosadno visiti, ali nisam mogao sići. Ptice su me se iz početka bojale, ali su se ubrzo navikle. Jedna stara vrana mi je čak sjela na rame.

»Čudim se«, promuklo mi je zagraktala na uho. »O čemu je farmer mislio kad je htio da nas tako glupo obmane? Svaka vrana vidi da si ti obično strašilo napunjeno slamom.«

I ona me bestidno kljucnula u obraz. Od srdžbe mi se neočekivano pojavio glas. Tako sam kriknuo da je vrana sletjela i s čuđenjem me promatrala, gledajući me popriijeko.

»Ti si, vidi se, strašilo nekakve nove vrste!«, rekla je ona. »A ja te se ipak ne bojim. S motke nećeš sići.«

I vrana je počela kljuvati žito pred samim mojim nosom. Rastužio sam se. Loše sam strašilo bio, ni ptice nisam mogao preplašiti! Ali me stara vrana utješila:

»Ti bi bio ljepši od mnogih ljudi kad bi imao mozga u glavi. Mozak — to je jedina trajna stvar kod vrane ili kod čovjeka — svejedno!«

Čuvši te riječi, odlučio sam da po svaku cijenu dobijem mozak. Nadam se da će mi ga Gudvin dati...

— Ja mislim da će ti on pomoći — hrabrila ga je Eli.

— Da, da! Neprijatno je osjećati se glupanom, kad ti se čak i vrane podsmjehuju.

— Hajdemo! — reče Eli i pruži Strašilu korpicu.

Uveče su putnici zašli u veliku šumu. Grane drveća su se spuštale nisko i pregrađivale put, popločen žutim opekama. Putnici su išli kroz šumu. Sunce je zašlo, i nastao je potpuni mrak.

— Ako ugledaš kućicu gdje se može prenoćiti, kaži mi — zamoli Eli pospanim glasom. — Veoma je neprijatno i strašno ići po mraku.

Ubrzo se Strašilo zaustavio.

— Vidim desno malu kolibu. Hoćemo li tamo?

— Da, da — odgovorila je Eli. — Ja sam se tako umorila!

Oni su skrenuli s puta i ubrzo došli do kolibe. Eli je u uglu našla postelju od suhog lišća, i odmah je zaspala. A Strašilo, koji se nikad nije umarao i nikad nije htio da spava, sjedio je na pragu, buljio u mrak i strpljivo čekao jutro.

SPASENJE GVOZDENOG DRVOSJEČE

Eli se probudila. Strašilo je sjedio na pragu, a Totoška je po šumi gonio vjeverice.

— Treba potražiti vode — reče djevojčica.

— Što će ti voda?

— Da se umijem i napijem. Suhi komadić ne ide u grlo.

— Uh, kako je neprijatno biti stvoren od mesa! — zamišljeno reče Strašilo. — Vi morate i spavati, i jesti, i piti. Uostalom, vi imate mozak, a za njega se može podnijeti sva ta gomila neprijatnosti.

Oni su našli potočić, i Eli je s Totoškom doručkovala. U korpi je ostalo još malo kruha. Eli se spremala da krenu na put, kad je, najednom, čula neko ječanje u šumi.

— Što je to? — upita ona sa strahom.

— Nemam pojma — odgovori Strašilo. — Hajdemo da vidimo.

Ječanje se ponovo razleglo. Počeše se probijati kroz čestar. Ubrzo između drveća primijetiše nešto blistavo. Eli pritrča i zastade s krikom zaprepaštenja.

Kod nasječenog drveta, s visoko podignutom sjekirom, stajao je čovjek, sav napravljen od gvožđa. Glava, ruke i noge bili su mu pričvršćeni zavrtnjima za gvozdeni trup; na glavi je, umjesto kape, imao gvozdeni lijevak, a čak mu je i marama oko vrata bila gvozdena. Čovjek je stajao nepomično, široko otvorenih očiju.

Totoška je, bijesno lajući, pokušao da ugrize gvozdenu nogu neznanca, ali je odskočio cičeći: umalo što nije polomio zube.

— Jesi li ti to ječao? — upita Eli.

— Da — odgovori gvozdeni čovjek. — Već cijelu godinu dana nitko nije došao da mi pomogne.

— A što treba učiniti? — upita Eli ganuta neznančevim tužnim glasom.

— Moji zglobovi su zarđali, i ja se ne mogu pomaknuti. Ali ako me podmažete, ja ću biti kao nov. Kanticu s uljem naći ćeš u kolibici na polici.

Eli otrča, a Strašilo je obilazio Gvozdenog Drvosječu i radoznalo ga promatrao.

— Reci, druže, godina — je li to mnogo? — upita Strašilo.

— Nego što! Godina — to je mnogo, veoma mnogo! To je cijelih trista šezdeset i pet dana.

— Trista ... šezdeset ... pet ... — ponovi Strašilo. — A što, je li to više nego tri?

— Kako si ti glup! — odgovori Drvosječa. — Ti, vidi se, baš ne znaš brojiti!

— Varaš se! — gordo odgovori Strašilo. — Ja vrlo dobro znam brojiti! — I on poče brojiti savijajući prste: — Gazda me napravio — jedan! Ja se posvađao s vranom — dva! Eli me skinula s motke — tri! A više se sa mnom ništa nije desilo — znači dalje ne treba ni da brojim.

Gvozdeni Drvosječa se tako začudio da čak nije mogao ni odgovoriti. Tog časa je Eli donijela kanticu s uljem.

— Gdje da te podmažem? — upita ona.

— Najprije vrat — odgovori Gvozdeni Drvosječa.

Eli podmaza vrat, ali je on bio tako zarđao da je Strašilo dugo morao vrtjeti Drvosječinu glavu desno i lijevo dok vrat nije prestao da škripi.

— Sad, molim, ruke!

I Eli poče podmazivati zglobove ruku, a Strašilo je oprezno podizao i spuštao Drvosječine ruke, dok one nisu postale stvarno kao nove. Tada je Gvozdeni Drvosječa duboko uzdahnuo i bacio sjekiru.

— Uh, kako je lijepo! — reče on. — Bio sam podigao sjekiru uvis prije no što ću zarđati, i veoma sam radostan što mogu da je se oslobodim. No, ako mi podmažete i noge, sve će biti u redu.

Eli mu podmaza i noge, tako da ih je mogao slobodno kretati. Gvozdeni Drvosječa se mnogo puta zahvali Eli, jer je on bio veoma učtivo i zahvalno stvorenje.

— Inače bih vječito ovdje stajao. Vi ste mi spasili život. Tko ste vi?

— Ja sam Eli, a ovo je moj drug Strašilo. On je napunjen slamom.

— Odmah se to može pogoditi po njegovom razgovoru — primijeti Gvozdeni Drvosječa.

Strašilo i Drvosječa svečano pružiše jedan drugom ruku.

— Kamo idete? — produži Drvosječa da raspituje.

— Idemo u Smaragdni grad Velikom Čarobnjaku Gudvinu, i proveli smo noć u tvojoj kolibi.

— Zašto idete Gudvinu?

— Ja da me vrati u Kanzas, a Strašilo hoće da ga zamoli malo mozga za svoju slamnatu glavu.

Gvozdeni Drvosječa se duboko zamisli.

— Što vi mislite, može li Gudvin meni dati srce?

— Mislim da može — odgovori Eli. — Njemu to nije ništa teže nego Strašilu dati mozak.

— Onda, ako me primite u društvo, poći ću s vama u Smaragdni grad i zamolit ću Velikog Gudvina da mi dâ srce.

— Hajdemo! — veselo uskliknu Strašilo.

A Eli reče da će vrlo rado povesti i Gvozdenog Drvosječu.

Gvozdeni Drvosječa podiže sjekiru, i oni pođoše kroz šumu prema putu popločenom žutim opekama. Drvosječa zamoli Eli da na dno korpe stavi kanticu s uljem.

— Može me uhvatiti kiša pa ću zarđati — reče on — i bez kantice desit će mi se zlo.

Velika sreća je bila za Eli što je našla takvog druga kao što je Gvozdeni Drvosječa.

Oni su ubrzo došli do mjesta gdje je put bio zarastao u grmlje i postao neprohodan. Ali Gvozdeni Drvosječa poče da radi svojom golemom sjekirom, pa je brzo raščistio put.

Eli je išla zamišljena i nije primijetila kako se Strašilo svalio u jamu. On je morao zovnuti djevojčicu u pomoć.

— Zašto je nisi obišao? — upita Gvozdeni Drvosječa.

— Ne znam — prostodušno odgovori Strašilo. — Razumiješ, moja je glava napunjena slamom i ja idem Gudvinu da ga zamolim za malo mozga.

— Tako! — reče Drvosječa. — U svakom slučaju, mozak — nije najbolje na svijetu.

— Eto ti! — začudio se Strašilo. — Zašto ti tako misliš?

— Ranije sam imao mozak — objasni Gvozdeni Drvosječa. —

Ali sad, ako treba birati između mozga i srca, ja više volim srce.

— A zašto? — upita Strašilo.

— Čujte moju historiju, i tada ćete sve shvatiti.

I dok su išli, Gvozdeni Drvosječa im je ispričao svoju historiju.

— Ja sam drvosječa. Kad sam odrastao, namislio sam da se ženim. Zavolio sam od sveg srca jednu lijepu djevojku, a tad sam još bio od mesa i kostiju, kao i svi ljudi. A zla tetka kod koje je živjela djevojka, nije htjela da se rastane od nje, jer je djevojka radila za nju. Tetka ode čarobnici Gingemi i obeća da će joj skupiti cijelu korpu pijavica ako pokvari svadbu ...

— Zla Gingema je ubijena! — prekinu ga Strašilo.

— Tko ju je ubio?

— Eli! Ona je doletjela na kućici koja ubija i — krak! krak! — sjela čorobnici na glavu.

— Šteta što se to nije ranije dogodilo! ... — uzdahnu Gvozdeni Drvosječa i produži: — Gingema je omađijala moju sjekiru: ona odskoči od drveta i odsiječe mi lijevu nogu. Veoma sam se ražalostio — bez noge ne mogu biti drvosječa. Otišao sam kovaču i on mi napravi prekrasnu gvozdenu nogu. Gingema je ponovo omađijala moju sjekiru, i ona mi odsiječe desnu nogu. Ponovo sam otišao kovaču. Djevojka me voljela kao i prije i nije odbijala da se uda za mene. »Mi ćemo mnogo uštedjeti na čizmama i hlačama«, odgovorila je. Ali se zla čarobnica nije smirila: izgubio sam i ruke, i kovač mi je napravio gvozdene. Na kraju, sjekira mi je odsjekla i glavu, i ja sam pomislio da mi je došao kraj. No za to je saznao kovač i odmah mi napravi gvozdenu glavu. Produžio sam da radim; i ja i djevojka smo se voljeli kao i prije.

— Tebe su, znači, pravili na dijelove — dubokomisleno primijeti Strašilo. — A mene je moj gospodar napravio odjednom.

— Najgore će tek doći — tužno produži Drvosječa. — Podmukla Gingema, videći da joj ništa ne polazi za rukom (a ona je jako željela da dobije korpu pijavica), odlučila je da mi oduzme srce. Još

jednom je omađijala sjekiru, i ona mi je napola rasjekla trup. No, srećom, kovač je ponovo doznao za to, napravio gvozdeni trup i zavrtnjima pričvrstio za nj moju glavu, ruke i noge. Ali — jao! ja više nisam imao srca: kovač nije mogao da ga umetne, i moja ljubav prema djevojci je iščezla...

Gvozdeni Drvosječa uzdahnu, i suze mu potekoše iz očiju.

— Oprezno! — u strahu uzviknu Strašilo i obrisa mu suze plavom maramicom. — Zarđat ćeš od suza.

— Hvala, druže moj! — učtivo reče Drvosječa. — Zaboravio sam da ne smijem plakati. Voda mi je štetna u svakom obliku...

— Ostavio sam rodni dom i otišao u šumu — produži on. — Ponosio sam se svojim novim, gvozdenim tijelom i više se nisam bojao začarane sjekire. Plašila me samo rđa, ali sam uvijek nosio sobom kanticu s uljem. Samo jednom sam je zaboravio, uhvatila me kiša, i tako sam zarđao da se nisam mogao pomaknuti s mjesta dok me vi niste spasili. Uvjeren sam da je i tu kišu poslala na mene podmukla Gingema... Ah, to je užasno — stajati cijelu godinu dana u šumi i misliti o tome kako nemaš srca!...

— S tim se može sravniti samo strčanje na motki posred pšeničnog polja — prekinu ga Strašilo. — Ali, istina, prolazili su ljudi, i moglo se razgovarati s vranama.

— Kad sam volio, bio sam najsretniji čovjek — produži Gvozdeni Drvosječa uzdišući. — Ali kako možeš voljeti kad nemaš srca? Ako mi Gudvin dâ srce, vratit ću se u zemlju Žvakača i oženiti djevojkom. Uvjeren sam da me ona čeka.

— A ja — tvrdoglavo reče Strašilo — ipak više volim mozak: kad si budala bez mozga, ni srce ti ništa ne vrijedi!

— No, a meni treba srce! — odgovori Gvozdeni Drvosječa. — Mozak ne čini čovjeka sretnim, a sreća je — najbolje od svega što postoji na zemlji.

Eli je šutjela, jer nije znala koji od njenih novih prijatelja ima pravo.

ELI U ZAROBLJENIŠTVU KOD LJUDOŽDERA

Šuma je postala još usamljenija. Grane drveća, isprepletene u visini, nisu propuštale sunčane zrake. Na putu popločenom žutim opekama bila je polutama.

Išli su do kasne večeri. Eli se strašno umorila, i Gvozdeni Drvosječa ju je uzeo na ruke. Strašilo se jedva vukao pozadi, sagibajući se pod težinom sjekire.

Napokon su zastali da prenoće. Gvozdeni Drvosječa je napravio za Eli prijatan zaklon od grančica. On i Strašilo presjedili su čitavu noć kod ulaza u zaklon, osluškujući disanje djevojčice, i štitili joj san.

Ujutru su ponovo krenuli na put. Put je postao prijatniji, drveće je uzmaklo u stranu, a sunce je jarko osvjetljavalo žute opeke.

O putu se ovdje, očigledno, netko starao: grane i grančice, slomljene vjetrom, bile su pokupljene i brižljivo složene na ivicama puta.

Najedanput, Eli primijeti pred njima stup i na njemu dasku s natpisom:

PUTNIČE, POŽURI!
ZA ZAVOJEM PUTA
ISPUNIT ĆE SE TVOJE ŽELJE!

— Odmah ću se naći kod strica Džona i tetke Ane! — uskliknu Eli.

Ona se tako obradovala da je čak zaboravila na suputnike i potrčala naprijed. Totoška je skakao oko nje veselo lajući.

Gvozdeni Drvosječa i Strašilo, zaneseni još uvijek istom prepirkom: što je bolje — srce ili mozak, nisu primijetili da je Eli otrčala, i mirno su išli putem. Neočekivano, oni začuše udaljeni krik djevojčice i lajanje Totoške. Drugovi potrčaše i stigoše da primijete kako je između drveća promaklo nešto kosmato i crno i skrilo se u šumskoj česti. Totoška, promukao od lajanja, iskoči im u susret, tužno cvileći.

— Što da radimo? — žalosno upita Strašilo. — Eli je sigurno odnijela neka grabljiva životinja.

Gvozdeni Drvosječa je u nedoumici gledao na sve strane.

— Kvirr . . . kvir . . . — odjeknu podsmješljivo kucanje vjeverice s vrha visokog drveta. — Što se desilo? Dva velika, jaka muškarca zapustila su malu djevojčicu, i nju odnese Ljudožder!

— Ljudožder — priupita Gvozdeni Drvosječa. — Ja nisam čuo da u ovoj šumi živi Ljudožder.

— Kvir . . . kvir . . . Svaki mrav u šumi zna za njega. Eh, vi! niste mogli pripaziti na malu djevojčicu! — i Vjeverica zasu drugove takvom podrugljivošću da su se zastidjeli.

— Treba spasiti Eli! — usklikni Strašilo.

— Da, da! — vatreno prihvati Gvozdeni Drvosječa. — Eli je nas spasila, i mi smo dužni da je otmemo od Ljudoždera. Inače ću umrijeti od jada . . . — i suze potekoše po obrazima Gvozdenog Drvosječe.

— Što radiš? — u strahu usklikni Strašilo brišući mu suze maramicom. — Kantica s uljem je kod Eli!

— Ako hoćete da izbavite malu djevojčicu, ja ću vas odvesti do Ljudoždera zamka, premda ga se ja veoma bojim — reče Vjeverica.

— Kazuj put! — radosno uzviknuše Gvozdeni Drvosječa i Strašilo.

Vjeverica je skakala po drveću. Kad su zašli u dubinu šume, Totoška potrča naprijed lajući: on je osjetio blizinu svoje gospodarice.

— Tiše! Tiše! — zapišta Vjeverica. — Umirite tu životinju, inače će Ljudožder iskočiti iz zamka i sve nas pojesti.

Strašilo uhvati Totošku i začepi mu usta svojom mekom slamnatom rukom.

Ljudožderov zamak stajao je na brežuljku. Njega je okruživala visoka stijena na koju se ne bi uspentrala ni mačka. Ispred stijene je bio rov pun vode. Uhvativ Eli, Ljudožder je podigao pomični most i sa dva zasuna zatvorio gvozdenu kapiju.

Ljudožder je živio sam. Ranije je on imao ovnova, krava i konja i držao mnogo slugu. U to vrijeme su pored zamka prolazili putnici u Smaragdni grad. Ljudožder ih je napadao i jeo. Zatim su Žvakači dočuli o Ljudoždera, i kretanje tim putem je prestalo . . .

Ljudožder je počeo pustošiti zamak: najprije je pojeo ovnove, krave i konje, a zatim se dokopao slugu i sve ih pojeo, jednog za drugim. Posljednje godine Ljudožder se krio po šumi, lovio neopreznog kunića ili zeca i jeo ga s kožom i kostima.

Ljudožder se vrlo obradovao kad je uhvatio Eli, i odlučio da sebi priredi lijepu gozbu. Odvukao je djevojčicu u zamak, svezao je i položio na kuhinjski sto, a onda je počeo oštriti veliki nož.

— Klink . . . klink . . . — zvonio je nož.

A Ljudožder je uz to govorio:

— O-ho-ho! Dobar plijen mi je zapao! Naslađivat ću se do mile volje!

Ljudožder je bio tako zadovoljan da je čak razgovarao sa Eli:

— O-ho-ho! A vješto sam smislio da istaknem natpis! Misliš li ti da ću stvarno ispuniti tvoje želje! Kako da ne! To sam ja namjerno napravio da namamim tako lakovjerne kao što si ti.

Eli je plakala i molila Ljudoždera da je poštedi, ali je on nije slušao, nego i dalje oštrio nož.

Klink . . . klink . . . klink . . .

I Ljudožder nadnese nož nad djevojčicu. Ona od užasa zatvori oči. Odjednom Ljudožder spusti ruku i zijevnu.

— O-ho-ho! Umorio sam se oštreći ovaj veliki nož! Idem da se čas-dva odmorim. Poslije sna i jelo je prijatnije.

Ljudožder ode u spavaću sobu, i uskoro je njegovo hrkanje odjekivalo po cijelom zamku i čulo se čak i u šumi.

Gvozdeni Drvosječa i Strašilo stajali su u nedoumici pred rovom, napunjenim vodom.

— Ja bih preplivao preko vode — reče Strašilo — ali voda će mi sprati oči, uši i usta, pa ću biti slijep, gluh i nijem.

— A ja ću potonuti — progovori Gvozdeni Drvosječa — vrlo sam težak. A kad bih čak i izišao iz vode, odmah bih zarđao, a kantice s uljem nema.

Tako su oni stajali, kad najednom začuše Ljudožderovo hrkanje.

— Treba spasiti Eli dok on spava — reče Gvozdeni Drvosječa. — Pričekaj, smislio sam! Prebacit ćemo se preko rova.

On posiječe visoko rašljasto drvo, prebaci ga preko rova, i ono čvrsto poleže na stijenu.

— Prelazi! — reče Strašilu. — Lakši si nego ja.

Strašilo priveza Totošku za jedan panjić i priđe mostu, ali se preplaši i ustuknu. Vjeverica to nije mogla gledati pa odjednom pretrča po drvetu na stijenu.

— Kvirr... kvir... Eh, ti, kukavice! — doviknu ona Strašilu. — Gle, kako se to jednostavno radi! Ali, pogledavši u dvorac, ona jeknu od uzbuđenja. — Djevojčica leži svezana na stolu... Pored nje je veliki nož... Djevojčica plače... Vidim kako joj iz očiju teku suze...

Čuvši to, Strašilo zaboravi na opasnost i, gotovo brže nego Vjeverica, uzleti na stijenu.

— Oh! — reče on samo kad je kroz kuhinjski prozor ugledao Elino blijedo lice, pa se kao vreća surva dolje.

Prije no što je ustao, Vjeverica mu skoči na leđa, pretrča dvorište, šmugnu kroz prozorsku rešetku i poče gristi konopce kojima je Eli bila svezana.

Strašilo je dotle otvorio teške zasune kapije i spustio pomični most, pa Gvozdeni Drvosječa uđe u dvorište, bijesno kolutajući očima i ratnički razmahujući golemom sjekirom.

— On je to sve radio da bi preplašio Ljudoždera ako izađe u dvorište.

— Ovamo! Ovamo! — zapišta Vjeverica iz kuhinje, i drugovi potrčaše na njen poziv.

Gvozdeni Drvosječa stavi oštricu sjekire u pukotinu između vrata i vratnica, pritisnu, i tres! vrata sletoše sa šarki. Eli skoči sa stola, i svi četvoro — Gvozdeni Drvosječa, Strašilo, Eli i Vjeverica — pobjegoše iz zamka.

Totoška je od radosti tako počeo lajati da je probudio Ljudoždera. Ljudožder istrča iz spavaće sobe, spazi da djevojčice nema i pođe u potjeru.

Ljudožder nije bio visok, ali je bio vrlo debeo. Glava mu je ličila na kotao, a trup na bure. Imao je dugačke ruke, kao u gorile, a noge su mu bile obuvene u visoke čizme s debelim đonovima. Na njemu je bio dlakavi ogrtač od životinjskih koža. Na glavu, mjesto šljema, Ljudožder je stavio veliku zdjelu od mjedi, s ručkom pozadi, i naoružao se golemom batinom, zaobljenom na kraju u koji su bili pozabadani oštri čavli.

On je rikao od srdžbe, a njegove čizmetine su tutnjale: top-top-top... A oštri zubi su lupkali: klac-klac-klac...

Ljudožder je brzo dostigao bjegunce. Videći da od potjere neće pobjeći, Gvozdeni Drvosječa prisloni preplašenu Eli uz drvo i pripremi se za bitku. Strašilo je zaostao: noge su mu se zaplitale o korijenje, a grudima je zapinjao za grane. Ljudožder dostiže Strašilo, ali mu se ovaj naglo baci pod noge. Ne očekujući to, Ljudožder strmoglavce proleti preko Strašila. Razbjesnivši se, on skoči i poče užasno udarati Strašila teškom batinom. Ali, Ljudožderu se otraga prikrade Gvozdeni Drvosječa, podiže golemu sjekiru i presiječe Ljudoždera popola zajedno sa šerpom.

— Kvirr... kvir... Divno učinjeno! — oduševi se Vjeverica i otrča po drveću pričajući cijeloj šumi o pogibiji svirepog Ljudoždera.

— Veoma oštroumno! — pohvali Gvozdeni Drvosječa Strašila. — Ne bi mogao bolje učiniti ni da imaš mozga.

— Ti si jako izranjen! — reče Eli.

— Sitnica! — dobrodušno odgovori Strašilo. — Treba zašiti rupe. On mi je poderao odijelo, pa se bojim da iz mene ne ispadne slama.

Eli je zašila rupe i toplo zahvalila svojim drugovima na njihovom samopožrtvovanju i hrabrosti. Oni su pošli kroz šumu, dok nisu došli do puta popločenog žutim opekama, pa su bodro krenuli prema Smaragdnom gradu.

SUSRET S PLAŠLJIVIM LAVOM

Te noći Eli je spavala u duplji, na mekoj postelji od lišća. San joj je bio nemiran: činilo joj se da leži svezana konopcima, a Ljudožder nadnosi nad nju ruku s golemim nožem. Djevojčica je uzvikivala i budila se.

Ujutro su krenuli na put. Šuma je bila mračna. Iza drveća dopirala je rika životinja. Djevojčica je drhtala od straha, a Totoška, podavivši repić, privijao se uz noge Gvozdenog Drvosječe — on ga je počeo veoma cijeniti poslije pobjede nad Ljudožderom.

Putnici su išli tiho razgovarajući o jučerašnjim događajima, i radovali se Elinom spasenju. Najednom u šumi odjeknu gromko rikanje, i na put iskoči Lav. Jednim udarcem on odbaci Strašila u zrak; ovaj poleti strmoglavce i pade na ivicu puta, rasuvši se kao krpa. Lav udari Gvozdenog Drvosječu šapom, ali kandže zaškripaše po gvožđu, a Drvosječa od udarca sjede, i lijevak mu sleti s glave.

Mali Totoška se, lajući, baci na neprijatelja. Golema životinja razjapi čeljust da proguta psetance, ali Eli smjelo pritrča i udari Lava rukom po njušci.

— Ne smiješ dirati Totošku! — srdito uzviknu ona.

— Pa nisam ga pojeo! — opravdavao se Lav, šapom tarući nos.

— Ali si pokušao. Kako te nije stid da napadaš nezaštićene! Ti si, prosto, velika kukavica!

— Ja to znam — odgovori Lav stidljivo obarajući glavu. — Ja sam to oduvijek znao. A što mogu da radim?

— Pomisli samo: ti si udario Strašila, jadnog, slamom napunjenog Strašila!

— Zar je on napunjen slamom? — upita Lav začuđeno gledajući Strašila.

— Naravno, napunjen! — odgovori Eli, još srdita na Lava.

— Sad razumijem zašto je on tako lagan i tako mek — reče Lav. — A onaj drugi, je li i on napunjen?

— Ne, on je od gvožđa.

— Aha! Umalo što nisam slomio kandže o njega. A kakva je to mala životinjica koju ti tako voliš?

— To je moje psetance Totoška.

— Je li ono od gvožđa, ili je napunjeno slamom?

— Ni jedno ni drugo. To je pravo psetance, od mesa i kostiju.

— Smiješna životinja! Kako je malena, kad bolje zagledaš. Samo je kukavica i mogla napasti takvo sitno stvorenje — tužno reče Lav.

— Zašto si ti kukavica? — upita Eli, s čuđenjem gledajući golemog Lava.

— Takav sam se rodio. Naravno, svi me smatraju hrabrim: — Lav — car životinja! Kad ričem — a ja ričem veoma gromko, čuli ste — životinje i ljudi bježe mi s puta. Ali da me napadne slon ili tigar, ja bih se prepao, časna riječ! Dobro je što nitko ne zna kakva sam ja kukavica — reče Lav brišući suze dlakavim krajem repa. — Ja se toga stidim, ali se ne mogu promijeniti.

— Možda imaš srčanu bolest? — upita Drvosječa.

— Moguće je — složi se Plašljivi Lav.

— Sretniče! A ja ne mogu imati srčane bolesti: ja nemam srca.

— Kad ja ne bih imao srca — zamišljeno reče Lav — možda i ja ne bih bio kukavica.

— A imaš li mozak? — upita Lava Strašilo.

— Imam, vjerojatno. Nisam ga nikad vidio.

— Moja glava je napunjena slamom, i ja idem Velikom Gudvinu da ga zamolim za malo mozga — reče Strašilo.

— A ja mu idem radi srca — reče Gvozdeni Drvosječa.

— A ja ga idem zamoliti da vrati mene i Totošku u Kanzas.

— I on to sve može učiniti? — začudi se Lav.

— To ga ništa ne staje — odgovori Eli.

— U tom slučaju — možda bi on i meni dao hrabrosti?

— Njemu je to lako kao i meni dati mozak — odgovori Strašilo.

— I meni srce — dodade Gvozdeni Drvosječa.

— Ako me primate u društvo, idem i ja s vama — reče Plašljivi Lav. — Da mi je bar malo hrabrosti, a bez nje život nije život.

— Vrlo rado! — odgovori Eli. — Ti ćeš terati od nas druge životinje. — Čini mi se da su one još plašljivije nego ti, odmah bježe i od same tvoje rike.

— One su plašljive — reče Lav — ali ja od toga neću postati hrabriji.

Putnici su krenuli dalje putem, i Lav je veličanstvenim korakom pošao ispred Eli. Totoški se i taj suputnik iz početka nije dopao. On se sjećao kako ga je Lav htio progutati. No ubrzo se privikao na Lava, i oni postadoše dobri drugovi.

Uveče tog dana Gvozdeni Drvosječa je nehotice zgazio žabu na ivici puta. Bilo mu je žao jadne žabe, i iz očiju mu potekoše suze. Suze su padale na zavrtnje donje vilice, i zavrtnji zarđaše. On nije mogao reći ni riječi, i samo je mahao rukama moleći pomoć. Djevojčica se silno preplašila. Lav je zaključio da je gvozdeni čovjek bolestan. Ali se Strašilo dosjetio u čemu je stvar: podmazao je prijatelju vilicu i on je progovorio.

— To mi je pouka. Moram gledati pred noge. Vama, koji imate srce, vama je dobro. Vi se znate opravdati u svojim vlastitim očima ako koga uvrijedite. Ali ja, čovjek bez srca, moram biti veoma oprezan. A ako od Gudvina dobijem srce, tada ni ja neću morati da se uznemirujem zbog raznih bubica.

TIGROMEDVJEDI

Te večeri išli su dugo i zaustavili se da noće pod jednim krošnjatim drvetom. Gvozdeni Drvosječa je nasjekao drva i naložio veliku vatru, pored koje se Eli osjećala veoma prijatno. Ona je pojela posljednji komadić hljeba, podijelivši ga bratski s Totoškom.

— Što ću sad jesti? — upita ona, brižljivo sakupljajući mrvice.

— Hoćeš li da u šumi uhvatim košutu? — reče Lav. — Istina, vi ljudi imate slab okus i više volite pečeno meso nego sirovo, ali ga ti možeš s krajeva pripeći na vatri.

— O, samo nemoj nikoga ubijati! — zamoli Gvozdeni Drvosječa. — Ja ću tako plakati za jednom košutom da neće biti dovoljno ulja da se podmažu moje vilice.

— Kako želite! — progunđa Lav i ode u šumu.

On se otuda vratio dosta kasno, legao podalje od vatre, sito predući, i zagledao se u vatru svojim žutim očima s uskim prorezima zjenica. Što je radio u šumi, nije se znalo. Lav je šutio, a drugi nisu pitali.

Strašilu je pošlo za rukom da nađe drvo na kome su rasli orasi. On ih je brao svojim mekim, neposlušnim prstima. Orasi su isklizivali iz ruku, i on ih je morao sakupljati po travi. U šumi je bilo mračno kao u podrumu, i samo je Strašilo, koji je noću vidio kao i danju, mogao to raditi. Ali, kad je nabrao punu šaku oraha, oni mu najedanput ispadoše iz ruku, pa je trebalo početi sve iznova. Ipak je Strašilo sa zadovoljstvom sakupljao orahe, veoma se bojeći da priđe vatri. Tek kad je vidio da se vatra počela gasiti, on priđe Eli s korpom oraha, i djevojčica mu zahvali na trudu.

Ujutro je Eli doručkovala orahe. Ona je i Totošku ponudila orasima, ali je psetance s prezirom okrenulo od njih nos i uhvatilo u šumi ugojenog miša (srećom, Drvosječa to nije vidio).

Putnici su ponovo krenuli prema Smaragdnom gradu. Taj dan donio im je mnogo događaja. Hodajući oko jedan sat, oni se zaustaviše pred golemom jarugom koja se pružila po šumi i desno i lijevo,

dokle su vidjele oči. Jaruga je bila široka i duboka; kada je Eli prišla njenom rubu i pogledala dolje, zavrtjelo joj se u glavi. Na dnu provalije vidjele su se šiljaste, oštre stijene, a između njih je žuborio potok.

Strane provalije bile su okomite. Putnici su stajali tužni: izgledalo im je da je putovanje Gudvinu završeno.

— Što da radimo? — pitala je Eli u očajanju.

— Nemam pojma — tužno odgovori Drvosječa, a Lav je u nedoumici šapom trljao nos.

Strašilo reče:

— Uh, kakva velika jama! Nećemo je preskočiti. Moramo tu sjediti!

— Ja bih, možda, preskočio — zamišljeno reče Lav, izmjerivši pogledom rastojanje.

— Znači, ti ćeš nas prenijeti — dosjeti se Strašilo.

— Probat ću — reče Lav. — Tko će prvi?

— Ja — reče Strašilo. — Ako padneš, Eli bi se razbila, a loše bi se proveo i Gvozdeni Drvosječa. A ja se neću razlupati, budite mirni!

— Pa zar bih se i ja upuštao u to da ne znam da li ću pasti ili ne? — upita Lav ljutito. — Ali, kad ništa bolje ne ostaje, skakat ću. Sjedi!

Strašilo sjede, a Lav se zguri na ivici provalije, spemajući se za skok.

— Zašto se ne zaletiš? — upita Eli.

— Mi lavovi nismo na to navikli. Mi skačemo iz mjesta.

On napravi golem skok i sretno preskoči na drugu stranu. Svi se obradovaše, a Lav, spustivši Strašila, odmah preskoči nazad.

Zatim sjede Eli. Držeći Totošku u jednoj ruci, drugom se čvrsto uhvatila za tvrdu lavlju grivu. Eli poleti u zrak, a učini joj se kao da se ponovo diže u Kućici koja ubija, ali nije stigla ni da se preplaši, a već je bila na čvrstoj zemlji.

Posljednji se prebacio Gvozdeni Drvosječa, koji umalo ne izgubi za vrijeme skoka svoju kapu — lijevak.

Lav se odmori i putnici krenuše dalje putem popločenim žutim opekama. Eli se dosjeti da se jaruga vjerojatno pojavila od zemljotresa, i to kad je već bio napravljen put prema Smaragdnom gradu.

Iza jaruge pružala se još turobnija, neprohodna šuma, i bilo je mračno. Iz gustog rastinja čulo se potmulo soptanje i otegnuto zavijanje. Putnici su se plašili, a Totoška se sasvim zapleo u noge Lavu, smatrajući da je Lav jači od Gvozdenog Drvosječe. Plašljivi Lav saopći suputnicima da u toj šumi žive tigromedvjedi.

— Kakve su to životinje? — raspitivao se Gvozdeni Drvosječa.

— Strašne su to životinje — plašljivo prošapta Lav. — Imaju medvjeđi trup i tigrovu glavu, a kakve očnjake! Mogu me pregristi onako lako kao ja Totošku. Ja se užasno bojim tigromedvjeda!

— Nije čudo — primijeti Eli.

Pred putnicima se neočekivano ukaza nova jaruga, šira i dublja od prve. Pri prvom pogledu na nju Lav odbi da preskače. Stajali su šuteći. Najednom Strašilo reče:

— Eno tamo na rubu velikog drveta. Treba ga oboriti da padne preko provalije, pa ćemo imati most.

— Vrlo vješto! — oduševi se Lav. — Moglo bi se pomisliti da ti u glavi ipak imaš mozak.

S nekoliko udaraca sjekire Gvozdeni Drvosječa je zasjekao drvo, a onda svi putnici, ne isključujući ni Totošku, uprešе u nj, tko rukama a tko šapama ili glavom. Drvo zatutnja i pade vrhom na onu stranu provalije.

— Ura! — uzviknuše svi odjednom.

Ali tek što su putnici pošli po stablu, držeći se za granje, kad se u šumi začu dugo zavijanje, i jami pritrčaše dvije goleme životinje s medvjeđim trupom i tigrovom glavom.

— Tigromedvjedi — prošapta Lav, drhteći kao list.

— Mir! — uzviknu Strašilo. — Prelazite.

Lav, prepriječivši put, okrenu se tigromedvjedima i tako divno riknu da Eli od straha umalo ne pade u provaliju. Čak se i čudovišta zaustaviše i pogledaše Lava, ne shvaćajući kako tako mala životinja može tako gromko riknuti.

To zadržavanje dade putnicima mogućnost da pređu provaliju, a Lav ih dostiže u tri skoka. Tigromedvjedi, videći da im plijen izmiče, stupiše na most. Oni su išli po stablu, stalno zastajući i sijevajući bijelim očnjacima. Izgledali su tako strašno, da je Lav rekao Eli:

— Propali smo! Bježite, a ja ću se postarati da zadržim ove zvijeri. Šteta što nisam stigao da dobijem od Gudvina bar malo hrabrosti. No, svejedno, ja ću se boriti dok ne umrem.

Ali, u slamnatu Strašilovu glavu toga dana su dolazile sjajne misli. Gurnuvši Drvosječu, on viknu:

— Siječi drvo!

Gvozdeni se Drvosječa ne dade moliti. On je svojom gvozdenom sjekirom zadavao takve očajničke udarce, da je sa dva-tri zamaha presjekao vrh drveta, i stablo, ostavši bez oslonca, s praskom pade u provaliju. Strašne zvijeri poletješe zajedno s njim i razbiše se o oštre stijene na dnu provalije.

— Uh! — reče Lav s dubokim uzdahom olakšanja i pruži Strašilu šapu. — Hvala! Još živimo, a ja sam se već bio oprostio sa životom. Nije baš prijatno pasti u čeljusti takvih čudovišta! Čujete li kako mi kuca srce?

— Ah! — tužno uzdahne Gvozdeni Drvosječa. — Htio bih da meni tako bije srce.

Drugovi pohitaše da napuste mračnu šumu iz koje su mogli izići drugi tigromedvjedi. No Eli se tako umorila i preplašila da nije mogla ići. Lav je posadi sebi na leđa, i putnici brzo pođoše naprijed. Kako su se obradovali videći ubrzo da drveće postaje rjeđe i tanje. Sunašce je veselim zracima osvjetljavalo put, i putnici su ubrzo izišli na obalu široke i brze rijeke.

— Kako ćemo se prevesti? — rekoše Eli Gvozdeni Drvosječa i Plašljivi Lav, i svi odjednom pogledaše u Strašila.

Polaskan općom pažnjom, Strašilo uze važan izgled i stavi prst na čelo. Nije mislio suviše dugo.

— Neka Gvozdeni Drvosječa napravi splav, i mi ćemo se prebaciti preko rijeke.

Drvosječa poče sjeći drveće i dovlačiti ga k rijeci. Eli leže da se odmori na travi. Strašilo, kao i obično, nije sjedio na jednom mjestu. On pođe obalom rijeke i nađe voćke. Putnici odluče da ovdje prenoće. Eli je, najevši se prekrasnog voća, zaspala i u snu vidjela divni Smaragdni grad i Velikog Čarobnjaka Gudvina.

PRIJELAZ PREKO RIJEKE

Noć je prošla mirno. Ujutro je Gvozdeni Drvosječa dovršio splav, odsjekao motke za Strašila i za sebe i pozvao putnike da sjednu. Eli se namjestila s Totoškom na rukama nasred splavi. Plašljivi Lav je stupio na kraj, nakrenuo splav, i Eli je ciknula od straha. Ali se Gvozdeni Drvosječa i Strašilo požuriše da skoče na drugi kraj, i ravnoteža tako bi uspostavljena. Strašilo i Gvozdeni Drvosječa potjeraše splav preko rijeke, iza koje je počinjala divna sunčana ravnica, ponegdje prekrivena veselim šumicama.

Sve je išlo prekrasno dok se splav nije približila sredini rijeke. Tu ju je zahvatila matica i ponijela po rijeci, a motke nisu dopirale do dna. Putnici su se zbunjeno zgledali.

— Vrlo gadna stvar! — reče Gvozdeni Drvosječa. — Rijeka će nas odnijeti u zemlju Zapada, i mi ćemo pasti u ropstvo zle čarobnice.

— A ja onda neću dobiti mozak! — reče Strašilo.

— Ni ja hrabrosti! — produži Lav.

— Ni ja srca! — dodade Gvozdeni Drvosječa.

— A ja se nikada neću vratiti u Kanzas! — završi Eli.

— Ne, mi se moramo dokopati Smaragdnog grada! — uzviknu Strašilo i pomamno se opre o motku.

Nesrećom, na tom mjestu je bila muljasta pličina, i motka se duboko zabola u nju. Strašilo nije uspio ispustiti motku iz ruku, a splav je plovila maticom, i za jedan časak Strašilo je već visio na motki usred rjeke, bez oslonca pod nogama.

— Do viđenja! — zbunivši se, dovikne on svojim drugovima, ali splav je odjurila daleko.

Strašilov položaj bio je očajan. »Ovdje mi je gore nego što je bilo prije no što sam sreo Eli«, pomisli on. »Tamo sam bar vrane plašio — i to je zanimanje. A tko da stavi Strašila nasred rijeke? Oh, ja, izgleda, nikad neću steći mozga!«

Splav je plovila niz maticu. Jadni je Strašilo ostao daleko pozadi i iščezao iza riječnog zavoja.

Plašljivi Lav reče:

— Treba da se dokopamo obale. Ja ću plivati, a vi se držite za moj rep.

Lav je plivao dašćući od napora, a Gvozdeni Drvosječa se čvrsto držao za kraj repa. Težak posao je bio vući splav, ali se Lav ipak polagano primicao drugoj obali rijeke. Uskoro se Eli uvjerila da motka dopire do dna, i počela pomagati Lavu. Poslije velikih napora potpuno zamoreni putnici su napokon stigli na obalu — daleko — daleko od onoga mjesta gdje su započeli prijelaz preko rijeke.

Lav se ispružio po travi šapama uvis i sušio skvašeni trbuh.

— Kamo ćemo sad? — upita on, škiljeći u sunašce.

— Prema putu popločenom žutim opekama — odgovori Eli.

Da ne bi skrenuli s puta, odlučili su da idu obalom uz rijeku.

Dugo su išli polagano, oborivši glave i zaplićući nogama u raskošnoj, gustoj travi, brižno misleći o drugu ostavljenom usred rijeke. Najednom Gvozdeni Drvosječa uzviknu iz sve snage:

— Gledajte!

I oni spaziše Strašila koji je hrabro visio na motki usred široke i brze rijeke. Strašilo je izdaleka izgledao tako malen, sam i žalostan, da putnicima navriješe suze na oči. Gvozdeni Drvosječa se najviše uzbudio. On je besciljno trčao po obali, reskirao da upadne u vodu, ali je odmah bježao nazad. Onda je skinuo lijevak, prinio ga ustima, kao trubu, i počeo zaglušno vikati:

— Strašilo! Mili druže! Drži se! Budi ljubazan, ne padaj u vodu!

Gvozdeni Drvosječa je znao veoma uljudno moliti.

Do putnika je dopirao slab odgovor.

— . . . žim se! ni. . . e . . . e . . . mori . .

To je značilo: »Držim se! Nikad se neću umoriti . . .«

Sjetivši se da se Strašilo stvarno nikad ne umara, drugovi se veoma ohrabriše, i Gvozdeni Drvosječa ponovo poče vikati u svoj lijevak-trubu:

— Ne kloni duhom! Nećemo ići odavde dok te ne izbavimo!

A vjetar donese odgovor:

— ... kam ... e ... buđuj ... se ... za ... ne ...

A to je značilo: »Čekam! Ne uzbuđujte se za mene ...«

Gvozdeni Drvosječa predloži da se od lika splete tanko uže. Zatim će on, Drvosječa, ući u vodu i skinuti Strašila, a Lav će ih izvući za uže. Lav podsmješljivo zaklima glavom:

— Ama ti ne plivaš bolje od sjekire!

Dok su putnici odlučivali što da rade, na njih je izdaljeg radoznalo pogledala golema važna Roda. Ona zatim polako priđe i stade na neopasnom odstojanju, savivši desnu nogu i prižmirivši lijevim okom.

— Kakva ste vi publika? — upita ona.

— Ja sam Eli, a ovo su moji drugovi — Gvozdeni Drvosječa i Plašljivi Lav. Mi idemo u Smaragdni grad.

— Put za Smaragdni grad nije ovdje — primijeti Roda.

— Mi znamo put. Zanijela nas je rijeka, pa smo izgubili druga.

— A gdje je on?

— Eno vidiš — Eli pokaza prstom — visi na motki.

— Zašto se on tamo popeo?

Roda je bila znatiželjna ptica i htjela je da zna sve, do najmanjih pojedinosti. Eli joj ispriča kako se Strašilo našao usred rijeke.

— Ah, kad bi ga ti spasila! — uskliknu Eli završivši priču i moleći sklopljenih ruku. — Kako bismo ti bili zahvalni!

— Razmislit ću — važno reče Roda i zatvori desno oko, jer rode, kad misle, obavezno zatvaraju desno oko. A lijevo oko je bila zatvorila još ranije.

I tako je stajala zatvorenih očiju na lijevoj nozi i tiho se njihala, a Strašilo je visio na motki usred rijeke i također se njihao od vjetra. Putnicima je dosadilo čekanje, i Gvozdeni Drvosječa reče:

— Idem da čujem o čem misli — i tiho priđe Rodi.

A do njega dopre ravnomjerno Rodino disanje, praćeno zviždukanjem, i Drvosječa, začuđen, uzviknu:

— Pa ona spava!

Roda je stvarno zaspala dok je mislila.

Lav se strašno rasrdi i riknu:

— Pojest ću je!

Roda se namah probudi.

— Vama se čini da spavam? — upita ona lukavo. — Ne, ja sam se prosto zamislila. Takav težak zadatak ... No, možda bih ja prenijela vašeg druga na obalu, da nije tako velik i težak.

— Težak?! — uzviknu Eli — pa Strašilo je napunjen slamom i lagan kao perce! Čak ga i ja mogu podići!

— U tom slučaju, pokušat ću — reče Roda. — No, čujte, ako on bude vrlo težak, ja ću ga baciti u vodu. Dobro bi bilo najprije izmjeriti vašeg druga na kantar, ali, kad je nemoguće, ja letim.

Kao što vidite, Roda je bila vrlo oprezna i dovitljiva.

Roda zamaha širokim krilima i poleti prema Strašilu. Ona ga uhvati za rame snažnim kandžama, lako podiže i prenese na obalu gdje je sjedila Eli s drugovima.

Kad se Strašilo ponovo našao na obali, žarko izgrli drugove, a zatim se obrati Rodi:

— Mislio sam da ću morati vječito strčati na motki usred rijeke i plašiti ribe. Sad ti ne mogu zahvaliti kako treba, zato što u glavi imam slamu. Ali, poslije boravka kod Gudvina, potražit ću te, i ti ćeš vidjeti kakva je zahvalnost čovjeka s mozgom.

— Vrlo rado — odgovori Roda. — Ja volim da pomognem drugom u nesreći, naročito kad me to ne staje velikog truda ... Ali, zabrbljala sam se s vama. Čekaju me djeca. Želim vam da dođete do Smaragdnog grada i da dobijete ono za čim ste se uputili!

I ona učtivo pruži svakom svoju crvenu naboranu nogu, i svi putnici je prijateljski stisnuše, a Strašilo je tako tresao da je umalo nije otkinuo.

Roda odleti a putnici pođoše obalom. Sretni Strašilo je išao, poigravajući, i pjevao:

— Ej, haj-haj-ho! Ja sam ponovo sa Eli!

Zatim, poslije tri koraka:

— Ej, haj-haj-ho! Ja sam ponovo s Gvozdenim Drvosječom!

I tako je pjevao za sve, ne izuzimajući ni Totošku, a zatim je počinjao ponovo svoju neskladnu, ali dobrodušnu pjesmu.

MAKOVO POLJE

Putnici su veselo išli livadom na kojoj je raslo divno bijelo i plavo cvijeće. Često su se nalazili crveni makovi neviđene veličine i vrlo jakog mirisa. Svi su bili veseli. Strašilo je bio spašen. Ni Ljudožder, ni provalije ni tigromedvjedi, ni brza rijeka, nisu ih zaustavili na putu k Smaragdnom gradu, i oni su pretpostavljali da su sve opasnosti ostale iza njih.

— Kakvo divno cvijeće! — uskliknu Eli.

— Lijepo je! — uzdahnu Strašilo. — Naravno, da imam mozga, ja bih se oduševljavao više nego sad.

— I ja bih ga volio kad bih imao srca! — uzdahnu Gvozdeni Drvosječa.

— Ja sam uvijek volio cvijeće — reče Lav. — To su mila i mirna bića koja nikog ne diraju i nikad ne iskaču na tebe iza ugla, kao oni strašni tigromedvjedi. Ali u mojoj šumi nije bilo tako velikih i sjajnih cvjetova.

Što su putnici dalje išli, to je u polju bivalo sve više makova. Sve drugo cvijeće je iščezlo, zagušeno bujnim makovima. I uskoro su se putnici našli usred nepreglednog makovog polja. Miris maka uspavljuje, ali Eli to nije znala i produžila je da ide, bezbrižno udišući sladunjavi uspavljivi miris i uživajući u golemim crvenim cvjetovima. Očni kapci su joj otežali, i strašno joj se prohtjelo da spava. Ali Gvozdeni Drvosječa joj nije dozvolio da legne.

— Treba žuriti da do noći stignemo do puta popločenog žutim opekama — reče on, i Strašilo se suglasi s njim.

Prošli su još nekoliko koraka, ali se Eli nije mogla boriti sa snom: ljuljajući se, ona se spusti usred makova, s uzdahom zatvori oči i čvrsto usne.

— Što da radimo s njom? — upita u nedoumici Drvosječa.

— Ako Eli ostane ovdje, ona će spavati dok ne umre — reče Lav, široko zijevajući. — Miris tog cvijeća je smrtonosan. I meni se sklapaju oči, a psetance već spava.

Totoška je stvarno ležao na sagu od makova pored svoje male gospodarice. Samo na Strašila i Drvosječu nije djelovao pogibeljni miris cvijeća, i oni su bili bodri kao i uvijek.

— Bježi! — reče Strašilo Plašljivom Lavu. — Spasavaj se s ovog opasnog mjesta! Mi ćemo donijeti djevojčicu, a ako ti zaspiš, s tobom nećemo izići na kraj, jer si ti veoma težak!

Lav skoči naprijed i začas se izgubi iz vida. Gvozdeni Drvosječa i Strašilo ukrstiše ruke i posadiše na njih Eli. Oni staviše Totošku u ruke usnuloj djevojčici, a ona se nesvjesno uhvati za meku dlaku. Strašilo i Gvozdeni Drvosječa išli su posred makovog polja po širokom tragu ugaženih cvjetova koji je za sobom ostavio Lav, a činilo se da polju nema kraja.

Ali, u daljini se već pojavljivalo drveće i zelena trava. Drugovi uzdahnuše od olakšanja: oni su se bojali da će predug boravak u otrovanom zraku ubiti Eli. Na kraju makovog polja opazili su Lava. Miris cvijeća je pobijedio moćnu životinju, i on je spavao široko raširivši noge u posljednjem naporu da dostigne spasonosnu poljanu.

— Mi mu nećemo moći pomoći! — tužno reče Gvozdeni Drvosječa. — On je odveć velik za nas. Sad je on zaspao zauvijek, i možda sanja da je napokon dobio hrabrost.

— Veoma, veoma mi je žao! — reče Strašilo. — Bez obzira na svoju plašljivost, Lav je bio dobar drug i meni je teško da ga ostavimo ovdje, usred prokletih makova. No hajdemo, treba spasavati Eli.

Oni iznesoše djevojčicu na zelenu poljanicu pored rijeke, daleko od smrtonosnog makovog polja, položiše je na travu i sjedoše da čekaju kada će je svježi vjetar razbuditi.

KRALJICA POLJSKIH MIŠEVA

Dok su drugovi sjedili i gledali unaokolo, nedaleko od njih zanjiha se trava, i na poljanicu iskoči žut debeo mačak. Iskesivši oštre zube i pribivši uši glavi, on je jurio za plijenom. Gvozdeni Drvosječa skoči i spazi sivog poljskog miša kako bježi. Mačak je podigao nada nj šapu s kandžama i mišić, žalosno cičeći, sklopi oči; ali Gvozdeni Drvosječa se sažali na nezaštićeno stvorenje i odsiječe glavu debelom mačku. Mišić otvori oči i ugleda mrtvog neprijatelja. On reče Gvozdenom Drvosječi piskutavim glasom:

— Hvala vam! Vi ste mi spasili život.

— Ne treba ni govoriti o tome — reče Drvosječa, kome je, uistinu, bilo neprijatno što je ubio mačka. — Znate, ja nemam srca, ali uvijek pomažem slabijem u nevolji, pa bio to i obični miš!

— Obični miš! — s negodovanjem pisnu mišić. — Što hoćete da kažete tim, gospodine? Znate li vi da sam ja kraljica poljskih miševa!

— O, zaista?! — uzviknu preneražen Drvosječa. — Hiljadu izvinjenja, vaše veličanstvo!

— U svakom slučaju, pošto ste mi spasili život, vi ste izmirili svoj dug — reče kraljica smekšavši se.

U tom trenutku nekoliko miševa, dašćući, istrča na poljanicu. Oni brzo pritrčaše kraljici.

— O vaše veličanstvo! — zapitaše oni utrkujući se. — Mislili smo da ste poginuli i strašno smo žalili! Ali tko je ubio zlikovca-mačka?

I oni se tako duboko pokloniše kraljici, da stadoše na glavu, a stražnjim nogama zamahaše po zraku.

— Ubio ga je ovaj čudni Gvozdeni Čovjek. Treba da mu služite i ispunjavate njegove želje — dostojanstveno reče kraljica.

— Neka naređuje! — u zboru uzviknuše miševi.

Ali se svi oni naglo razbježaše na čelu sa samom kraljicom. Stvar je bila u tome što je Totoška otvorio oči i, vidjevši da je okružen miševima, oduševljeno zalajao i bacio se usred gomile. On se još u Kanzasu proslavio kao veliki lovac na miševe, i ni jedan mačak se nije mogao s njim sravniti u toj vještini. Ali Gvozdeni Drvosječa uhvati psetance i viknu:

— Ovamo! Ovamo! Nazad! Ja ga držim!

Kraljica miševa promoli glavu iz guste trave i plašljivo zapita:

— Jeste li sigurni da on neće pojesti mene i moje dvorjane?

— Umirite se, vaše veličanstvo! Ja ga neću ispustiti!

Miševi se ponovo sakupiše, a Totoška se umiri poslije bezuspješnih pokušaja da ugrize Drvosječine gvozdene ruke.

Glavna dvorska dama — mišica progovori:

— Velikodušni neznanče! Čime naređujete da vam se zahvalimo za kraljičino spasenje?

— Ja nikako ne... — poče Gvozdeni Drvosječa, ali ga dosjetljivi Strašilo naglo prekinu:

— Spasite našeg druga Lava! On je u makovom polju.

— Lav! — uzviknu kraljica. — On će nas sve pojesti!

— O ne! — odgovori Strašilo. — On je Plašljivi Lav. Veoma je miran, a osim toga, on sad spava.

— No dobro, pokušat ćemo. Kako da to uradimo?

— Ima li mnogo miševa u vašem kraljevstvu?

— O, na hiljade!

— Naredite da se svi sakupe i neka svaki donese sa sobom dugačak konac!

Kraljica izdade naredbu dvorjanima, a oni s takvom radošću jurnuše u svim pravcima da nožice samo zasvjetlucaše.

— A ti, druže — obrati se Strašilo Gvozdenom Drvosječi — napravi kola da izvezemo Lava iz makova.

Gvozdeni Drvosječa prihvati se posla. Radio je tako marljivo da su, kad su se pojavili prvi miševi s dugim koncima u zubima, jaka kola s točkovima od drveta bila gotova.

Miševi su dotrčavali odasvud; bilo ih je na hiljade, svih veličina i uzrasta: tu su se sakupljali i mali miševi, i srednji, i veliki, i stari miševi. Jedna oronula starica-mišica stigla je do poljanice s velikim naporom, i, poklonivši se kraljici, odmah se i svalila s nožicama uvis. Dvije unuke položile su babu na list lopuha i marljivo je osvješćivale.

Teško je bilo upregnuti u kola toliko mnoštvo miševa: trebalo je za prednju osovinu privezati na hiljade konaca. Pri tom su se Drvosječa i Strašilo žurili, bojeći se da će Lav umrijeti u makovom polju, i konci su se mrsili u njihovim rukama. Neki nemirni miševi pretrčavali su s mjesta na mjesto i još više zamrsivali zapregu. Napokon je svaki konac jednim krajem bio privezan za kola a drugim za mišje vratove, i red se stvorio.

U to doba probudila se i Eli, i s čuđenjem je promatrala neobičnu sliku. Strašilo joj u nekoliko riječi sve objasni, pa se obrati mišjoj kraljici:

— Vaše veličanstvo! Dozvolite da vam predstavim Eli — Vilu Kućice koja ubija!

Djevojčica i mišica se uljudno pokloniše i započeše prijateljski razgovor.

Pripreme su dotle bile završene.

Nije bilo lako dvojici drugova da natovare teškog Lava na kola. Ali ga oni ipak podigoše, a miševi, uz pomoć Strašila i Gvozdenog Drvosječe, brzo odvezoše kola s makovog polja.

Lav je tako dovezen na poljanicu gdje je sjedila Eli pod zaštitom Totoške.

Djevojčica od srca, zahvali miševima za spasavanje vjernog druga koga je vrlo voljela.

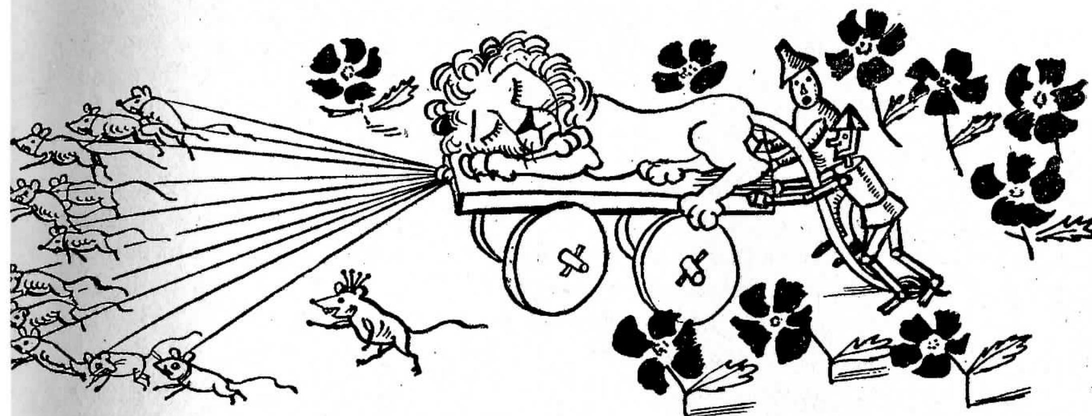
Miševi pregrizoše konce, privezane za vratove, i požuriše svojim kućama. Mišja kraljica dade djevojčici sićušnu zviždaljku:

— Ako vam ponovo budem potrebna — reče ona — zazviždite u tu srebrnu zviždaljku — i ja ću vam se javiti na uslugu. Do viđenja!

— Do viđenja! — odgovori Eli.

No u tom času Totoška joj se ote iz ruku, i miš se morade spasavati u gustu travu brzinom sasvim nepriličnom za jednu kraljicu.

U GOSTIMA

Putnici su strpljivo čekali da se Lav probudi; on je veoma dugo udisao otrovni zrak makovog polja. Napokon on otvori oči, široko zijevnu i pokuša da se protegne, ali su mu smetale poprečne daske.

— Gdje sam? Zar sam još živ?

Spazivši drugove, Lav se strašno obradova i skotrlja s kola.

— Kažite što se desilo! Ja sam iz sve snage trčao po makovom polju, ali noge da su mi se bile nalile olovom, umor me oborio, i više se ničega ne sjećam.

Strašilo ispriča kako su miševi izvukli Lava s makovog polja.

Lav zaklima glavom:

— Kako je to čudno! Uvijek sam sebe smatrao velikim i jakim. I eto, cvijeće, tako ništavno u poređenju sa mnom, zamalo što me nije ubilo, a uboga mala bića, miševi, na koje sam uvijek gledao s prezrenjem, spasili su me! A sve to zato što ih je mnogo, pa rade zajednički i postaju jači od mene — Lava, cara životinja! Ali, što ćemo sad raditi, drugovi moji?

— Produžit ćemo put k Smaragdnom gradu — odgovori Eli.

Kada se Lav oporavio, cijelo društvo krene na put po mekoj zelenoj travi, i oni ubrzo dođoše do puta popločenog žutim opekama, i obradovaše mu se kao milom starom drugu.

Uskoro se na ivicama puta pojaviše lijepi plotovi, iza njih su stajale farmerske kućice, a na poljima su radili ljudi. Plotovi i kuće bili su obojeni svijetlozelenom bojom, a ljudi su nosili zelena odijela.

— Počela je Smaragdna zemlja — reče Gvozdeni Drvosječa.

Stanovnici Smaragdne zemlje rastom nisu bili veći od Žvakača. Na glavi su imali iste onakve šešire širokog oboda i oštrog vrha, ali nisu na njih prišivali srebrne zvončiće. Činilo se da su bili neljubazni: nitko nije prilazio Eli i čak joj se ni izdaleka nisu obraćali pitanjima. Ali, oni su se jednostavno bojali velikog, groznog Lava, i malog čupavog Totoške.

— Bojim se da ćemo morati noćiti u polju — primijeti Strašilo.

— A ja bih jela — reče djevojčica. — Voće je ovdje lijepo, a ipak mi je tako dosadilo da ga ne mogu ni vidjeti! I Totoška je sasvim izgladnio. Što će on, jadnik, jesti?

Eli nije znala da je Totoška svake noći trčao s Lavom u lov i hranio se ostacima njegovog plijena.

Ugledavši kućicu, čija je gazdarica izgledala ljubazna, Eli odluči da je zamoli za prenoćište. Ostavivši prijatelje za ogradom, ona hrabro priđe doksatu. Žena je zapita:

— Što ti treba, dijete?

— Pustite nas, molim vas, da prenoćimo!

— Ali s tobom je lav!

— Ne bojte ga se, on je pitom, a osim toga, plašljiv.

— Ako je tako — odgovori žena — dobit ćete večeru i postelju.

Društvo uđe u kuću, začudivši i preplašivši djecu i domaćina. Kad je prošao sveopći strah, domaćin upita:

— Tko ste vi, i kamo idete?

— Idemo u Smaragdni grad — odgovori Eli, i hoćemo da vidimo Velikog Gudvina.

— O, zaista? Jeste li uvjereni da će Gudvin htjeti da vas primi?

— A zašto ne?

— Vidite, on nikog ne prima. Ja sam mnogo puta bivao u Smaragdnom gradu, tom čudnom i prekrasnom mjestu, ali nikad nisam uspio da vidim Velikog Gudvina, i znam da ga nitko nikad nije vidio.

— Zar on ne izlazi?

— Ne. I dan i noć on sjedi u velikoj prijestolnoj dvorani svoga dvorca, i čak ni oni koji ga služe ne vide ga licem u lice.

— Na što on liči?

— Teško je reći — zamišljeno odgovori domaćin. — Stvar je u tome što je Gudvin velik mudrac i može primiti kakav bilo izgled. Nekad se pojavljuje u obliku ptice ili slona, pa se najednom pretvori u krticu. Drugi su ga vidjeli u vidu ribe ili muhe i u svakom drugom obliku, kako god on nađe za shodno. Ali kakav je njegov pravi izgled, to ne zna nitko od ljudi.

— To je čudno — reče Eli. — Ali mi ćemo pokušati da ga vidimo — inače je naše putovanje uzaludno.

— Zašto hoćete da vidite Gudvina Užasnog?

— Ja hoću da ga zamolim za malo mozga za moju slamnatu glavu — odgovori Strašilo.

— O, za njega je to sitnica! Mozga ima u njega mnogo više nego što mu treba.

— A ja bih da mi on da srce — progovori Drvosječa.

— I to mu nije teško — odgovori domaćin lukavo namigujući.

— Kod njega se na konopcu suši cijela zbirka srdaca svih mogućih oblika i razmjera.

— A ja bih htio da od Gudvina dobijem hrabrost — reče Lav.

— Kod Gudvina u prijestolnoj sobi ima veliki lonac hrabrosti — saopći domaćin. — On je pokriven zlatnim poklopcem, i Gudvin pazi da hrabrost ne bi prekipjela. On će vam, naravno, sa zadovoljstvom dati obrok.

Sva tri druga, čuvši opširna domaćinova objašnjenja, razveseliše se i sa samozadovoljnim osmijesima promatrahu jedan drugog.

— A ja bih htjela — reče Eli — da me Gudvin vrati u Kanzas.

— Gdje je to Kanzas? — upita začuđeno domaćin.

— Ne znam — tužno odgovori Eli. — Ali to je moja domovina, i ona negdje postoji.

— No, ja sam uvjeren da će Gudvin za tebe naći Kanzas. Ali najprije treba vidjeti njega samog, a to nije lak zadatak. Gudvin ne voli da se pokazuje, i, očevidno, on o tome ima svoje shvaćanje — dodade domaćin šapatom i osvrnu se kao da očekuje da će Gudvin iskočiti ispod kreveta ili iz ormara.

Svi se pomalo preplašiše.

— A ti, mala životinjo, što ti hoćeš od Gudvina? — upita domaćin Totošku.

Ali psetance samo zamaha repićem: jer on je bio iz zemlje gdje životinje ne znaju govoriti.

Večeru donesoše, i svi sjedoše za sto. Eli s oduševljenjem pojede kašu od heljde i kajganu i crni hljeb: ona se jako obradovala tim jelima koja su je podsjetila na domovinu. Lavu su dali kašu, ali ju je on pojeo s odvratnošću i rekao da je to jelo za pitome zečeve a ne za lavove. Strašilo i Drvosječa ništa nisu jeli. Totoška je pojeo svoj obrok i polizao tanjir. Žena je položila Eli u postelju, a s njom leže i Totoška. Lav je legao pored sobnog praga i čuvao stražu da nitko ne bi ušao. Gvozdeni Drvosječa i Strašilo prestajali su u uglu cijelu noć, rijetko razgovarajući šapatom.

SMARAGDNI GRAD

Slijedećeg jutra, poslije nekoliko sati putovanja, drugovi spaziše na horizontu slabu zelenu svjetlost.

— To mora da je Smaragdni grad — reče Eli.

Kako su prilazili, svjetlost je postajala jača i jača, ali tek poslije podne putnici priđoše visokom zidu svijetlozelene boje. Pred njima su bila velika vrata ukrašena golemim smaragdima koji su blistali tako jako da su zasljepljivali čak i Strašilove nacrtane oči. Kod tih vrata završavao se put popločen žutim opekama, koji ih je tako mnogo dana vodio i na kraju ih doveo dugo očekivanom cilju.

Na vratima je visilo zvono. Eli povuče konopac i zvono odgovori dubokim srebrnim zvonjenjem. Velika vrata se polako otvoriše, i putnici uđoše u svedenu sobu na čijim zidovima je blistalo bezbrojno mnoštvo smaragda.

Pred putnicima je stajao mali čovjek. On je bio od glave do pete odjeven u zeleno, a u boku mu je visio zeleni kovčežić. Spazivši Eli i njene suputnike, zeleni čovječić upita:

— Zašto ste došli u Samaragdni grad?

— Hoćemo da vidimo Velikog Gudvina — odgovori Eli.

— Mnogo godina nitko me nije molio da uđe Gudvinu Užasnom — zamišljeno odgovori čovječuljak. — On je silan i grozan i, ako ste došli sa pustom i podmuklom namjerom da odvučete Velikog Gudvina od mudrih razmišljanja, on će vas u trenutku uništiti.

— Ali mi smo Gudvinu došli važnim poslom — reče Strašilo. — I mi smo čuli da je Gudvin dobri mudrac.

— Tako je — reče zeleni čovječuljak — on upravlja Smaragdnim gradom mudro i dobro. Samo, za one koji u grad dolaze iz puste radoznalosti, on je užasan. Ja sam Čuvar Vrata, i, čim ste došli, ja sam dužan da vas povedem do Gudvina, samo nataknite naočari.

— Naočari? — začudi se Eli.

— Bez naočara će vas zaslijepiti ljepota Samaragdnog grada. Čak i svi stanovnici grada nose naočari i danju i noću. Takva je naredba mudrog Gudvina. Naočari se zatvaraju ključem, da ih nitko ne bi mogao skinuti.

On otvori zeleni kovčežić, i tamo se ukaza gomila zelenih naočara svih veličina. Svi putnici, ne izuzimajući ni Lava ni Totošku, dobiše naočari, koje Čuvar Vrata zaključa ključićem.

Čuvar Vrata i sam natače naočari, izvede putnike na suprotna vrata i oni se nađoše na ulici Smaragdnog grada.

Blijesak Smaragdnog grada zaslijepi putnike iako su im oči bile zaštićene naočarima. Po ivicama ulica uzdizale su se kuće čiji su zidovi bili ukrašeni smaragdima. Kaldrma je bila od zelenih mramornih ploča, između kojih su također blistali smaragdi. Po ulicama se skupljao narod.

Čudne Eline drugove promatrali su s radoznalošću, ali nitko od stanovnika nije razgovarao s njima: i ovdje su se bojali Lava i Totoške.

Stanovnici grada bili su odjeveni u zeleno, a koža im se prelivala tamnozelenim prelivima.

Sve je bilo zeleno u Smaragdnom gradu, pa je čak i sunce svijetlilo zelenim zracima.

Čuvar Vrata povede putnike zelenim ulicama, i oni se nađoše pred velikom divnom zgradom koja se nalazila u centru grada. To je bio dvorac Velikog Čarobnjaka i Mudraca Gudvina.

Eli zakuca srce od uzbuđenja i straha dok je išla preko dvorskog trga ukrašenog fontanama i alejama.

Pred vratima je stajao visok vojnik, odjeven u zelenu uniformu. Vojnikova zelena brada spuštala se do ispod koljena. On se strašno ponosio svojom bradom, a nije ni čudo: takve brade nije bilo u Gudvinovoj zemlji. Vojnik je stalno vadio češljić i ogledalce i raščešljavao bradu na razne načine, a kad se zanimao bradom, u dvorac je mogao ući tko je htio.

Čuvar Vrata trže vojnika iz omiljenog zanimanja.

— Evo stranaca — reče on. — Hoće da vidi Gudvina.

— Uđite! — reče vojnik, s uzdahom ostavivši češljić i ogledalce. — Ja ću predati Velikom Gudvinu vaše želje.

Putnike uvedoše u čekaonicu. Vojnik ih zamoli da obrišu noge o zelenu rogozinu pri ulasku i posadi ih u zelene naslonjače.

— Pričekajte ovdje, a ja ću otići do vrata prijestolne dvorane i javiti Gudvinu o vašem dolasku.

Poslije deset minuta vojnik se vrati i Eli ga zapita:

— Jeste li vidjeli Gudvina?

— O ne, ja ga nikad ne vidim! — dođe odgovor. — Veliki Gudvin sa mnom govori uvijek iza vrata: Vjerojatno mu je izgled tako strašan da čarobnjak neće badava da plaši ljude. Ja sam javio o vašem dolasku. Gudvin se najprije rasrdio i nije htio da me sluša. Međutim, doznavši da vi imate srebrne cipelice, on se izvanredno zainteresirao i rekao da će vas sve primiti. Ali svakog dana se njemu može pustiti samo jedan molitelj — takav mu je običaj. I, kako će se vaš boravak produžiti nekoliko dana, naredio je da vas odvedem u sobe da biste se odmorili od dugog puta.

— Izjavite našu zahvalnost Velikom Gudvinu — odgovori Eli. Djevojčica je zaključila da čarobnjak nije tako strašan kao što se govori, i da će je on vratiti u domovinu.

Vojnik zviznu o zelenu zviždaljčicu i pojavi se divna djevojka u svilenoj zelenoj haljini. Ona je imala divnu glatku zelenu kožu, zelene oči i bujnu zelenu kosu. Ona se duboko pokloni Eli i reče:

— Pođite sa mnom, ja ću vas odvesti u vašu sobu.

Oni pođoše kroz bogate sobe, mnogo puta su silazili i penjali se stepenicama, i Eli se napokon nađe u sobi određenoj za nju. To je bila najljepša soba na svijetu, s malenim krevetcem, na sredini s fontanom iz koje je prskao tanak mlaz vode padajući u divan basen. Naravno, i ovdje je sve bilo zeleno.

— Osjećajte se kao kod kuće — reče djevojka. — Gudvin će vas primiti sutra ujutro.

Ostavivši Eli, djevojka je razvela ostale putnike po sobama. Sobe su bile prekrasno namještene i nalazile su se u najljepšem dijelu dvorca.

Uostalom, sva ta raskoš na Strašila nije ostavila nikakav utisak. Našavši se u svojoj sobi, on je stajao pored vrata s najglupljim izrazom, ne mičući se s mjesta do samog jutra. Cijele noći je buljio u pauka koji je bezbrižno pleo paučinu kao da se nije nalazio u prekrasnom dvorcu nego u bijednoj čizmarevoj kolibici.

Gvozdeni Drvosječa je legao u postelju, ali je to uradio po navici iz onih vremena kad je još bio od krvi i mesa. Ali on nije spavao cijele noći, već je neprestano kretao glavom, rukama i nogama da se uvjeri da nije zarđao.

Lav bi sa zadovoljstvom legao u dvorištu na slamnati prostirač, ali mu to nisu dozvolili; on se popeo u krevet, savio se u klupko, kao mačak, i zahrkao da se čulo u cijelom dvorcu.

ČUDNI PREOBRAŽAJ ČAROBNJAKA GUDVINA

Ujutru je zelena djevojka obukla Eli u divnu haljinu i svilenu kecelju, svezala Totoški oko vrata zelenu traku, i povela ih u Gudvinovu prijestolnu dvoranu.

U dvorani su se sakupili i dvorski kavaliri i dame u gizdavim odijelima. Gudvin nikad nije izlazio pred njih niti ih je primao kod sebe; ali su oni ipak svako jutro provodili u dvorcu ismijavajući se i spletkareći: oni su to nazivali dvorskom službom.

Dvorjani pogledaše Eli sa čuđenjem, ali primijetivši na njoj srebrne cipelice, pokloniše joj se s poštovanjem.

— Zar ćete vi zaista biti udostojeni prijema kod Gudvina Užasnog? — upitaše oni.

— Gudvin hoće da me vidi — odgovori Eli.

Zazvoni zvonce.

— Signal! — reče zelena djevojka. — Uđite u prijestolnu dvoranu.

Vojnik otvori vrata, Eli ponizno uđe i nađe se na čudnom mjestu.

Gudvinova prijestolna dvorana bila je okrugla, s visokom svedenom tavanicom; a svuda — na podu, na tavanici, na zidovima — blistalo je bezbrojno drago kamenje.

Eli pogleda naprijed. Usred sobe stajao je prijesto od zelenog mramora, blistajući smaragdima. A na tom prijestolu ležala je golema Živa Glava, samo glava, bez trupa.

Glava je imala tako strašan izgled da je Eli premrla od straha, a Totoška se, lajući, privio uz noge djevojčice.

Lice Glave bilo je glatko i sjajno, punih obraza, s golemim nosom, s krupnim, jako spljoštenim usnama. Gola lubanja je svjetlucala kao napuklo ogledalo. Glava je izgledala bez života: ni bora na čelu, ni zareza kod usana, a na cijelom licu živjele su samo oči. One su se s nerazumljivom brzinom okretale u očnim dupljama i zaustavile se na tavanici. Kad su se oči vraćale, u tišini dvorane čulo se škripanje, i to je zaprepastilo Eli.

Djevojčica je u strahu promatrala nerazumljivo kretanje očiju, i tako se zbunila da je zaboravila da se pokloni Glavi.

— Ja sam Gudvin, Veliki i Užasni! Tko si ti i zašto me uznemiruješ?

Eli primijeti da se usta Glave ne pokreću, a glas, nejak i čak prijatan, čuje se odnekud sa strane.

Djevojčica se ohrabri:

— Ja sam Eli, malena i slaba. Došla sam iz daleka i molim vas za pomoć.

Oči se ponovo pokrenuše u očnim dupljama i zastadoše gledajući u stranu; činilo se da su one htjele da pogledaju Eli, ali nisu mogle.

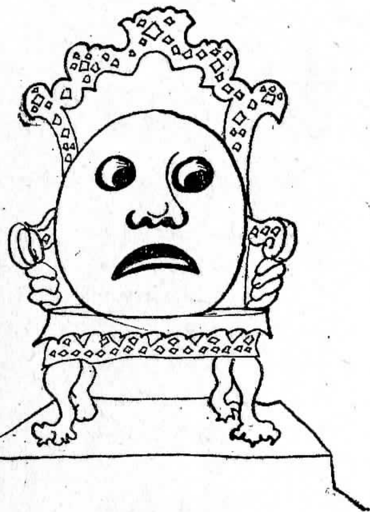
Glas upita:

— Otkud ti srebrne cipelice?

— Skinula sam ih sa zle čarobnice koju je zgnječila moja kućica.

Oči Žive Glave se zavrtješe, i napokon se zaustaviše na Eli.

— Što hoćeš od mene? — upita glas.

— Pošaljite me u domovinu, u Kanzas, stricu Džonu i tetki Ani — pokorno odgovori djevojčica. — Oh, ja sam uvjerena da se tetka Ana brine za mene i ne može da dočeka kad ću se vratiti kući! . . . Ja ne volim vašu zemlju, premda je ona vrlo lijepa — hrabro priznade djevojčica.

— Ti si iz Kanzasa? — uzbuđeno upita Glas, i u njemu se ču meki čovječanski prizvuk. — A kako je sad tamo?

Ali glas najednom zašuti i poslije duge pauze suho upita:

— Zašto sam je dužan da te vratim u domovinu?

— Zato što su jaki dužni da pomažu slabima. Vi ste veliki mudrac i čarobnjak, a ja sam bespomoćna mala djevojčica.

— Ti si se pokazala dovoljno jakom da ubiješ zlu čarobnicu — reče Glava.

— To je bilo slučajno — odgovori djevojčica — ja tu nisam ništa uradila.

— Evo mog odgovora — reče Živa Glava, a oči joj se zavrtješe takvom brzinom da Eli uzviknu od straha. — Ja ništa ne dajem badava. Ako hoćeš da se koristiš mojom čarobnjačkom vještinom kako bi se vratila kući, moraš uraditi ono što ću ti narediti.

Oči glave namignuše nekoliko puta uzastopce. Bez obzira na strah, Eli se zainteresira time; čekala je što će oči dalje raditi. Kretanje očiju nikako nije odgovaralo riječima Glave i tonu njenog glasa, djevojčici se činilo da oči žive samostalnim životom.

Glava je čekala odgovor.

— A što treba da uradim? — upita začuđena Eli.

— Ubij zlu Bastindu, čarobnicu Zapada — odgovori Glava.

— Ali ja to ne mogu! — uzvikne Eli u strahu.

— Ti si ubila zlu istočnu čarobnicu i nosiš čarobne srebrne cipele. Ostala je još jedna zla čarobnica u mojoj zemlji, i, kada je ubiješ, vratit ću te u Kanzas, ali ne prije! Tako je rekao Gudvin, Veliki i Užasni, a njegova riječ je — zakon!

Djevojčica zaplaka od razočaranja i jada.

Oči namignuše i zaustaviše se po strani.

— Ja nikad nikoga nisam ubila svojom voljom — zajeca djevojčica. — Kad bih čak i htjela, kako bih svršila sa zlom čarobnicom?

— Meni je svejedno kako ćeš je ubiti — reče Živa Glava. — Ali to je moja posljednja riječ: kada pogine Bastinda, ti ćeš se vratiti u Kanzas stricu Džonu i tetki Ani. Zapamti da je ta čarobnica moćna i zla, užasno moćna i zla, i ona mora biti ubijena! Idi i ne vraćaj se meni dok ne izvršiš svoj zadatak.

Žalosna Eli ostavi prijestolnu dvoranu i vrati se drugovima koji su je nestrpljivo očekivali.

— Nema nade! — reče djevojčica sa suzama. — Gudvin mi je naredio da ubijem zlu zapadnu čarobnicu, a to nikada neću moći uraditi.

Svi se ražalostiše, ali nitko nije mogao utješiti Eli. Ona ode u svoju sobu i plakala je dok nije zaspala.

Slijedećeg jutra zelenobradi vojnik iziđe pred Strašila.

— Pođite za mnom, čeka vas Gudvin.

Strašilo uđe u prijestolnu dvoranu i spazi na prijestolju prekrasnu mladu ženu u prekrasnom odijelu. Ženino lice je bilo nepokretno kao maska, oči su gledale u jednu tačku, ali se lepeza u ruci neprestano otvarala i zatvarala jednoličnim, mehaničkim pokretima.

Strašilo, koji je očekivao da će vidjeti Živu Glavu, zbuni se, ali se zatim pribra i pokloni s poštovanjem. Žena reče prijatnim dubokim glasom koji je zvučao, činilo se, sa strane:

— Ja sam Gudvin, Veliki i Užasni! Tko si ti i zašto si došao?

— Ja sam strašilo napunjeno slamom — odgovori Strašilo. — Ja vas molim da mi date mozga za moju slamnatu glavu i ja ću biti kao i svi ljudi u vašoj državi.

— Zašto se s tom molbom obraćaš meni?

— Zato što ste vi mudri i nitko mi osim vas neće pomoći.

— Ja dobročinstva ne činim badava — odgovori žena. — I evo mog odgovora: ubij Bastindu, i ja ću ti dati toliko mozga — i to prekrasnog mozga! — da ćeš postati najmudriji u Gudvinovoj zemlji.

— Ali vi ste već naredili Eli da ubije čarobnicu — s čuđenjem uzviknu Strašilo.

— Meni nije važno tko će je ubiti — odgovori glas. — Ali, dok ona ne umre, tvoja molba neće biti ispunjena. Idi i zasluži mozak!

Strašilo se žalosno odgega drugovima i ispriča im kako ga je primio Gudvin.

Svi se začudiše čuvši da se Gudvin Strašilu javio u obliku prekrasne žene.

— Gudvin nema srca, kao ni Gvozdeni Drvosječa, ali on ni izdaleka nije tako dobar kao Drvosječa — završi Strašilo priču.

Slijedećeg dana vojnik pozove Gvozdenog Drvosječu. Kad se on pojavi u prijestolnoj dvorani, noseći na ramenu sjekiru, s kojom se nikada nije rastajao, on ne ugleda ni Živu Glavu ni prekrasnu ženu. Na prijestolju je sjedila strašna golema životinja. Njuška joj je bila kao u nosoroga, a po njoj je u neredu bilo razbacano deset očiju koje su tupo gledale na razne strane. Dvanaest nogu razne debljine i dužine visilo je s nezgrapnog trupa. Kožu mu je pogdjegdje prekrivala čupava dlaka. Mjestimično je životinja bila gola, i na gruboj sivoj površini pojavljivale su se bradavičave izrasline.

Odvratnije čudovište nije se moglo ni zamisliti. Svakom čovjeku bi, kad ga vidi, srce obamrlo od straha. Ali Gvozdeni Drvosječa nije

imao srce i zato se nije preplašio, nego je učtivo pozdravio čudovište. Ipak se on silno razočarao, jer je očekivao da će Gudvina vidjeti u obliku prekrasne žene koja bi ga, po Drvosječinom mišljenju, prije nadarila srcem.

— Ja sam Gudvin, Veliki i Užasni! — zaurlika glasom koji nije izlazio iz ždrijela čudovišta nego iz udaljenog ugla sobe. — Tko si ti i zašto me uznemiruješ?

— Ja sam Drvosječa i napravljen sam od gvožđa. Nemam srce i ne mogu voljeti. Dajte mi srce, i ja ću biti kao i svi ljudi u vašoj zemlji.

— Sve molba do molbe! Zaista, da bih ostvario sve vaše želje, ja bih morao sjediti dan i noć za svojim čarobnim knjigama.

I poslije šutnje glas dodade:

— Ako hoćeš da imaš srce, zaradi ga!

— Kako?

— Ubij Bastindu! Dobit ćeš najveće i najbolje, i ljubavi najpunije srce u Gudvinovoj zemlji! — podsmješljivo zarika čudovište.

Gvozdeni Drvosječa nije podnosio podsmješljivost i koraknu naprijed skidajući s ramena sjekiru. Drvosječini pokreti bili su tako plahoviti da se životinja preplaši. Ona zlobno zacika:

— Ne miči se! Još korak naprijed — i ja ću uništiti tebe i tvoje drugove!

Gvozdeni Drvosječa ustuknu. On se nije preplašio za sebe nego za Eli i ostale drugove.

— Izlazi! Izlazi! — zagrmi glas. — Gudvinova riječ je zakon!

Gvozdeni Drvosječa s uzbuđenjem napusti prijestolnu dvoranu i požuri s lošim vijestima drugovima.

Lav bijesno reče:

— Premda sam kukavica, ali sutra ću izmjeriti snage s Gudvinom. Ako se on pojavi u obliku životinje, ja ću riknuti kao na tigromedvjeda i preplašit ću ga. Ako uzme oblik žene, zgrabit ću ga i porazgovarati s njim kako ja znam. A najbolje bi bilo ako bi se pojavio

kao Živa Glava — valjao bih ga iz ugla u ugao i bacao ga kao loptu, dok ne ispuni naše želje.

Slijedećeg jutra došao je red na Lava da ide Gudvinu, ali kad je on ušao u prijestolnu dvoranu, odskočio je od iznenađenja: nad prijestoljem se ljuljala i sijala Vatrena Kugla. Lav je zažmirio.

Iz ugla odjeknu glas:

— Ja sam Gudvin, Veliki i Užasni. Tko si, i zašto mi dosađuješ?

— Ja sam Plašljivi Lav! Htio bih da dobijem od vas malo hrabrosti, da bih postao car životinja, kao što me veličaju.

— Pojedi zlu čarobnicu Bastindu! Razderi je na komadiće — i sva hrabrost koja je u Gudvinovom dvorcu bit će tvoja! Ali ako to ne uradiš, zauvijek ćeš ostati kukavica. Ja ću te začarati i ti ćeš se bojati miševa i žaba!

Rasrđeni Lav se poče prikradati Kugli da je uhvati, ali ga zapuhnu takva vrelina da on zaciča i, podvivši rep, pobježe iz dvorane.

On se vrati drugovima i ispriča im o prijemu koji mu je priredio Gudvin.

— Što će s nama biti? — tužno upita Eli.

— Ništa ne ostaje nego da uništimo zlu čarobnicu — reče Lav.

— A ako nam ne pođe za rukom? — upita djevojčica.

— Ja nikada neću dobiti hrabrosti — odgovori Lav.

— A ja nikada neću dobiti mozga — reče Strašilo.

— A ja nikada neću dobiti srce — dodade Gvozdeni Drvosječa.

— A ja nikad neću vidjeti strica Džona i tetku Anu — završi Eli i zaplaka.

— Opreznije! — uzviknu zelena djevojka koja je bila tu. — Suze kapaju na novu haljinu, i na njoj će biti mrlja!

Eli obrisa suze i reče:

— Pokušat ću! Ali sam uvjerena da ni za kakvo blago na svijetu neću moći ubiti ni mačku.

— Ja ću poći s tobom — reče Lav. — Ali ja sam veoma plašljiv da bih ubio zlu čarobnicu.

— I ja ću poći — reče Strašilo. — Istina, ja ti ničim neću pomoći, jer sam veoma glup.

— Ja nemam srca da uvrijedim Bastindu — reče Gvozdeni Drvosječa. — Ali ako vi idete, naravno, poći ću i ja s vama, drugovi!

Oni odlučiše da krenu slijedećeg dana, rano ujutru.

Gvozdeni Drvosječa je naoštrio sjekiru, brižljivo podmazao sve zglobove i do vrha napunio kanticu uljem.

Strašilo je naredio da ga napune svježom ječmenom slamom. Eli je dobila četkicu i boje i iznova mu nacrtala oči, usta, nos i uši, koji su izblijedjeli od putne prašine i jakog sunca. Zelena djevojka napunila je Elinu korpicu ukusnim jelima i svezala Totoški zvonce o vrat.

U zoru ih je razbudio krik zelenog pijetla koji je živio u dvorištu.

ZLA ČAROBNICA ZAPADA

Zelenobradi vojnik odvede putnike do vrata Smaragdnog grada. Čuvar Vrata skinu s njih naočari.

— Gdje je put u Zapadnu zemlju? — upita Eli.

— Tamo nema puta — bio je odgovor. — Nitko dragovoljno ne ide u zemlju zle Bastinde.

— Kako ćemo je mi onda naći?

— O, to je lako! — uzviknu Čuvar Vrata. — Kad dođete u Zapadnu zemlju, Bastinda će vas sama naći i zarobiti.

— A možda ćemo je mi ubiti? — reče Strašilo.

— Ah, vi idete da ubijete Bastindu? Utoliko gore po vas! Nju još nitko nije pokušao da ubije, osim Gudvina, pa i on je — Čuvar Vrata snizi glas — pretrpio neuspjeh. Ona će se već postarati da vas zarobi prije nego što je vi ubijete. Budite oprezni! Bastinda je veoma moćna i zla čarobnica i neće dozvoliti da je tko ubije. Idite tamo gdje zalazi sunce, i doći ćete u njenu zemlju. Želim vam uspjeh!

Putnici se oprostiše sa Čuvarom, a on za njima zatvori vrata Smaragdnog grada. Eli krenu na zapad, ostali pođoše za njom. Svi su bili tužni, znajući kakav im težak zadatak predstoji. Samo je Totoška, radujući se slobodi, veselo trčkarao po polju i lajao na velike šarene leptire.

Eli pogleda psetance i uzvikne od iznenađenja: tračica na njegovom vratu pretvorila se od zelene u bijelu. Djevojčica pogleda haljinu koju su joj obukli u Gudvinovom dvorcu, i začudi se još više: i haljina je postala bijela.

— Što to znači? — upita ona drugove.

Svi se zgledaše, a Strašilo dubokomisleno izjavi:

— Čarolija!

Smaragdni grad je iščezao. Zemlja je postala pusta: putnici su se približavali Bastindinoj državi.

Poslije podneva sunce je svijetlilo putnicima u oči, zasljepljujući ih, a oni su išli po kamenitoj visoravni, i nije bilo nijednog drveta da se sklonu u sjenu. Pred veče se Eli bila umorila, a Lav se ranio u nogu i hramao.

Zaustaviše se da prenoće. Strašilo i Gvozdeni Drvosječa stadoše na stražu, a ostali zaspaše.

Zla Bastinda je imala samo jedno oko, ali je njime vidjela tako da nije bilo nijednog kutka u zemlji Zapada koji bi izmakao njenom oštrom pogledu.

Izašavši uveče da malo posjedi na doksatu, Bastinda okruži okom po svojoj državi i trže se od srdžbe: daleko-daleko, na granici zemlje, ona spazi malu usnulu djevojčicu i njene drugove.

Čarobnica zviznu u zviždaljku. Bastindinom dvorcu, lajući, dotrča čopor golemih vukova zlih žutih očiju, velikih očnjaka koji su strčali iz razjapljenih čeljusti. Vukovi sjedoše na stražnje noge, i, teško dišući promatrahu Bastindu.

— Jurite na istok! Tamo ćete naći malu djevojčicu koja je drsko provalila u moju zemlju, i s njom njene suputnike. Sve ih razderite na komade!

— Zašto ih ne zarobiš? — upita predvodnik čopora.

— Djevojčica je slaba. Njeni suputnici ne mogu raditi: jedan je napunjen slamom, drugi je od gvožđa. A s njima je Lav, od koga također ne čekaj koristi.

Eto kako je Bastinda vidjela svojim jednim okom!

Vukovi pojuriše.

— Na komade! Na komade! — ciktala je čarobnica za njima.

Ali Strašilo i Gvozdeni Drvosječa nisu spavali. Oni su na vrijeme primijetili približavanje vukova.

— Probudimo Lava — reče Strašilo.

— Ne treba — odgovori Gvozdeni Drvosječa. — To je moja stvar da svršim posao s vukovima. Priredit ću im lijep doček. Ne dozvoljavam nikom da uvrijedi Eli.

I on istupi naprijed. Kad je vođa čopora pritrčao Gvozdenom Drvosječi, široko razjapivši crvenu čeljust, Drvosječa zamahnu dobro naoštrenom sjekirom i glava vuka odleti. Vukovi su jurili u povorci, jedan za drugim. Kad se slijedeći bacio na Gvozdenog Drvosječu, on je već bio spreman s uzdignutom sjekirom, i glava vuka je pala na zemlju.

Četrdeset svirepih vukova imala je Bastinda, i četrdeset puta je Gvozdeni Drvosječa podizao svoju sjekiru. I, kada ju je podigao četrdesetprvi put, nijedan vuk nije bio živ — svi su ležali pored nogu Gvozdenog Drvosječe.

— Prekrasna bitka! — oduševio se Strašilo.

Drugovi su dočekali jutro. Probudivši se i ugledavši gomilu mrtvih vukova, Eli se preplaši. Strašilo i Gvozdeni Drvosječa joj ispričaše o noćnoj bitki, i djevojčica od sveg srca zahvali Drvosječi. Poslije doručka cijelo društvo krene na put.

Stara Bastinda je voljela spavati. Ona ustade kasno i iziđe na doksat da raspita vukove kako su izgrizli drske putnike.

Ali kako se razgnjevila kad je vidjela da putnici produžuju put, a vjerni vukovi leže mrtvi!

Bastinda dvaput zviznu, i u zraku zaokruži jato grabljivih vrana. Čarobnica kriknu:

— Letite na istok! Tamo su stranci! Kljujte ih do smrti! Raskidajte ih na komade! Iskopajte im oči! Brže! Brže!

Vrane su s pakosnim graktanjem poletjele u susret putnicima. Spazivši ih, Eli se preplaši. Ali Strašilo reče:

— S njima svršiti — to je moj posao! Nisam ja badava vranje strašilo! Stanite iza mene! — i on natuče šešir na glavu, raširi ruke i dobi izgled pravog strašila.

Vrane se zbuniše i u neredu zaokružiše u zraku. Ali vođa jata promuklo zagrakta:

— Čega ste se preplašili? Strašilo napunjeno slamom! Sad ću mu ja dati!

I vođa htjede sjesti Strašilu na glavu, ali ga on ščepa za krilo i hitro mu zavrne vratom. Četrdeset grabljivih vrana imala je zla Bastinda, i svima je zavrnuo vratom hrabri Strašilo i pobacao ih na gomilu.

Putnici hrabro krenuše na zapad, zahvaljujući Strašilu na dovitljivosti.

Kad je Bastinda vidjela da joj vjerne vrane leže na zemlji kao mrtva gomila, a putnici neustrašivo idu naprijed, obuze je srdžba i strah.

— Kako! Zar sve moje čarobne vještine nisu dovoljne da zaustave drsku djevojčicu i njene suputnike?!

Bastinda lupi nogom i triput zazviždа u zviždaljku. Na poziv sleti roj divljih crnih pčela čiji je ujed bio smrtonosan.

— Letite na istok! — zacikta čarobnica. — Nađite tamo strance i izujedajte ih na smrt! Brže! Brže!

I pčele sa zaglušnim zujanjem poletješe u susret putnicima. Gvozdeni Drvosječa i Strašilo primijetiše ih izdaleka. Strašilo se odmah dosjeti što treba raditi.

— Vadi iz mene slamu! — viknu on Gvozdenom Drvosječi. — Zaspi njom Eli, Lava i psa, i pčele ih se neće dokopati!

On brzo raskopča kaput i iz njega se prosu cio naramak slame. Lav, Eli i Totoška baciše se na zemlju. Gvozdeni Drvosječa ih brzo zatrpa i ispravi se u svoj visini. Roj pčela bijesno zujeći napade Gvozdenog Drvosječu. Drvosječa se smijao: pčele su lomile otrovne žalce o gvožđe i odmah umirale, jer pčela ne može živjeti bez žalca. One su padale, na njihovo mjesto su nalijetale druge i također pokušavale da zabodu žalce u Drvosječino gvozdeno tijelo.

Ubrzo su sve pčele ležale mrtve na zemlji, kao gomila crnih komadića uglja. Lav, Eli i Totoška izađoše ispod slame, sakupiše je i napuniše njom Strašila. Drugovi ponovo krenuše na put.

Zla Bastinda se neobično razgnjevi i preplaši videći da su i vjerne pčele uginule, a putnici idu naprijed i naprijed. Ona je čupala sebi kosu, škrgutala zubima i od ljutnje dugo nije mogla progovoriti ni riječi. Napokon čarobnica dođe k sebi i, pozvavši svoje sluge Migune (ona je bila zapovjednica zemlje Miguna), naoruža ih oštrim kopljima i naredi da unište drske putnike. Miguni nisu bili nimalo hrabri: oni su žalosno namigivali, i suze su im tekle iz očiju, ali se nisu usudili da ne poslušaju naredbu i pošli su u boj.

Kad je Lav vidio kako se Miguni oprezno približuju, krijući se jedan za drugog, gurajući se odostrag i plašljivo namigujući i žmirkajući, on se nasmija:

— S ovima neće biti duga bitka!

On iziđe naprijed, otvori golemu čeljust i tako riknu da su Miguni pobacali koplja i dali se u bijeg.

Zla Bastinda pozeleni od straha videći da putnici idu i idu i već su blizu njenog dvorca.

Morala je upotrijebiti posljednje čarobno sredstvo koje joj je ostalo. Na dnu Bastindinog sanduka čuvala se Zlatna Kapa. Vlasnik Zlatne Kape mogao je kad je htio pozvati moćno pleme Letećih Majmuna i zapovjediti mu da izvrši svaku naredbu. Ali, Kapa se mogla upotrijebiti samo tri puta, a Bastinda je već dvaput zvala Leteće Majmune.

Prvi put je ona njihovom pomoću zavladala zemljom Miguna, a drugi put odbila vojsku Gudvina Užasnog, koji je pokušao da osvoji zemlju Zapada.

Eto zašto se Gudvin bojao zle Bastinde i poslao na nju Eli, uzdajući se pomalo u njene srebrne cipelice.

Razumljivo, Bastinda ne bi htjela da Kapu upotrijebi i treći put, jer se tim svršava njena čarobna moć. Ali u čarolijama više nije bilo ni vukova, ni vrana, ni crnih pčela, a na Migune se, očigledno, nije moglo osloniti.

I tako Bastinda uze Kapu stavi je na glavu i poče vračati. Ona stade na lijevu nogu i prošapta:

— Ep-pi, pep-pi, kek-ki!

Zatim stade na desnu nogu i reče glasno:

— Hil-lo, hol-lo, hel-lo!

Onda stade na obje noge i viknu iz sve snage:

— Ziz-zi, zuz-zi, zik!

I nebo potamnje od jata Letećih Majmuna koji su letjeli prema Bastindinom dvorcu svojim snažnim krilima, smijući se, larmajući i brbljajući. Predvodnik jata doleti do Bastinde i reče:

— Zvala si nas treći put i posljednji put! Što naređuješ da uradimo?

— Napadnite strance koji su ušli u moju zemlju i uništite ih sve osim Lava! Njega ću upregnuti u svoja kola kao konja.

— Izvršit ćemo! — odgovori predvodnik, i jato larmajući, odleti na istok.

BASTINDINA POGIBIJA

Putnici su s užasom promatrali približavanje jata golemih majmuna: nije bilo moguće boriti se s njima.

Majmuni su nalijetali u gomili i s vriskom napali zbunjene pješake. Nitko nije mogao drugom priskočiti u pomoć, jer se svatko morao braniti od neprijatelja.

Gvozdeni Drvosječa je uzalud razmahivao sjekirom. Majmuni su se pripili uza nj, oteli mu sjekiru, podignuli jadnog Drvosječu visoko u zrak i bacili ga u klanac, na oštre stijene. Gvozdeni Drvosječa je bio osakaćen, nije se mogao ni pomaknuti s mjesta, čak ni jeknuti. Odmah za njim u klanac je poletjela i njegova sjekira.

Druga grupa majmuna svršila je sa Strašilom. Oni su ga raščupali, slamu razvijali po vjetru, a kaput, praznu glavu, cipele i šešir smotali i bacili na planinski vrh.

Lav se vrtio u mjestu i tako užasno rikao od straha da se majmuni nisu usuđivali da mu priđu. Ali, oni se dosjetiše da na Lava bace konopce, oboriše ga na zemlju, svezaše mu noge, začepiše čeljust i svečano odnesoše u Bastindin dvorac. Tamo su ga stavili iza gvozdene rešetke, i Lav se u bijesu valjao po podu, pokušavajući da pregrize konopce.

Preplašena Eli očekivala je surovu kaznu. Na nju je jurnuo sam predvodnik Letećih Majmuna i već je pružio prema grlu djevojčice dugačke šape s oštrim kandžama. Ali, on ugleda na Elinim nogama srebrne cipele, i lice mu posivi od straha.

On odskoči nazad i, prepriječivši svojim potčinjenima put do Eli, zakriča:

— Djevojčicu ne smijemo ubiti! Ona je vila!

Majmuni se približiše ljubazno i čak s poštovanjem, pažljivo prihvatiše Eli s Totoškom i odletješe u Bastindin Žuti dvorac. Spustivši se pred dvorcem, predvodnik Letećih Majmuna stavi Eli na zemlju. Razbješnjela čarobnica napade ga grdnjama. Predvodnik Majmuna reče:

— Tvoja naredba je izvršena. Mi smo razbili Gvozdenog Čovjeka i raščupali Strašila, uhvatili Lava i stavili ga iza rešetke. Ali mi ni prstom nismo mogli dirnuti djevojčicu: ti i sama znaš kakva nesreća prijeti onome tko uvrijedi posjednika srebrnih cipelica. Mi smo je donijeli tebi: radi s njom što hoćeš! Zbogom zauvijek!

Majmuni se podigoše u zrak i larmajući odletješe.

Bastinda pogleda u Eline noge i zadrhta od straha. Prepoznala je srebrne cipelice svoje sestre Gingeme.

»Kako je ona došla do njih?«, zbunjeno je mislila Bastinda. »Zar je slaba djevojčica nadjačala moćnu Gingemu, zapovjednicu Žvakača? I na njoj su srebrne cipelice! Loše stoji moja stvar: jer ni prstom ne mogu dirnuti malu bestidnicu dok su na njoj cipele.«

Ona viknu:

— Ej, ti! Hodi ovamo! Kako ti je ime?

Djevojčica diže na zlu čarobnicu oči pune suza:

— Eli, gospođo!

— Ispričaj kako si dobila cipele moje sestre Gingeme? — strogo viknu Bastinda.

Eli jako pocrveni.

— Uistinu, gospođo, ja nisam kriva. Moja kućica je pala na gospođu Gingemu i ubila je . . .

— Gingema je poginula! . . . — prošapta zla čarobnica.

Bastinda nije voljela sestru i nije je vidjela mnogo godina. Ona se preplašila da će djevojčica u srebrnim cipelicama donijeti smrt i njoj. Ali, pogledavši u Elino dobrodušno lice, Bastinda se umiri.

»Ona ništa ne zna o tajanstvenoj moći cipela«, zaključi čarobnica. »Ako mi uspije da ih dobijem, bit ću moćnija nego prije kad sam imala vukove, vrane, crne pčele i Zlatnu Kapu.«

Staričine oči zasjaše od pohlepe, a prsti joj se zgrčiše kao da već svlače s Eli cipele.

— Čuj me, djevojčice Eli! — promuklo progovori. — Ja ću te držati u ropstvu, i, ako budeš loše radila, tući ću te velikim štapom i zatvoriti u mračni podrum gdje će te štakori — golemi lakomi štakori — pojesti i oglodati tvoje nježne koščice. Hi-hi-hi! Razumiješ li me!

— O gospođo! Ne dajte me štakorima! Ja ću slušati!

Eli je bila van sebe od straha.

— Pođi za mnom!

Bastinda povede djevojčicu kroz prekrasne sobe dvorca u kome je sve bilo žuto, i zidovi, i tepisi, i namještaj — i gdje su pred vratima u žutim livrejama stajali Miguni, sagibajući se do zemlje pri pojavi čarobnice i tužno namigujući za njom. Napokon Bastinda dovede Eli u tamnu i prljavu kuhinju.

— Ti ćeš čistiti lonce, tignjeve i šerpe, prati pod i ložiti peć!

I, ostavivši djevojčicu polumrtvu od straha, Bastinda ode u dvorište trljajući ruke.

— Dobro sam preplašila djevojčicu! Sad ću ukrotiti Lava i obadvoje će mi biti u rukama!

Plašljivi Lav pregrizao je konopce i ležao u udaljenom uglu krletke. Kad je spazio Bastindu, žute oči mu zablistaše od gnjeva.

»Ah, kakva šteta što još nemam hrabrosti! Već bih platio staroj vještici za pogibiju Strašila i Gvozdenog Drvosječe!« I on se smota u klupko, spremajući se za skok.

Starica uđe kroz mala vratašca.

— Ej ti, Lave, čuj! — reče ona. — Ti si moj zarobljenik! Upregnut ću te u kola i voziti se o praznicima, da bi Miguni govorili: »Gledajte kako je moćna Bastinda — uspjela je da upregne čak i Lava!«

Dok je Bastinda brbljala, Lav razjapi čeljust, nakostriješi grivu i skoči na čarobnicu, riknuvši:

— Pojest ću te!

On za dlaku nije uhvatio Bastindu. Preplašena starica iskoči iz krletke i brzo zatvori vratašca. Teško dišući od straha, ona viknu kroz rešetke:

— Ah, ti, prokleti! Ti me još ne poznaješ! Umorit ću te glađu ako ne pristaneš da budeš upregnut!

— Pojest ću te! — ponovi Lav i bijesno jurnu na rešetke.

... Za Lava i Eli protjecali su sumorni i teški dani ropstva. Eli je od zore do noći radila u kuhinji ispunjavajući staričine ćudi. Bastinda je tražila povod za svađu s njom i često zamahivala na djevojčicu žutim suncobranom koji je uvijek vukla sa sobom. Eli nije znala da je čarobnica ne smije udariti, i srce djevojčice se stezalo kad se suncobran dizao nad njenu glavu.

Svakog dana starica je prilazila rešetki i piskavo pitala Lava:

— Hoćeš li u zapregu?

— Pojest ću te! — bio je stalni odgovor i Lav je strašno jurišao na rešetku.

Bastinda od prvog dana ropstva nije davala Lavu da jede, ali on nije umirao od gladi i bio je silan i jak, kao uvijek. Stvar je bila u tome što se Bastinda više od svega na svijetu bojala mraka i vode. Čim bi noćna tama obavila dvorac, Bastinda se sakrivala u najdalju sobu, zatvarala vrata čvrstim zasunima i nije izlazila do kasnog jutra. A Eli koja se nimalo nije bojala mraka, vadila je iz ormara svu hranu koja se tamo ostavljala, i nosila je Lavu. Ona je ulazila u krletku, a Lav je, zadovoljno predući, jeo hranu i namještao se udobnije.

Djevojčica je gladila njegovu gustu meku dlaku i igrala se kićankom njegova repa.

Oni su dugo razgovarali i sjećali se vjernih drugova Strašila i Gvozdenog Drvosječe, tugovali zbog njihove pogibije, stvarali planove za bijeg. Ali pobjeći iz Žutog dvorca nije se moglo — on je bio opkoljen visokim zidom s oštrim čavlima na vrhu. Bastinda je vrata zaključavala, a ključeve nosila sa sobom. Porazgovaravši i naplakavši se, Eli bi čvrsto zaspala na slamnatoj postelji, pod sigurnom zaštitom Lava.

I tako su prolazili tužni dani ropstva. Bastinda je pohlepno promatrala Eline srebrne cipelice koje je djevojčica izuvala samo noću,

u krletki kod Lava, ili kad se kupala. Ali Bastinda se bojala vode i nikad nije u to vrijeme dolazila Eli.

Djevojčica je već prvih dana primijetila taj čudni strah čarobnice od vode i koristila se njim. Za Eli su bili praznici oni dani kada je trebalo prati kuhinju. Razlivši nekoliko vedara vode, djevojčica je odlazila u krletku Lavu, i tamo se tri-četiri sata odmarala od teškog posla.

Bastinda je piskavo vikala i grdila iza vrata, ali trebalo je samo da zaviri u kuhinju i vidi na podu lokve, pa da u strahu pobjegne u svoju spavaću sobu.

Dugo je mislila Bastinda i napokon je smislila kako da dobije cipelice.

Jednom kada je Eli nekud izišla, čarobnica je razapela iznad poda tanku metalnu žicu i sakrila se za peć.

Djevojčica uđe, spotaknu se o žicu i pade; cipelica s lijeve noge sleti i otkotrlja se u stranu. Bastinda iskoči iza peći, brzo zgrabi cipelicu i navuče je na svoju staru suhu nogu.

— Hi-hi-hi! Cipelica je na meni! — zadirkivala je Bastinda djevojčicu, koja je zanijemjela od neočekivanog događaja.

— Daj mi cipelicu! — viknu Eli došavši sebi. — Ah, ti kradljivice! Kako te nije stid!

— Pokušaj mi je oduzeti! — odgovori starica kreveljeći se. — I drugu ću skinuti s tebe! Onda ću ti se, ne brini, osvetiti za Gingemu. Pojest će te štakori — hi-hi-hi — golemi lakomi štakori! — i oglodat će te tvoje nježne koščice!

Eli je bila van sebe od bijesa i gnjeva — ona je tako voljela srebrne cipelice! Da bi se osvetila Bastindi, Eli zgrabi vedro vode, pritrča joj i poli je vodom od glave do pete.

Čarobnica preplašeno kriknu i pokuša da strese vodu sa sebe. Uzalud! Lice joj postade šupljikavo kao snijeg koji se topi; iz nje izbi para; tijelo joj se poče topiti i isparavati.

— Što si uradila! — ciknu ona. — Rastopit ću se!

— Vrlo mi je žao, gospođo! — odgovori Eli. — Ali zašto ste vi ukrali cipelicu!

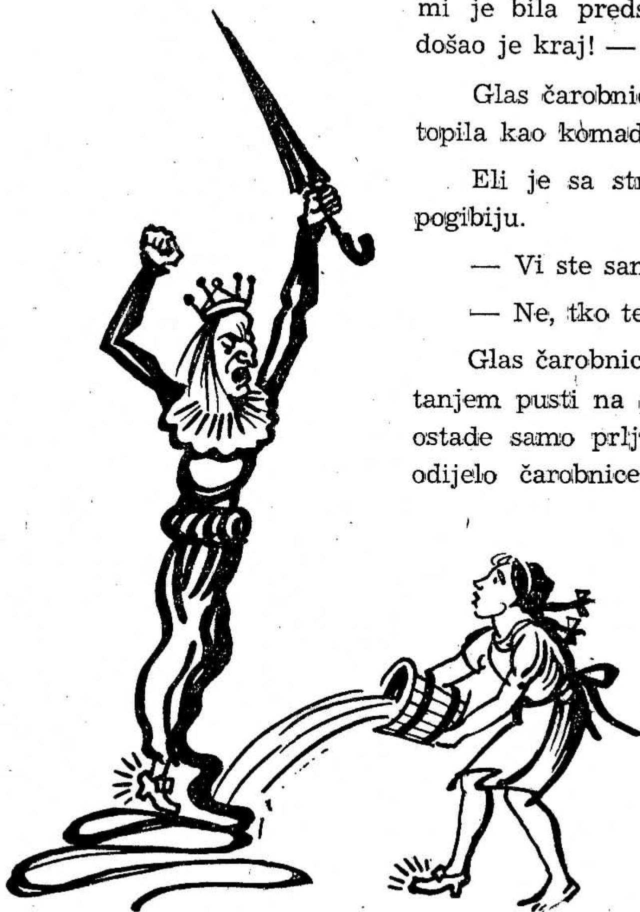
— Sto godina se nisam umivala ni čistila zube, prstom se nisam dotakla vode, zato što mi je bila predskazana smrt od vode, i evo, došao je kraj! — zaurlika starica.

Glas čarobnice postajao je sve tiši; ona se topila kao komadić šećera u čaši čaja.

Eli je sa strahom promatrala Bastindinu pogibiju.

— Vi ste sami krivi ... — poče ona.

— Ne, tko te je nau ... ffff ...

Glas čarobnice se prekide, ona se sa siktanjem pusti na pod i za jedan minut od nje ostade samo prljava barica u kojoj je ležalo odijelo čarobnice, suncobran, slabe pletenice sijede kose i srebrna cipelica — uzrok pogibije stare Bastinde.

Eli žaračem podiže suncobran i odijelo i baci ih u peć, očsti i obu cipelicu, obrisa prljavu baricu na podu i otrča da ispriča Lavu o čudnom svršetku zle zapadne čarobnice Bastinde.

POVRATAK U SMARAGDNI GRAD

Plašljivi Lav se veoma obradovao kad je čuo o pogibiji zle Bastinde, Eli je otvorila krletku, i on je sa zadovoljstvom trčao po dvoru, da protegne noge.

Miguni su bili odmah sakupljeni, i Eli im objavi da su sad slobodni.

Radost naroda ne može se opisati. Miguni su plesali, kvrcali se prstima i tako usrdno namigivali jedan drugom da uveče ništa više nisu vidjeli oko sebe.

U Bastindinom dvorcu priređena je vesela gozba. Eli, Lav i Totoška sjedili su na počasnim mjestima, i u njihovo zdravlje je ispijeno mnoštvo bokala.

Miguni su prozvali Eli Vilom Spasonosne Vode. Jedan od učesnika gozbe predložio je da se svaki Migun umiva pet puta na dan; poslije dugih rasprava složili su se da će i tri puta biti dovoljno.

— Ja bih bio sretan kad bi ovdje bili i naši drugovi — Strašilo i Gvozdeni Drvosječa — reče Lav.

— Treba ih spasiti — odgovori Eli.

I ona upita Migune ima li među njima vještih kovača. Pokazalo se da je zemlja od davnine čuvena po izvrsnim urarima, draguljarima, mehaničarima. Doznavši da se radi o popravci gvozdenog čovjeka, Elinog druga, Miguni su je uvjeravali da su spremni da sve urade za Vilu Spasonosne Vode.

Slijedećeg dana nekoliko desetina okretnih Miguna krenulo je da traži Gvozdenog Drvosječu pod vodstvom Eli i Lava. Oni su išli cijelog dana dok nisu došli do mjesta bitke s Letećim Majmunima. Prenoćili su u provaliji i ujutru počeli traganje. Napokon su Gvozdenog Drvosječu izvukli iz klanca s njegovom sjekirom. Zavežljaj sa Strašilovim odijelom, olinjao i prašnjav, našli su na vrhuncu planine. Eli se nije mogla uzdržati od suza videći žalosne ostatke svojih vjernih drugova.

Ekspedicija se vratila u dvorac, i Miguni se prihvatiše posla.

Strašilovo odijelo bilo je zašiveno, očišćeno, napunjeno svježom slamom, i — evo! — pred Eli je stajao njen mili Strašilo, veseo i dobroćudan kao i prije. Elina i Strašilova radost ne može se opisati. Strašilo je zagrlio Eli svojim mekim rukama, i, doznavši za pogibiju zle čarobnice, zaplesao, plješčući rukama.

Drugi krenuše da vide što se radi s Gvozdenim Drvosječom. Popraviti Drvosječu nije bilo ni izdaleka tako jednostavno kao Strašila. Najvještiji majstori zemlje radili su tri dana i četiri noći na njegovim izlomljenim složenim mehanizmom. Oni su kuckali čekićima, spajali dijelove, politirali...

I došao je sretni trenutak kada je Gvozdeni Drvosječa stajao pred Eli. On je bio sasvim kao nov, izuzev nekoliko zakrpa koje su stavljene tamo gdje su stijene probile gvožđe. Poslije popravka on je postao još ljepši. Miguni su ga tako izglačali, i on je tako blistao da ga je teško bilo gledati. Oni su mu popravili i sjekiru i umjesto slomljene drvene napravili zlatnu. Miguni su uopće voljeli sve što je blistalo.

Za Gvozdenim Drvosječom išle su gomile djece i odraslih, i, namigujući, buljili u njega.

Suze radosti potekle su iz očiju Gvozdenog Drvosječe kad je ponovo ugledao drugove. Strašilo i Eli brisali su mu suze žutim ubrusom, bojeći se da mu vilice na zarđaju. Eli je plakala od radosti, a zasuzio je čak i Plašljivi Lav. On je tako često brisao oči repom da mu se kićanka na kraju repa smočila; Lav je morao otrčati u dvorište i sušiti rep na suncu.

Drugovi su proveli nekoliko veselih dana u Žutom dvorcu među Migunima i počeli su se spremati za povratak.

— Treba ići Gudvinu: on mora ispuniti svoja obećanja — reče Eli.

— Oh, napokon ću i ja dobiti svoj mozak! — uzviknu Strašilo.

— A ja srce! — reče Gvozdeni Drvosječa.

— A ja hrabrost! — riknu Plašljivi Lav.

— A ja ću se vratiti u Kanzas stricu Džonu i tetki Ani! — reče Eli i zaplješće rukama.

Ujutru oni sazvaše Migune i srdačno se oprostiše s njima.

Iz gomile izidoše tri sjedobrada starca, obratiše se Gvozdenom Drvosječi i s poštovanjem ga zamoliše da postane upravitelj njihove zemlje. Migunima se neobično svidio zasljepljujuće blistavi Drvosječa, njegova stasita prilika kad je veličanstveno išao sa zlatnom sjekirom na ramenu.

— Ostanite s nama! — molili su ga Miguni. — Mi smo tako bespomoćni i pokorni! Nama treba upravitelj koji bi nas mogao zaštititi od neprijatelja. Opet će nas napasti kakva zla čarobnica i ponovo će nas porobiti. Mi vas lijepo molimo!

Pri samoj pomisli na zlu čarobnicu Miguni zajecaše.

— Nema više zlih čarobnica u Gudvinovoj zemlji! — gordo reče Strašilo. — Eli ih je sve istrijebila!

Miguni obrisaše suze i produžiše:

— Razmislite o tom kako bi nam bio zgodan takav upravitelj: on ne jede, ne pije, znači neće nas opterećivati porezima. I, ako on strada u bitki s neprijateljima, mi ćemo ga moći popraviti: već imamo iskustva.

Gvozdeni Drvosječa bio je polaskan.

— Sad se ne mogu rastati od Eli — reče on. — I treba da u Smaragdnom gradu dobijem srce. Ali zatim... razmislit ću i možda ću se vratiti vama.

Miguni se obradovaše i s veselim »ura« ispratiše putnike.

Cijelo društvo je dobilo bogate darove. Eli su poklonili narukvicu s dijamantima, Gvozdenom Drvosječi su napravili lijepu srebrnu kanticu za ulje ukrašenu dragim kamenjem. Strašilu, znajući da nije čvrst na nogama, Miguni pokloniše divan štap s drškom od slonove kosti. Lav i Totoška dobiše divne zlatne ogrlice.

I Žuti grad osta iza njih. Putnici su išli na istok. Eli je bila u bijeloj haljinici i Zlatnoj Kapi.

Djevojčica je slučajno našla Kapu u Bastindinoj sobi. Ona nije znala za njenu čarobnu moć, ali joj se kapa svidjela, i Eli ju je stavila na glavu mjesto stare kapice.

Oni su išli veselo i nadali se da će za dva dana stići do Smaragdnog grada. Ali u planinama u kojima su se sukobili s Letećim Majmunima, putnici su zalutali. Skrenuvši s puta, oni su pošli na drugu stranu.

Prolazio je dan za danom, a kule Smaragdnog grada nisu se pojavljivale na vidiku. Pojeli su gotovo svu hranu i Eli je s nespokojstvom mislila o budućnosti. Jednom kad su se putnici odmarali, djevojčica se iznenadno sjeti zviždaljke koju joj je poklonila mišja kraljica.

— Što će biti ako zviznem?

Eli prinese zviždaljku usnama. Ču se topot malih nogu, i na poljanu dotrča kraljica poljskih miševa.

— Dobro došli! — radosno uzviknuše putnici, a Gvozdeni Drvosječa uhvati Totošku za ogrlicu.

— Što želite, drugovi? — upita kraljica-miš svojim smiješnim tankim glasićem.

— Mi se vraćamo u Smaragdni grad iz zemlje Miguna i zalutali smo — reče Eli. — Pomozite nam da nađemo put.

— Vi idete baš u suprotnom pravcu — reče miš. Uskoro će se pred vama pojaviti velika pustinja koja okružava Gudvinovu zemlju. A odavde do Smaragdnog grada ima mnogo, mnogo dana putovanja.

Eli se ražalosti.

— A mi smo mislili da ćemo uskoro vidjeti Smaragdni grad!

— Zašto da se žalosti čovjek koji ima Zlatnu Kapu? — s čuđenjem upita kraljica-miš. — Pozovite Leteće Majmune i oni će vas prenijeti kamo želite.

Čuvši o Letećim Majmunima, Gvozdeni Drvosječa zadrhta, a Strašilo se naježi od straha. Lav zamaha čupavom grivom:

— Opet Leteći Majmuni? Hvala lijepo! Ja se s njima već dovoljno poznajem, i što se mene tiče — oni su gori od tigromedvjeda!

Miš se nasmija:

— Majmuni slušaju vlasnika Zlatne Kape. Pogledajte podstavu. Tamo piše što treba raditi.

Eli pogleda unutra.

— Spaseni smo, drugovi! — veselo uzviknu ona.

— Ja odlazim — dostojanstveno reče kraljica-miš. — Naš rod nije u prijateljstvu s rodom Letećih Majmuna. Do viđenja!

— Do viđenja! Hvala! — rekoše putnici, i miš iščezne.

Eli stade na lijevu nogu:

— Ep-pi, pep-pi, kek-ki! — tiho reče ona.

— Ep-pi? Što je to? — upita Strašilo u nedoumici.

— Hil-lo, hol-lo, hel-lo! — viknu djevojčica stavši na desnu nogu.

— Hol-lo! — mirno ponovi Gvozdeni Drvosječa. — Hil-lo!

— Ziz-zi, zuz-zi, zik! — viknu Eli i u zraku zalarma čopor Letećih Majmuna. Putnici i nehotice prignuše glave zemlji, sjećajući se prošlog susreta sa majmunima. Ali čopor se spusti sa smijehom i predvodnik priđe Eli.

— Što naređuje vlasnica Zlatne Kape?

— Odnesite nas u Smaragdni grad!

Jedan trenutak, i putnici se nađoše u zraku. Eli je nosio predvodnik Letićih Majmuna i njegova žena; Strašilo i Gvozdeni Drvosječa su uzjahali; Lava je uhvatilo nekoliko snažnih majmuna; mlada majmunica nosila je Totošku, a psetance je lajalo na nju i trudilo se da je ugrize. Iz početka je putnicima bilo strašno, ali se oni umiriše videći kako se majmuni osjećaju slobodni u zraku.

— Zašto vi slušate vlasnika Zlatne Kape? — upita Eli.

— To je dugačka priča. Ali imamo vremena i za to.

I predvodnik Letećih Majmuna ispriča Eli priču kako je prije nekoliko vjekova pleme Letećih Majmuna uvrijedilo moćnu vilu. Vila je za kaznu napravila Čarobnu Kapu. Leteći Majmuni moraju ispuniti tri želje vlasnika Kape, a poslije toga on nad njima nema vlasti. Ali ako Kapa prijeđe u ruke drugome, taj može ponovo tri puta naređivati majmunskom plemenu. Prva vlasnica Kape bila je vila koja ju je napravila. Zatim je Kapa mnogo puta prelazila iz ruku u ruke dok nije došla do zle Bastinde, a od nje Eli.

Za jedan časak pojaviše se kule Smaragdnog grada i Majmuni brižljivo spustiše Eli i njene suputnike pred vrata, na put popločen žutim opekama.

Čopor se podiže u zrak i s larmom nestade.

RAZOTKRIVANJE VELIKOG ČAROBNJAKA GUDVINA

Eli pozvoni. Iziđe vratar i strašno se začudi:

— Vi ste se vratili?

— Kao što vidite! — dostojanstveno reče Strašilo.

— Ali, zar vi niste otišli zloj čarobnici Zapada?

— Bili smo kod nje — odgovori Strašilo. — Istina, ne možemo se pohvaliti da smo tamo prijatno proveli vrijeme.

— I otišli ste bez dozvole? — zapita zadivljeni vratar.

— Nije nam trebala dozvola — produži Strašilo. — Znate, ona se rastopila.

— Kako? Rastopila? Prekrasna, divna vijest! A tko ju je rastopio?

— Tko bi, ako ne Eli i njeni drugovi! — važno uzviknu Strašilo, pa dodade nešto skromnije: — U prvom redu, naravno Eli . . .

Čuvar Vrata duboko se pokloni Eli, povede putnike u svoju sobu i ponovo im natače naočari.

Putnici krenuše poznatim ulicama prema Gudvinovom dvorcu. Čuvar Vrata nije izdržao putem pa je ponekom od stanovnika saopćio o Bastindinoj pogibiji. I uskoro je za Eli i njenim drugovima do samog dvorca išla gomila besposličara, punih poštovanja.

Vojnik je bio na straži i, kao i uvijek, raščešljavao je svoju dugu zelenu bradu. On se vrlo obradovao povratku putnika s opasnog pohoda, pozvao zelenu djevojku, i ona ih je odvela u sobe.

— Molim vas javite Velikom Gudvinu o našem povratku — reče Eli vojniku — i poručite mu da ga molimo da nas primi.

Vojnik ispuni Elinu molbu, ali ne dobi odgovora.

On je svakog dana prilazio vratima prijestolne dvorane i javljao o željama putnika da vide Gudvina, svaki put odgovor je bila grobna tišina.

Prošla je nedjelja dana. Čekanje je postalo neizdrživo mučno. Putnici su računali da će u Gudvinovom dvorcu naići na topao prijem. Ravnodušnost čarobnjaka plašila ih je i razdraživala.

— Da nije umro? — zamišljeno je govorila Eli.

— Ne, ne! On neće da ispuni svoja obećanja i krije se od nas! — uzrujavao se Strašilo. — Naravno, žao mu je mozga, i srca, i hrabrosti — jer su to sve same skupocjene stvari! Ali onda nije trebalo da nas šalje zloj čarobnici Zapada, koju smo tako hrabro uništili!

Razgnjevljeni Strašilo reče vojniku:

— Recite Gudvinu: ako nas ne primi, mi ćemo pozvati Leteće Majmune. Kažite Gudvinu da smo mi njihovi gospodari, mi posjedujemo Zlatnu Kapu — ziz-zi, zuz-zik! — i, kad ovamo dođu Leteći Majmuni, mi ćemo se s njima porazgovarati.

Vojnik ode i vrlo brzo se vrati.

— Gudvin Veliki primit će vas sve sutra ujutro tačno u deset sati u prijestolnoj dvorani. Molba je odmah uslišana! I znate što — tiho šapnu on Eli na uho — on se, izgleda, preplašio. Jer se već susreo s Letećim Majmunima i zna kakve su to životinje.

Putnici su proveli besanu noć, a ujutro u određeno vrijeme skupiše se pred vratima prijestolne dvorane.

Vrata se otvoriše, i oni uđoše u dvoranu. Svatko od njih očekivao je da će Gudvina vidjeti u onom obliku kakvom ih je primio prvi put. Ali se začudiše videći da u dvorani nema nikoga. Tu je carevala svečana i strašna tišina, i putnike zahvati strah: što im Gudvin sprema? Oni uzdrhtaše, kao od iznenadnog udara groma, kad usred puste sobe gromko progovori Glas:

— Ja sam Gudvin, Veliki i Užasni! Zašto me uznemirujete?

Eli i njeni drugovi pogledaše unaokolo — nitko se nije vidio.

— Ja sam svuda! — svečano odgovori Glas. — Ja mogu uzeti svaki oblik, a postati i nevidljiv ako ushtijem. Priđite prijestolju — govorit ću s vama!

Putnici napraviše nekoliko koraka. Svi su se strašno bojali, osim Gvozdenog Drvosječe i Totoške. Gvozdeni Drvosječa nije imao srca, a Totoška ništa nije shvaćao.

— Govorite! — čuo se Glas.

— Veliki Gudvine, došli smo da te zamolimo da izvršiš obećanja!

— Kakva obećanja? — upita Glas.

— Obećali ste da ćete me poslati u Kanzas, stricu Džonu i tetki Ani, kada zla čarobnica bude uništena.

— A meni ste obećali dati mozga!

— A meni srce!

— A meni hrabrost!

— Ali zar je Bastinda zaista uništena? — upita Glas, a Eli se učini da je on zadrhtao.

— Da! — odgovori djevojčica. — Ja sam je polila vodom, i ona se rastopila.

— Dokaze, dokaze! — uporno reče Glas.

— Hol-lo, hil-lo! — uzviknu Strašilo. — Zar vi koji ste svuda, ne vidite na Elinoj glavi Zlatnu Kapu? Ili biste htjeli da, radi dokaza, pozovemo Leteće Majmune, ep-pi, pep-pi?

— O, ne, ne! Vjerujem vam! — žurno odgovori Glas. — Kako je to neočekivano! Lijepo. Dođite preksutra, razmislit ću o vašim molbama.

— Bilo je vremena da se misli, zuz-zi, zik! — viknu razjareni Strašilo. — Mi smo čekali na prijem cijelu nedjelju dana.

— Nećemo čekati ni jedan dan! — energično se suglasi sa Strašilom Gvozdeni Drvosječa, a Lav tako riknu da se golema dvorana ispuni hukom u kojoj utonu nečiji preplašeni uzvik.

Kada umuknuše odjeci lavlje rike, nastade muk, i putnici se osjetiše nezgodno. Nisu li oni već razgnjevili drskim riječima čarobnjaka, i ne sprema li on kaznu? Oni počeše misliti o tome kako da se sklone iz dvorane.

U tom času kroz sobu protrča veliki zeleni štakor. Totoška ne izdrži i lajući potrča za njim. Štakor odjuri u udaljeni dio sobe, i Totoška se izgubi iz vida. Začuđenoj Eli se učini da je on skočio kroza zid. Ali tog časa iza zida — ne, iza zelenog paravana kojim se zid nastavlja, s krikom iskoči mali čovječuljak.

— Uhvatite psa! On će me ujesti! Tko je dozvolio da se u moj dvorac uvode psi?

Putnici su u nedoumici promatrali čovječuljka. On rastom nije bio viši od Eli, ali je bio već stariji, velike glave i naborana lica. Na njemu je bio šareni prsluk, šarenkaste hlače i dugački crni kaput. Čovječuljak se u strahu branio od Totoške, koji je odmah za njim iskočio iza paravana.

Gvozdeni Drvosječa sa sjekirom o ramenu plahovito koraknu prema neznancu.

— Tko ste vi? — surovo upita on.

— Ja sam Gudvin, Veliki i Užasni — drhtavim glasom odgovori čovječuljak. — Ali molim, molim, ne ubijajte me! Učinit ću sve što od mene tražite!

Putnici se zgledaše neobično začuđeni i razočarani.

— A ja sam mislila da je Gudvin — Živa Glava — reče Eli.

— A ja sam mislio da je Gudvin lijepa žena — reče Strašilo.

— A ja sam mislio da je Gudvin strašna životinja — reče Drvosječa.

— A ja sam mislio da je Gudvin — Vatrena Kugla — reče Lav.

— Sve je to tačno i svi vi griješite — meko reče čovječuljak. — To su samo maske.

— Kakve maske?! — uzvikne Eli. — Zar vi niste Veliki Čarobnjak?

— Tiše, dijete moje! — reče Gudvin. — O meni se stvorilo mišljenje da sam ja Veliki Čarobnjak.

— A u stvari?

— U stvari ... na žalost, u stvari sam ja običan čovjek, dijete moje!

Suze potekoše iz Elinih očiju od razočarenja i uvrede.

Gvozdeni Drvosječa je bio također gotov da zaplače, ali se na vrijeme sjetio da mu kantica s uljem nije tu.

Rasrđeni Strašilo uzviknu:

— Ja ću reći tko ste vi, ako vi to ne znate! Vi ste — varalica!

— Potpuno tačno — odgovori čovječuljak, ljubazno se smiješeći i trljajući ruke. — Ja sam — Velika Varalica.

— Pa to je užasno! — reče Gvozdeni Drvosječa. — Od koga ću ja dobiti srce?

— A ja mozak? — upita Strašilo.

— A ja hrabrost? — upita Lav.

— Drugovi moji! — reče Gudvin. — Ne govorite o sitnicama. Razmislite, kakav užasan život provodim ja u ovom dvorcu.

— Vi vodite užasan život? — začudi se Eli.

— Da, dijete moje! — uzdahnu Gudvin. — Pazite: nitko na svijetu ne zna da sam ja Velika Varalica, i ja već mnogo godina moram varati, skrivati se i svakojako praviti ljude budalama. A znajte, nije to lako zanimanje — varati ljude. I, nesrećom, to se uvijek otkrije. Eto, vi ste me razotkrili, i da kažem istinu — on uzdahnu — ja se tome radujem! Naravno, pogriješio sam pustivši vas sve u prijestolnu dvoranu, i to još s prokletim psom. Ali sam se veoma preplašio Letećih Majmuna.

— Ništa ne shvaćam — reče Eli. — Kako sam vas ja vidjela u obliku Žive Glave?

— To je vrlo jednostavno! — odgovori Gudvin. — Hajte za mnom, i razumjet ćete.

On ih kroz tajna vrata provede u sobicu iza prijestolne dvorane. Tamo oni vidješe Živu Glavu, lijepu ženu, životinje, fantastične ptice i ribe. Sve to bilo je napravljeno od papira, kartona i vješto obojeno.

— Evo oblika koje može da uzme Gudvin, Veliki i Užasni! — smijući se reče razotkriveni čarobnjak. — Kao što vidite, izbor je prilično dobar i činio bi čast svakom cirkusu.

Lav priđe glavi i sa zadovoljstvom je udari nogom. Glava se otkotrlja po podu, prevrćući se i bijesno vrteći očima. Preplašeni Lav odskoči.

— Najteže je — uzdišući reče Gudvin — upravljati očima! Sâm sam ih iza paravana vukao pomoću konaca, ali oči nikad nisu gledale onamo kamo treba. Ti si to, možda, primijetila, dijete moje?

— Mene je to začudilo — odgovori Eli — ali sam bila tako preplašena da nisam shvatila u čemu je stvar.

— Ja sam i računao na strah — reče Gudvin. — Ako moji preobražaji i nisu uvijek bili uspješni, sve je nedostatke sakrivao strah.

— A Vatrena Kugla? — uzviknu Lav.

— No, vas sam se najviše bojao, i zato sam napravio kuglu od vatre, nakvasio je špiritusom i zapalio. Nije loše gorjelo?

Lav se s prezirom okrenu od Velikog Varalice.

— Kako vas nije sram da varate ljude? — upita Strašilo.

— Iz početka me bilo sram, a poslije sam se navikao — odgovori Gudvin. — Hajdemo u prijestolnu dvoranu, ispričat ću vam svoju historiju.

GUDVINOVA HISTORIJA

Gudvin posadi goste u meke fotelje i poče:

— Zovem se Džems Gudvin. Rodio sam se u Kanzasu...

— Kako? — začudi se Eli. — I vi ste iz Kanzasa?

— Da, dijete moje! — uzdahnu Gudvin. — Nas dvoje smo zemljaci. Ja sam napustio Kanzas prije mnogo, mnogo godina. Tvoja pojava me ganula i uznemirila, ali sam se bojao razotkrivanja i poslao te Bastindi. — On stidljivo obori glavu. — Uostalom, nadao sam se da će te zaštititi srebrne cipelice, i kao što vidiš, nisam se prevario... Ali vratimo se mojoj historiji. U mladosti sam bio glumac, igrao sam careve i heroje. Uvjerivši se da to zanimanje donosi malo novaca, ja sam postao balonist...

— Što? — priupita Eli.

— Ba-lo-nist. Dizao sam se na balonu, to jest na lopti napunjenoj vodikom. To sam radio za zabavu gomile, putujući po sajmovima. Svoj balon sam uvijek privezao užetom. Jednom se uže prekinulo, moj balon je zahvatio uragan, i mi smo odletjeli neznano kud. Letio

sam cio dan i noć i spustio se u divnoj zemlji koju sad nazivaju Gudvinova zemlja. Odasvud je dotrčao narod, i videći da se ja spuštam s neba, primio me kao Velikog Čarobnjaka. Nisam razuvjeravao te lakovjerne ljude. Naprotiv, sjećao sam se uloga careva i heroja i igrao sam ulogu čarobnjaka prilično dobro za prvi put. (Uostalom, tamo nije bilo kritičara!) Imenovao sam sebe upraviteljem zemlje, i stanovnici su mi se sa zadovoljstvom potčinili. Oni su očekivali moju zaštitu od zlih čarobnica koje su posjećivale zemlju. Najprije sam izgradio Smaragdni grad.

— Gdje ste nabavili toliko zelenog mramora? — upita Eli.

— I smaragda? — dodade Strašilo.

— I toliko raznih zelenih stvari? — upita Gvozdeni Drvosječa.

— Strpljenja, drugovi moji! Ubrzo ćete saznati sve moje tajne — reče Gudvin smiješeći se. — U mom gradu nema više zelenog nego ma u kom drugom. Tu je sva stvar — on tajanstveno spusti glas — sva stvar u zelenim naočarima koje nikad ne skidaju moji podanici.

— Kako? — uzviknu Eli. — Znači, mramor domova i ploča na ulicama...

— Bijeli su, dijete moje!

— A smaragd? — upita Strašilo.

— Obično staklo, ali bolje vrste! — gordo dodade Gudvin. — Nisam žalio rashoda. A zatim, smaragdi na gradskim kulama su pravi. Jer, vide se iz daleka.

Eli i njeni drugovi divili su se sve više i više. Sad je djevojčica shvatila zašto su njena haljina i traka o Totoškinu vratu postali bijeli kad su napustili Smaragdni grad.

A Gudvin spokojno produži:

— Izgradnja Smaragdnog grada trajala je nekoliko godina. Kad je završena, imali smo zaštitu od zlih čarobnica. Ja sam u to vrijeme bio još mlad. Palo mi je na pamet da će, budem li blizak narodu, u meni prepoznati običnog čovjeka. A tada će se svršiti moja vlast. I ja sam se zatvorio u prijestolnu dvoranu i okolne sobe. Prekinuo sam odnose sa cijelim svijetom, ne izuzimajući ni moje sluge. Napra-

vio sam oblike koje ste vidjeli, i počeo praviti čudesa. Prisvojio sam sebi zvučna imena Veliki i Užasni. Za nekoliko godina narod je zaboravio moj pravi oblik, i po zemlji su o meni kružili različiti glasovi. A ja sam to i prihvatio i trudio se da podržim svoju slavu velikog čarobnjaka. Uopće, to mi je polazilo za rukom, ali je bivalo i pogrešaka. Krupan neuspjeh bio je pohod protiv Bastinde. Leteći Majmuni razbili su moju vojsku. Srećom, ja sam uspio pobjeći i spasiti se od zarobljeništva. Od tog doba strašno sam se bojao čarobnica. Dovoljno je bilo da one saznaju tko sam ja u stvari, i ja bih svršio: jer ja nisam čarobnjak! I kako sam se obradovao kad sam saznao da je Elina kućica zgnječila Gingemu. Zaključio sam da bi bilo dobro riješiti se i druge zle čarobnice. Eto zašto sam vas tako uporno slao protiv Bastinde. Ali sad, kad ju je Eli rastopila, moram priznati po savjesti da ja ne mogu ispuniti svoja obećanja! — s uzdahom završi Gudvin.

— Ja mislim da ste vi loš čovjek — reče Eli.

— O, ne, dijete moje! Ja nisam loš čovjek, nego vrlo loš čarobnjak!

— Znači, ja neću dobiti od vas mozak! — s uzdahom upita Strašilo.

— Što će vama mozak? Sudeći po svemu što ja o vama znam, vaše rasuđivanje nije gore no u ma kojeg čovjeka s mozgom — polaska Gudvin Strašilu.

— Možda je i tako — reče Strašilo — ali ja ću bez mozga svejedno biti nesretan.

Gudvin ga pažljivo pogleda.

— A znate li vi što je to mozak?

— Ne! — priznade Strašilo. — Pojma nemam kako on izgleda.

— Dobro dođite meni sutra, ali vi morate sami naučiti kako da ga upotrebljavate.

— O naučit ću! — radosno uzviknu Strašilo. — Dajem vam riječ da ću naučiti. Ej, hej-hoj-ho! Ubrzo ću imati mozak! — poigravajući, zapjevao je sretni Strašilo.

Gudvin ga je promatrao sa osmijehom.

— A kako ću ja dobiti hrabrost? — pokorno zamuca Lav.

— Vi ste hrabra životinja! — odgovori Gudvin. — Vama nedostaje samo vjera u sebe. A zatim, svako živo biće boji se opasnosti, a hrabrost se sastoji u tome da se pobijedi strah. Vi svoj strah znate pobijediti...

— A vi mi dajte takvu hrabrost — uporno ga prekide Lav — da se ničega ne bojim.

— Dobro — s lukavim osmijehom reče Gudvin. — Dođite sutra, i vi ćete je dobiti.

— A ona kod vas kipi u loncu pod zlatnim poklopcem? — raspitivao se Strašilo.

— Gotovo da je tako! Tko vam je rekao? — začudi se Gudvin.

— Farmer na putu u Smaragdni grad.

— On je dobro obaviješten o mojim stvarima — kratko primijeti Gudvin.

— A hoćete li meni dati srce? — upita Gvozdeni Drvosječa.

— Srce mnoge ljude napravi nesretnim — reče Gudvin — nije to velika prednost imati srce.

— O tome se može raspravljati — odlučno se izrazi Gvozdeni Drvosječa. — Ja ću sve nesreće podnijeti bez roptanja, budem li imao srce.

— Dobro. Sutra ćete imati srce. Ipak sam ja tolike godine bio čarobnjak da je teško bilo da se ničem ne naučim.

— A kako je s povratkom u Kanzas? — upita Eli, i srce joj silno zakuca.

— Ah, dijete moje! To je težak zadatak. Ali daj mi dva ili tri dana roka, i možda ću smisliti kako da te prebacim preko pustinje... Idite, drugovi moji, i osjećajte se u mom dvorcu kao kod kuće. Vidjet ćemo se svaki dan, ali nikom, nikom, nikom ne otkrivajte da sam ja Varalica!

Drugovi su zadovoljni napustili Gudvinovu prijestolnu dvoranu, i čak se kod Eli pojavila nada da će je Veliki i Užasni Varalica vratiti u Kanzas.

ČUDNA UMJETNOST VELIKOG VARALICE

Ujutro je Strašilo veselo pošao Gudvinu da dobije mozak.

— Drugovi! — uzviknu on. — Kad se vratim, bit ću na dlaku isti kao i svi drugi ljudi.

— Ja te volim i takvog — jednostavno reče djevojčica.

— To je vrlo lijepo, ali vidjet ćeš kakav ću ja tek biti kad velike misli povrve mojim novim mozgom!

Čarobnjak dočeka Strašila ljubazno.

— Nećete se ljutiti, druže moj, ako vam skinem glavu? — upita on. — Treba da je napunim mozgom.

— O, molim, samo vi radite! — veselo odgovori Strašilo. — Skinite je i držite je kod sebe koliko hoćete. Ja se neću osjećati gore.

Gudvin skinu Strašilu glavu, istrese iz nje slamu, pa gornji dio čvrsto nabi mekinjama pomiješanim s iglicama i čiodama. Ostali prostor napuni slamom. Zatim stavi glavu na njeno mjesto i pozdravi Strašila:

— Sad ste vi mudar čovjek — vaš novi mozak je od najbolje vrste.

Strašilo toplo zahvali Gudvinu i pohita drugovima. Eli ga je radoznalo promatrala. Strašilova glava se nadula, iz nje su strčale iglice i čiode.

— Kako se osjećaš? — zabrinuto upita Eli.

— Počinjem se osjećati mudrim! — gordo odgovori Strašilo. — Treba samo da se naučim upotrebljavati svoj novi mozak, i ja ću biti slavan čovjek.

— A zašto iz tvog mozga strče iglice? — upita Gvozdeni Drvosječa.

— To je dokaz oštrine njegovog uma — dosjeti se Plašljivi Lav.

Videći da je Strašilo tako zadovoljan, Gvozdeni Drvosječa se s mnogo nade uputio Gudvinu.

— Moram vam prorezati rupu u grudima da bih vam namjestio srce, predusrete ga Gudvin.

— Stojim vam na raspoloženju — odgovori Gvozdeni Drvosječa. — Režite gdje želite.

Gudvin probi na Drvosječinim grudima kvadratni otvor i pokaza mu divno svileno srce napunjeno mekinjama.

— Dopada li vam se?

— Divno je! Ali, je li dobro i može li voljeti?

— O, ne uznemirujte se! — odgovori Gudvin. — S tim srcem vi ćete biti najbolji čovjek na svijetu.

Srce je bilo obješeno, rupa zalemljena i Gvozdeni Drvosječa likujući, ode drugovima.

U prijestolnu dvoranu uđe Lav.

— Došao sam po hrabrost — reče on pokorno, premještajući se s noge na nogu.

— Jednu minutu! — reče Gudvin. On uze iz ormara bocu i izli sadržinu u zlatnu posudu. — Treba da popijete ovo.

Miris se nije osobito svidio Lavu.

— Što je to? — nepovjerljivo upita on.

— To je — hrabrost. Ona je uvijek iznutra, i vi je morate progutati.

Lav napravi grimasu, ali ispi tekućinu i čak poliza tanjir.

— O, ja već postajem hrabar! Hrabrost je zastrujila mojim žilama i puni mi srce! — riknu on u oduševljenju. — Hvala, o, hvala, Veliki Čarobnjače! — i Lav odjuri drugovima.

Za Eli se produžiše dani tužnog čekanja. Videći da su se ispunile želje njenih drugova, ona je još toplije nego prije težila Kanzasu. Malo društvo je po cijele dane razgovaralo.

Strašilo je uvjeravao da po njegovoj glavi lutaju izvrsne misli; na žalost, on ih ne može otkriti jer su one razumljive samo njemu.

Gvozdeni Drvosječa je pričao kako mu pri hodu srce bije. On je bio potpuno sretan i nalazio je da je novo srce mnogo nježnije od onog koje je ranije imao.

A Lav gordo izjavi da je spreman da se bije sa desetinom tigro-medvjeda — tako mnogo hrabrosti ima! Gvozdeni Drvosječa se čak bojao da čarobnjak nije Lavu dao isuviše veliki obrok hrabrosti, i da Lava nije napravio lakomislenim, a lakomislenost vodi pogibiji.

Samo je Eli šutjela i tužno se sjećala Kanzasa.

Napokon je Gudvin pozva:

— No, dijete moje, čini se da sam smislio kako ćemo se vratiti u Kanzas.

— I vi ćete ići sa mnom? — iznenadi se Eli.

— Naravno — odgovori bivši čarobnjak. — Meni je, priznajem, dosadila samoća i vječni strah da ću biti razotkriven. Bolje je da se vratim u Ameriku i da stupim u cirkus.

— O, kako se radujem! — uzviknu Eli i zaplješće. — Kad ćemo na put?

— Ne tako brzo, dijete moje. Uvjerio sam se da se velika pustinja može prijeći samo zrakom. Jer i ja na balonu i ti u kućici doneseni smo ovamo uraganom. Moj balon je cio — ja sam ga čuvao sve godine. Na nj samo treba ponegdje staviti zakrpe. Vodik ću uspjeti da nabavim.

Rad oko spremanja za puštanje balona produžio se nekoliko dana, Eli je obavijestila drugove o skorom rastanku, i svi troje — Strašilo, Drvosječa i Lav — strašno su se rastužili.

Došao je zakazani dan. Gudvin je objavio po gradu da ide posjetiti starog druga — Velikog Čarobnjaka Sunce, s kojim se nije vidio mnoge godine. Dvorski trg napunio se narodom. Gudvin je pokrenuo aparat i lopta se počela brzo napuhavati. Kad se balon napunio, na užas i oduševljenje gomile, Gudvin je ušao u korpu i obratio se narodu:

— Do viđenja, drugovi moji!

Odjeknuli su usklici »ura«, i uvis poletješe zelene kape.

— Mi smo mnoge godine poživjeli u miru i slozi, i teško mi je rastati se s vama... — Gudvin obrisa suze, a u gomili se čuše uzdasi. — Ali moj drug Sunce me hitno treba, i ja se pokoravam: jer Sunce je moćniji čarobnjak nego ja! Sjećajte me se, ali se nemojte odviše žalostiti. Tuga smeta probavi hrane. Pridržavajte se mojih zakona! Ne skidajte naočari: to bi vam donijelo veliku nesreću! Namjesto sebe imenujem upravnikom Smaragdnog grada poštovanog gospodina Strašila Mudrog!

Iznenađeni Strašilo iziđe naprijed, opirući se o štap i dostojanstveno se klanjajući. Gomila ga je oduševljeno pozdravljala. Narod se odmah zakle na vjernost novom upravniku.

Gudvin zovnu Eli koja se ganuto opraštala s drugovima:

— Brže u korpu! Balon je gotov!

Eli posljednji put poljubi u njušku velikog užasnog Lava. Lav je bio uzbuđen i iz očiju su mu kapale krupne suze, a on je zaboravljao da ih briše krajem repa. Ali najednom Eli izgubi Totošku. Psetance je odjurilo za zelenim mačetom i iščezlo u gomilu.

— Brže! Brže! — vikao je uznemireni čarobnjak.

Ali Eli nije htjela da ostavi ljubimca u tuđoj zemlji. Napokon ga je našla i pritrčala Gudvinu, ali — tres! — konopci puknuše i balon se podiže uvis.

— Vrati se! Vrati se! — u očajanju je Eli lomila ruke. — Povedite me u Kanzas!

— Ali — jao — balon se nije mogao spustiti: u njemu nije bilo ventila za ispuštanje plina.

— Oprosti, dijete moje! — jedva je dopro Gudvinov glas, a balon se peo sve više.

Stanovnici Smaragdnog grada su gledali za njim, i, kad se on izgubio iz vida, raziđoše se kućama.

Sutradan je bilo puno pomračenje sunca. Građani Smaragdnog grada su zaključili da je Gudvin pomračio sunce, spustivši se na nj.

Po cijeloj zemlji raznio se glas da bivši upravnik Smaragdnog grada živi na Suncu. Narod se dugo sjećao Gudvina, ali nije mnogo tugovao za njim: imao je sada novog upravnika — Strašila Mudrog, koji je toliko pametan da mu se pamet nije smjestila u glavu i izbija napolje u obliku igala i čioda.

Stanovnici Smaragdnog grada strašno su se ponosili:

— Nema na svijetu drugog grada čiji bi upravnik bio napunjen slamom.

Jadna Eli ostala je u Gudvinovoj zemlji. Plačući ona se vratila u dvorac. Izgledalo je da nema više nade u povratak u rodni Kanzas.

PONOVO NA PUT!

Eli je plakala pokrivši lice rukama. U sobi su se čuli teški koraci Gvozdenog Drvosječe.

— Jesam li te uznemirio? — zbunjeno reče Drvosječa. — Moram plakati za Gudvinom, a nema tko da mi briše suze. Lav je i sam tužan, a Strašilo je upravnik i nezgodno je da ga uznemirujem zbog sitnica.

Eli ustade, i, dok je Drvosječa plakao, brižljivo mu je otirala suze ubrusom. Kad je svršio, on se veoma brižljivo podmaza uljem iz skupocjene kantice koju su mu poklonili Miguni.

Ujutro se društvo skupilo u prijestolnoj dvorani da se razgovori o budućnosti. Novi upravnik Smaragdnog grada svečano je sjedio na pozlaćenom prijestolju; ostali su s poštovanjem stajali pred njim.

Postavši upravnik, Strašilo je ostvario svoje davnašnje sanjarije: nabavio je sebi kapu sa srebrnim zvončićima i novo baršunasto odijelo, a na nogama su mu blistale sjajno očišćene plave čizmice od najbolje kože.

— Sretno živimo — reče novi upravnik. — Pripada nam dvorac i cio Smaragdni grad. Kad pomislim da sam još nedavno plašio vrane u polju, a sad sam upravnik Smaragdnog grada, da kažem po savjesti, nemam zbog čega da se žalim na sudbinu.

— I ja sam zadovoljan! — reče Gvozdeni Drvosječa. — Dobio sam srce, a to je bio moj san.

— O sebi da i ne govorim! — reče Lav. — Ja sam sad najhrabrija životinja na svijetu. Htio bih da na dvorac napadnu ljudožderi ili tigromedvjedi — ja bih s njima već svršio!

— Kad bi Eli ostala u dvorcu — produži Strašilo — mi bismo sretno živjeli!

— To je nemoguće — reče djevojčica. — Ja se moram vratiti u Kanzas, stricu Džonu i tetki Ani.

— Kako da se to napravi? — upita Gvozdeni Drvosječa. — Strašilo, mili druže, ti si najpametniji, molim te porazmisli!

Strašilo je počeo tako usrdno misliti da su mu se iglice i čiode pomolile iz glave.

— Treba pozvati Leteće Majmune — reče on. — Neka nas oni prenesu preko pustinje.

— Bravo, bravo! — uskliknu Eli. — Ja sam sasvim zaboravila na njih.

Ona donese Zlatnu Kapu i reče čarobne riječi. Kroz otvorene prozore u dvoranu uleti čopor Letećih Majmuna.

— Što želi vlasnica Zlatne Kape? — upita predvodnik.

— Prenesite me preko pustinje i odnesite u Kanzas, stricu Džonu i tetki Ani.

Predvodnik zaklima glavom.

— Kanzas je iza granice Gudvinove zemlje. Mi ne možemo tamo letjeti. Vrlo mi je žao, ali ti si uzalud utrošila drugu čaroliju Kape.

On se pokloni i jato odleti s larmom.

Eli se silno ražalosti. Strašilo je dugo mislio i glava mu se nadula od naprezanja. Eli se čak preplašila za njega.

— Zovite vojnika! — naredi Strašilo.

Vojnik sa strahom uđe u prijestolnu dvoranu u kojoj nikada nije bio u Gudvinovo vrijeme. Od njega su tražili savjet.

— Nitko, osim Gudvina, nije prelazio pustinju — reče vojnik. — Ali, ja mislim da će Eli pomoći dobra južna čarobnica Stela. Ona je najmoćnija od svih čarobnica naše zemlje. Ona zna tajnu vječne mladosti. Iako je put u njenu zemlju težak, ja vam ipak savjetujem da se obratite Steli.

Vojnik se s poštovanjem pokloni upravniku i iziđe.

— Eli treba da ide u zemlju Juga. Ako Eli ostane ovdje u dvorcu, nikad neće dospjeti u Kanzas. Smaragdni grad nije Kanzas i Kanzas nije Smaragdni grad — izreče Strašilo.

Ostali su šutjeli, poraženi mudrošću njegovih riječi.

— Ispravno! — uzviknu Gvozdeni Drvosječa. — Idem naoštriti sjekiru — izgleda, otupjela je.

Eli se radosno baci na Gvozdenog Drvosječu.

— Izlazimo sutra ujutru — reče Strašilo.

— Kako! I ti ideš? — uzviknuše svi, iznenađeni. — A Smaragdni grad?

— Grad će pričekati dok se vratim! Bez Eli, ja bih sjedio na motki u pšeničnom polju i plašio vrane. Bez Eli ne bih dobio svoj izvrsni mozak. Bez Eli ne bih postao upravnik Smaragdnog grada. I ako bih poslije svega toga napustio Eli u nevolji, onda biste vi, drugovi, Strašila mogli nazvati nezahvalnim i imali biste pravo!

Novi mozak napravio je Strašila krasnorječivim.

— Sutra, sutra u pohod! — veselo kliknu ona.

— Ej, hej-hej-ho! Sutra, sutra u pohod! — zapjeva Strašilo i, bojažljivo se osvrnuvši, začepi sebi usta: on je bio upravnik Smaragdnog grada, i nije smio rušiti svoje dostojanstvo.

U rano jutro vojnik odvede putnike do gradskih bedema. Čuvar vrata se začudi što se oni ponovo upuštaju u daleko i opasno putovanje.

— Vi ste naš upravnik — reče on Strašilu — i treba da se što prije vratite.

— Moramo poslati Eli u Kanzas — važno odgovori Strašilo. — Pozdravite moje podanike, i nek se oni ne uznemiruju zbog mene: ja ne mogu biti ranjen, i vratit ću se nepovrijeđen. Zamjenjivat će me vojnik.

Eli se drugarski oprosti s Čuvarom Vrata, i putnici krenuše na jug. Vrijeme je bilo lijepo, unaokolo se pružala divna zemlja, svi su bili u odličnom raspoloženju.

Eli je vjerovala da će je Stela vratiti u Kanzas; Strašilo i Gvozdeni Drvosječa radovali su se što pomažu djevojčici! Lav se naslađivao saznanjem svoje hrabrosti, maštao kako će se susresti sa životinjama i pokazati im da je njihov car.

Otišavši već daleko, putnici se posljednji put osvrnuše na kule Smaragdnog grada.

— Ipak Gudvin nije bio tako loš čarobnjak — reče Gvozdeni Drvosječa.

— Nego kako! — odgovori Strašilo. — Meni je znao dati mozak! I to kakav oštar mozak!

— Da Gudvin popije malo hrabrosti koju je spremio za mene — kakav bi čovjek on postao! — reče Lav.

Eli je šutjela. Gudvin nije ispunio obećanje da će je vratiti u Kanzas, ali ga djevojčica nije krivila za to. Učinio je sve što je mogao, i nije njegova krivica što zamisao nije pošla za rukom. Uostalom kao što je priznavao i sam Gudvin, on uopće nije ni bio čarobnjak.

POPLAVA

Nekoliko dana putnici su išli ravno na jug. Farme su bivale sve rjeđe i rjeđe i napokon su iščezle. Unaokolo, dokle je oko vidjelo, pružale su se suhe stepe. Čak ni divljači nije bilo u tom pustom kraju, pa je Lav morao noću dugo da trči u potrazi za plijenom. Totoška nije mogao pratiti Lava u njegovim dugim šetnjama, ali je ovaj, vraćajući se, uvijek donosio prijatelju komadić mesa u zubima.

Putnici se nisu zbunjivali zbog teškoća nego su neprekidno išli naprijed.

Jednom, u podne, zaustavi ih široka rijeka niskih obala, obraslih ivama. Putnici se zbunjeno zgledaše.

— Hoćemo li praviti splav? — upita Gvozdeni Drvosječa.

Strašilo se, u očajanju, namršti: on nije zaboravio događaj s motkom na putu za Smaragdni grad.

— Bolje da nas prenesu Leteći Majmuni — progunđa on. — Ako se ja opet zakačim nasred rijeke, nema me tko spasiti; ovdje nema roda.

Ali Eli se ne složi s tim. Ona nije htjela da utroši i posljednju čaroliju Zlatne Kape, kad je neizvjesno kakve će ih teškoće sresti na putu i kako će ih primiti Stela.

Gvozdeni Drvosječa do uveče napravi splav, i društvo zaplovi preko rijeke. Strašilo je motkom rukovao oprezno, držeći se podalje od kraja splavi. Zato je Gvozdeni Drvosječa radio iz sve snage. Rijeka je bila plitka i tiha; putnici je sretno prijeđoše i izađoše na ravnu, sumornu obalu.

— Kakvo dosadno mjesto! — izjavi Lav namrštivši nos.

— A nema se gdje ni prenoćiti — progovori Eli. — Hajdemo naprijed!

Putnici nisu prešli ni hiljadu koraka, kad pred njima ponovo zablista rijeka. Bili su na otoku.

— Gadna stvar! — reče Strašilo. — Vrlo gadna stvar! Odavde se ne možemo izvući: splav ne možemo prevući preko otoka, a novu

ne možemo napraviti — ovdje nema ni prutića! Morat ćemo pozvati Leteće Majmune, op-pi, pep-pi!

Ali djevojčica, u nejasnoj nadi da će se položaj ujutro nekako poboljšati, odluči da se noći na otoku. Nakupiše suhe trave i napraviše joj snošljivu postelju. Večeravši, djevojčica leže da spava pod pouzdanom zaštitom drugova. Lav morade noć provesti prazna želuca, ali se pomiri s tim i zaspa.

Strašilo i Gvozdeni Drvosječa stajali su pored usnulih drugova i promatrali drugu obalu rijeke. Iako je jedan sad imao mozak, drugi srce, ipak se oni ni sad nisu umarali niti su spavali.

Iz početka je sve bilo mirno. Ali zatim na horizontu sijevnu munja, za njom druga, treća... Gvozdeni Drvosječa zabrinuto zaklima glavom. U Gudvinovoj zemlji nepogode su se događale rijetko, ali su zato dostizale nevjerojatnu jačinu. Grom se još nije čuo. Istočni dio neba brzo je tamnio: tamo su se gomilala klupka oblaka, sve češće ozarena munjama. Strašilo je promatrao nebo s nedoumicom.

— Što je tamo? — mrmljao je. — Da Gudvin ne pali šibice?

Strašilo u svom kratkom životu još nije nikad vidio nepogodu.

— Bit će strašna kiša — reče Gvozdeni Drvosječa.

— Kiša je štetna po nas obojicu: s tebe će sprati boje, a ja ću zarđati.

— Aj-aj-aj-aj! — klimao je glavom Strašilo. — Hajde da probudimo Eli.

— Pričekajmo malo — reče Gvozdeni Drvosječa. — Ne bih htio da je uznemirujem — ona se danas umorila. A nevrijeme će, možda, proći pored nas.

No nevrijeme se približavalo. Ubrzo su oblaci prekrili pola neba, zablistale su munje, i udari groma razgovijetno su dolazili do ušiju budnih drugova.

— Što to tamo huji? — u strahu upita Strašilo.

Ali Gvozdeni Drvosječa nije imao vremena da objašnjava.

— Loša stvar! — viknu on i probudi Eli.

— Što je? Što se desilo? — upita djevojčica.

— Približava se strašno vrijeme! — viknu Gvozdeni Drvosječa.

I Lav se probudi. On odmah shvati opasnost.

— Brže zovi Leteće Majmune, inače smo izginuli! — riknu on iz sveg grla.

Preplašena Eli, nesigurno stojeći na nogama, počne da govori čarobne riječi.

— Hil-lo, hil-lo... — žurno je izvikivala djevojčica.

— Hel-lou!... bijesno zahuja vjetar i odnese Zlatnu Kapu s Eline glave.

Kapa uzlete, kao bijela zvjezdica zablista u mraku i iščeze. Eli zaplaka, a udar groma koji se razliježe nad glavom putnika zagluši njeno plakanje.

— Ne plači, Eli! — riknu joj Lav u uho. — Sjeti se da sam ja sad najhrabriji od svih životinja na svijetu.

— Sjeti se da ja imam izvrstan mozak, pun izvanrednih misli! — dodade Strašilo.

— Pomisli na moje srce koje neće trpjeti da te tko uvrijedi! — uzviknu Gvozdeni Drvosječa.

Tri druga stadoše oko Eli, hrabro se spremajući da dočekaju navalu bure.

I bura udari. Naleti vjetar. Kosa kiša bolno je šibala Lava i Eli krupnim kapljama. Lav se okrenuo leđima vjetru, raširio noge, pognuo leđa. Pod njim se tako stvorio prijatan zaklon u koji se skloniše Eli i Totoška, spasavajući se od pljuska.

Gvozdeni Drvosječa maši se za kanticu s uljem, ali odmahnu rukom: spasiti se od rđe po takvom pljusku moglo se samo u buretu ulja.

Strašilo skroz pokvašen kišom, odmah otežao, najžalosnije je izgledao. Svojim mekim neposlušnim rukama štitio je od kiše boju na licu.

— Eto što je kiša! — gunđao je Strašilo. — Kad uredni ljudi hoće da se kupaju, oni idu u vodu i nemaju nimalo potrebe da ih netko nevidljiv polijeva odozgo. Čim se vratim u Smaragdni grad, objavit ću zakon kojim se zabranjuje kiša!

Nepogoda nije prestajala do jutra. Pri prvim zracima sunca putnici s užasom primijetiše da razbješnjeli valovi nabujale rijeke plave otok.

— Utopit ćemo se! — viknu Strašilo krijući rukom upola sprane oči.

— Držite se čvršće! — odgovori Gvozdeni Drvosječa nadvikujući hujanje bure i zapljuskivanje valova. — Držite se za mene!

On je raširio noge, zarivši ih u pješčano zemljište, i čvrsto se oslonio o sjekiru. U takvom položaju on je bio nepokolebljiv kao stijena. Strašilo, Eli i Lav čvrsto su se uhvatili za Gvozdenog Drvosječu i obamrli u očekivanju.

I, evo naletio je prvi val i prekrio putnike preko glave. Kad se on razišao, sred vode je stajao Drvosječa, a ostali putnici držali su se za nj s hrabrošću očajanja. Gvozdeni Drvosječa je zarđao, i sad ga nikakva bura ne bi mogla pomaći s mjesta. Ali ostalima je bilo loše. Lagani Strašilo sav je bio na površini vode, i valovi su ga bacali na sve strane. Lav je stajao na stražnjim nogama, iskašljavajući vodu i tako se braneći. Eli se praćakala u vodi, obuzeta užasom.

Lav je spazio da djevojčica tone.

— Sjedi na mene — prodahta on. — Zaplivat ćemo prema obali — i on se spusti pred Eli na četiri noge.

Skupivši posljednje snage, djevojčica se uspentra Lavu na leđa i grčevito se uhvati za mokru razbarušenu grivu. Još ranije se, srećom, sjetila da Totošku čvrsto uveže u kecelju.

— Zbogom, drugovi! — riknu Lav i, odgurnuvši se od Gvozdenog Drvosječe, poče da radi nogama, hrabro sijekući valove.

... gom! — jedva stiže Strašilov odziv, i Gvozdeni Drvosječa iščeze u magli.

7*

Lav je plivao dugo i uporno. Snaga mu je malaksavala, ali je hrabrost igrala u njegovu srcu, i ponosan na sebe, sred razbješnjele bure, on stašno riknu. Tom svečanom rikom Lav je htio da pokaže da je gotov da pogine, ali se ni kap plašljivosti neće prikrasti u njegovo hrabro srce.

Ali kakvo čudo?

Iz vlažne mogle čuo se lavlji rik koji odgovara: — Tu je zemlja! Tamo! Tamo!

S udesetostručenom snagom Lav pojuri naprijed, i pred njim se zacrni nepoznata visoka obala. Njemu nije odgovorio lav, nego odjek.

Lav izađe na obalu, spusti ukočenu Eli, obuhvati je prednjim nogama i poče da je zagrijava svojim toplim dahom.

U POTRAZI ZA DRUGOVIMA

Strašilo se držao za Gvozdenog Drvosječu dok su ga služile skvašene ruke. Zatim su ga valovi otkinuli od Drvosječe i povukli, ljuljajući ga kao mrtvo tijelo. Pametna Strašilova glava s dragocjenim mozgom pokazala se teža od trupa; mudri upravnik Smaragdnog grada plivao je s glavom na niže, i voda mu je spirala i posljednju boju s njegovih očiju, nosa, usta i ušiju.

Gvozdeni Drvosječa još se vidio usred valova, ali nabujala rijeka ga je zapljuskivala. Još je samo lijevak ostao nad vodom, onda je i on nestao. I neustrašivi dobrodušni Gvozdeni Drvosječa potpuno je nestao u razbješnjeloj rijeci.

Tri dana čekali su na obali opadanje rijeke Eli, Lav i Totoška. Vrijeme je bilo divno, sunce je žarko sijalo, i voda je brzo opadala. Četvrtog dana Lav je zaplivao prema otoku. Na leđima mu je sjedila Eli, s Totoškom na rukama.

Izišavši na otok, Eli se uvjerila da ga je rijeka prekrila muljem i blatom. Lav i djevojčica pođoše na razne strane na sreću. I uskoro usred brežuljka blatnjavog bilja pred Eli bljesnu nešto žuto. Djevojčica pojuri naprijed i spazi zlatni držak sjekire Gvozdenog Drvosječe. Lav na Elin poziv dotrča golemim skokovima i razbaca sasušeno blato.

Nepobjedivi Gvozdeni Drvosječa stajao je u istom položaju u kom je ostao usred valova. Eli je snopićem trave i keceljom brižljivo otrla zarđale Drvosječine zglobove, odvezala s njegova pojasa kanticu s uljem i namazala mu vilice.

— Hvala, mala Eli — bile su njegove prve riječi — ti me ponovo vraćaš u život! Zdravo, Lave stari druže! Kako se radujem što te vidim!

Lav se okrenu: on je plakao od radosti i požurio se da obriše suze krajem repa.

Ubrzo su svi zglobovi Gvozdenog Drvosječe počeli da rade, i on je veselo koračao sa Eli, Totoškom i Lavom. Tražili su splav. Uz put, Totoška pojuri prema gomilici bilja i poče je, lajući, razrivati.

— Vodeni štakor? — upita Eli.

Ali pod vodenim biljem najednom nešto sinu, i, na Elinu veliku radost, ukaza se Zlatna Kapa. Djevojčica nježno zagrli psetance i poljubi ga u njušku, zaprljanu blatom, a Kapu strpa u korpicu.

Putnici nađoše splav: Gvozdeni Drvosječa je pretpostavljao da će im ona koristiti za povratak u Smaragdni grad, i čvrsto ju je privezao za motku, zabijenu u zemlju. Oni zaploviše niz vodu, da oplove otok na kome su pretrpjeli nesreću. Prošavši dugi pješčani poluotok, putnici dođoše u glavno rječno korito. Na desnoj obali vidio se šiprag. Eli zamoli Gvozdenog Drvosječu da splav upravi onamo, i, na svoje veliko oduševljenje, primijeti na grmu Strašilov šešir.

— Ura! — kliknuše svi troje, a Totoška zalaja.

Uskoro nađoše i samog Strašila koji je između grmova visio u čudnovatom položaju. Bio je mokar i poderan i nije odgovarao na pitanja drugova: voda mu je potpuno sprala usta, nos, uši i oči.

Drugovi izvukoše Strašila na pješčanu obalu, istresoše slamu i razastriješe je na sunce, objesiše odijelo da se suši. Glava se sušila zajedno s mekinjama: Djevojčica se pobojala da istrese dragocjeni

mozak. Kad se slama osušila, Strašila su napunili, glavu postavili na svoje mjesto, a Eli izvuče iza pojasa boje i kist u nepromočivoj limenoj kutijici, kojima se nabdjela u Smaragdnom gradu.

Eli najprije nacrta Strašilu desno oko, i to desno oko joj drugarski i vrlo nježno namignu. Zatim se pojavi drugo oko, a za njim uši i nos, a Eli nije još završila usta, kad veseli Strašilo već poče pjevati, smetajući djevojčici da crta:

— Ej, hoj-hej-ho! Eli me opet spasila! Ej, hoj-hej-ho! Ja sam opet, opet, opet s Eli!

On je pjevao i poigravao i nije se bojao da će ga vidjeti tko od podanika: jer ovo je bio potpuno pust kraj.

LAV POSTAJE CAR ŽIVOTINJA

Odmorivši se poslije preživljenih nesreća, putnici krenuše dalje. Iza rijeke teren je postao vedriji. Pojavile su se šumice i zelene poljanice. Za dva dana putnici uđoše u golemu šumu.

— Vrlo je mračno ovdje — primijeti Strašilo.

— Jedva se vidi! — odgovori Lav. — Pogledajte kako je mek sag suhog lišća pod nogama! I kako gusta i zelena mahovina visi s drveća! Htio bih da ovdje ostanem zauvijek!

— U ovoj šumi sigurno ima divljih životinja — reče Eli.

— Čudno bi bilo kad ovako prekrasno mjesto ne bi bilo naseljeno — odgovori Lav.

Putnici su išli dugo, i čuše potmulo rikanje mnoštva životinja. Eli se poplaši, ali je Lav umiri:

— Pod mojom zaštitom, ti si van opasnosti. Zar si zaboravila da sam ja car životinja?

Oni izađoše utapkanom stazicom na poljanu gdje su se sakupile stotine životinja. Tu su bili slonovi, tigrovi, medvjedi, vukovi, lisice i mnoštvo drugih životinja. Najbliže životinje s radoznalošću su promatrale Lava; po cijeloj poljani raznese se glas o njegovu dolasku.

Larma i vika zamukoše. Veliki tigar istupi naprijed i duboko se pokloni Lavu:

— Pozdravljam te, care životinja! Došao si baš na vrijeme da uništiš našeg neprijatelja i doneseš mir životinjama ove šume.

— Tko je vaš neprijatelj? — mirno upita Lav.

— U našoj šumi pojavila se strašna životinja. Po izgledu liči na pauka, ali je dvaput veća od slona. Kad ide kroz šumu, za njom ostaje širok trag oborenog drveća. A tko joj padne šaka, ona ga hvata prednjim nogama, privlači ustima i siše krv. Mi smo se sakupili da odlučimo kako ćemo se spasiti od nje.

Lav razmisli.

— Ima li lavova u ovoj šumi?

— Bilo ih je, ali ih je pauk pojeo — odgovori Tigar.

— Ako ja uništim vašeg neprijatelja, hoćete li me primiti za svog cara i hoćete li mi se pokoravati? — upita Lav.

— Sa zadovoljstvom! — odgovori Tigar.

— O, sa zadovoljstvom, s velikim zadovoljstvom! — složno zarika životinjski sabor.

— Idem u boj! — odvažno reče Lav. — Štitite moje drugove dok se ne vratim. Gdje je neprijatelj?

— Tamo — pokaza Tigar. — Idi stazicom dok ne dođeš do velikih stabala. Tamo Pauk svaruje bika koga je jutros uhvatio.

Lav dođe do Paukova legla, okruženog oborenim drvećem. Pauk je bio odvratniji od dvanaestnožne životinje

koju je bio napravio Gudvin i Lav je promatrao neprijatelja s odvratnošću. Uz golemi Paukov trup bile su utvrđene silne noge sa strašnim kandžama. Životinja je na izgled bila vrlo jaka, ali glava joj je sjedila na tankom, slabom vratu.

»To je najpogodnije mjesto za napad«, pomisli Lav. On odluči da odmah napadne zaspalog Pauka.

Stekavši to iskustvo, Lav skoči na leđa životinji. Prije no što je Pauk došao sebi od sna, Lav mu je udarom kandžaste šape prekinuo tanki vrat i brzo odskočio. Paukova glava se otkotrlja u stranu, trup kandžama zgrabi zemlju i ubrzo se smiri.

Lav krenu nazad. Došavši na poljanu, gdje su životinje s nestrpljenjem očekivale njegov povratak, od gordo reče:

— Odsad možete mirno živjeti: neprijatelj je ubijen!

Oduševljena rika životinjskog stada bila mu je odgovor. Životinje se svečano zakleše Lavu na vjernost, a on reče:

— Vratit ću se čim otpravim Eli u Kanzas, i vladat ću vama mudro i milostivo.

STELA

Ostatak puta kroza šumu prošao je bez događaja. Kad su putnici izišli iz šume, pred njima se otkrila strma stjenovita planina. Ona se nije mogla obići — s obje strane puta bile su duboke provalije.

— Teško ćemo se uspentrati uz ovu planinu! — reče Strašilo. — Ali planina — nije ravnica, i, kad stoji pred nama, znači — treba je prijeći.

I on pođe naprijed, a ostali za njim. Popeli su se dosta visoko, kad najednom surov glas viknu iza stijene:

— Natrag!

— Tko je tamo? — upita Strašilo.

Iza stijene pokaza se nečija čudna glava.

— Ova planina je naša, i nikom nije dozvoljeno da je prijeđe.

— Ali mi je moramo prijeći — učtivo odgovori Strašilo. — Mi idemo u Stelinu zemlju, a drugog puta ovdje nema.

— Idite, ali nećete proći!

Na stijenu s kikotom skoči čudan čovjek. Bio je kratak i debeo, a velika glava s ravnim tjemenom sjedila je na kratkom i debelom naboranom vratu. Ali on uopće nije imao ruku. Videći to, Strašilo se ohrabri i reče:

— Veoma mi je žao što ste tako nepopustljivi, ali kako ćete nas spriječiti da prođemo, Bezruki Kratkonjo? Vi znate da su za tuču čovjeku dane ruke, a vi ih nemate, znači nemate se čime tući!

I on hrabro pođe gore.

Ali, vrat čudnog čovjeka se rastegnuo kao gumena vrpca, glava izleti naprijed i s neobičnom snagom udari Strašila u grudi. Strašilo, prevrćući se, poleti k podnožju planine, a Kratkonja se zakikota i viknu:

— Tra-la-la! Vidite sad kako se to radi!

I, kao na znak, iza stijena i humaka iskočiše stotine Bezrukih Kratkonja.

— Tra-la-la! Tra-la-la! Pokušajte prijeći — zagrmi neskladni zbor.

Lav se razbjesni i plahovito pojuri na planinu, strašno ričući i bijući se repom po bokovima. Ali dva ili tri Bezruka Kratkonje udariše ga tako svojim ravnim glavama, da se Lav otkotrlja po strmini planine, prevrćući se i mjaučući kao najobičniji mačak. On ustade zbunjen i, hramajući, ode do podnožja planine.

— Nemoguće je boriti se s ljudima koji imaju glave koje gađaju — reče Lav.

Gvozdeni Drvosječa uzmahnu sjekirom, oproba gipkost zglobova i odlučno pođe gore.

— Vrati se, vrati se! — viknu Eli i, plačući uhvati ga za ruku. — Razbit ćeš se o stijene. Što da radimo s tobom u ovoj pustoj zemlji?

Eline suze odmah natjeraše Gvozdenog Drvosječu da se vrati.

— Pozovimo Leteće Majmune — predloži Strašilo. — Ovdje bez njih nećemo proći.

Eli uzdahnu:

— Ako nas Stela dočeka neprijateljski, bit ćemo nezaštićeni!

Ali se morala upotrijebiti i posljednja čarolija Zlatne Kape. Eli izgovori čarobne riječi, a Strašilo ih je ponavljao, poigravajući od radosti i prijeteći pesnicama Bezrukim Kratkonjama.

U zraku odjeknu larma i jato Letećih Majmuna se spusti na zemlju.

— Što naređuje vlasnica Zlatne Kape? — upita predvodnik.

— Odnesite nas Stelinom dvorcu — odgovori Eli.

— Bit će izvršeno.

I putnici se odmah nađoše u zraku.

Leteći nad planinom, Strašilo je pravio grimase Kratkonjama i ružno ih psovao. Bezruki Kratkonje su gađali uvis glavama, ali nisu mogli dohvatiti majmune, pa su bjesnjeli od zlobe.

Planina je ubrzo ostala pozadi, i u zoru se putnicima otkri živopisna plodna zemlja Brbljavaca kojima je vladala dobra južna čarobnica Stela.

Brbljavci su bili mili, ljubezni ljudi i dobri radnici. Ali su imali jedan nedostatak — strašno su voljeli da brbljaju. Čak i kad su sami, po cijele sate bi razgovarali sa sobom. Moćna Stela nikako ih nije mogla odučiti od brbljanja. Jednom ih je napravila nijemima, ali su Brbljavci našli izlaz iz toga položaja: naučili su da se objašnjavaju pokretima, i po cio dan su se skupljali na ulicama i trgovima, razmahujući rukama. Stela je uvidjela da neće promijeniti Brbljavce i vratila im je glas.

Omiljena boja u zemlji Brbljavaca bila je ljubičasta, kao što je kod Žvakača bila plava, Miguna — žuta, a u Smaragdnom gradu zelena. Kuće i plotovi bili su obojeni ljubičastom bojom, a stanovnici su se odijevali u svijetloljubičasta odijela.

Majmuni spustiše Eli s drugovima pred Stelin dvorac. Stražu pred dvorcem čuvale su tri lijepe djevojke. One su sa čuđenjem i strahom promatrale pojavu Letećih Majmuna.

— Zbogom Eli! — prijateljski reče predvodnik Majmuna. — Danas si nas pozvala posljednji put.

— Zbogom, zbogom! — viknu Eli. — Velika hvala!

I Majmuni odletješe s larmom i smijehom.

— Može li se vidjeti dobra čarobnica Stela? — upita Eli kojoj je premrlo srce.

— Recite tko ste i zašto ste došli, i ja ću javiti o vama — odgovori jedna od djevojaka-stražara.

Eli ispriča, i djevojka ode s prijavom, a ostale priđoše putnicima raspitujući se. Ali one ne uspješe još ništa doznati, kad se djevojka vrati.

— Stela vas moli da dođete u dvorac.

Eli se umila, Strašilo očistio, Gvozdeni Drvosječa namazao zglobove i brižljivo ih izglačao, a Lav se stresao, zbacujući sa sebe prašinu. Nahranili su ih.

Poslije svih priprema putnike uvedoše u bogato ukrašenu dvoranu gdje je na prijestolju sjedila čarobnica Stela. Ona se Eli učini veoma lijepa i dobra i čudnovato mlada, iako je već mnogo desetina godina vladala zemljom Brbljavaca. Stela se ljubazno osmjehnu, posadi ih u meke fotelje i reče Eli:

— Ispričaj svoju historiju, dijete moje!

Eli započe dugu priču. Stela i njena okolina slušali su s velikim interesom i suosjećanjem.

— Što hoćeš od mene, dijete moje? — upita Stela kad je Eli završila.

— Vratite me u Kanzas, stricu Džonu i tetki Ani. Tetka Ana se strašno brine za mene, a stric Džon je, sigurno zapustio sav rad na imanju. I stric Džon je obećao da će me povesti sa sobom na sajam.

— Pa ti si ispričala da je Kanzas — dosadna i siva prašnjava stepa. A pogledaj, kako je lijepo kod nas!

— Ja svejedno više volim Kanzas od vaše prekrasne zemlje! — toplo odgovori Eli. — Kanzas je moja domovina.

— Lijepo rečeno, dijete moje — osmjehnu se Stela. — Tvoje želje će se ispuniti. Ali ti treba da mi daš Zlatnu Kapu.

— O, rado, gospođo! Ona mi više i ne treba.

— A meni je potrebna. — I Stela se obrati Strašilu: — Što vi mislite raditi kad vas Eli napusti?

— Ja bih se htio vratiti u Smaragdni grad — dostojanstveno odgovori Strašilo. — Gudvin me odredio za upravnika Smaragdnog grada a upravnik treba da živi u onom gradu kojim upravlja. A ja ne mogu upravljati Smaragdnim gradom ako ostanem u vašoj zemlji! No mene zbunjuje povratak kroz planinu Bezrukih Kratkonja i preko rijeke gdje sam potonuo.

— Kad dobijem Zlatnu Kapu, ja ću pozvati Leteće Majmune, i oni će vas odnijeti u Smaragdni grad. Ne može se narod lišiti takvog izvanrednog upravnika.

— Zar je istina da sam ja izvanredan? — zasjavši upita Strašilo.

— Više nego to: vi ste jedinstveni! I ja bih htjela da postanete moj prijatelj.

Strašilo se u oduševljenju pokloni dobroj čarobnici.

— A što vi hoćete? — obrati se Stela Gvozdenom Drvosječi.

— Kad Eli napusti ovu zemlju — tužno poče Drvosječa — ja ću se veoma rastužiti. Ali bih htio da odem u zemlju Miguna, koji su me izabrali za upravnika. Dovest ću u dvorac svoju nevjestu, koja me — uvjeren sam — čeka, i vladat ću Migunima koje vrlo volim.

— Druga čarolija Zlatne Kape naredit će Letećim Majmunima da vas ponesu u zemlju Miguna i nađu vašu nevjestu. Vi nemate tako izvrstan mozak kao vaš drug Strašilo Mudri, ali imate srce koje voli, imate tako blistav izgled, da sam uvjerena da ćete biti prekrasan upravnik za Migune. Dozvolite da i vas smatram svojim prijateljem.

Gvozdeni Drvosječa se lagano pokloni pred Stelom.

Zatim se čarobnica obrati Lavu:

— Kažite mi svoje želje.

— Iza planine Bezrukih Kratkonja leži divna gusta šuma. Životinje te šume priznale su me carem. Zato bih ja želio da se tamo vratim i provedem ondje ostatak svojih dana.

— Treća čarolija Zlatne Kape prenijet će hrabrog Lava njegovim životinjama, koje će, naravno, biti sretne pod upravom takvog cara. I ja računam također na vaše prijateljstvo.

Lav dostojanstveno pruži Steli veliku, moćnu šapu, i čarobnica je drugarski stisne.

— Zatim — reče Stela — kad se ispune posljednje tri čarolije Zlatne Kape, ja ću je vratiti Letećim Majmunima da ih nitko više ne bi mogao uznemirivati ispunjavanjem svojih želja, često besmislenih i surovih.

I svi su slavili Stelinu mudrost i dobrotu.

— Ali kako ćete me vratiti u Kanzas, gospođo? — drhtavim glasom upita djevojčica.

— Srebrne cipelice prenijet će te preko pustinje — odgovori čarobnica. — Da si znala njihovu čudesnu silu, ti bi se vratila tetki Ani istog dana kad je tvoja kućica zgnječila zlu Gingemu.

— Ali ja onda ne bih dobio svoj izvanredni mozak! — uzviknu Strašilo. — Ja bih sve dosad plašio vrane na farmerovom polju!

— A ja ne bih dobio svoje srce koje voli — reče Gvozdeni Drvosječa. — Ja bih ostao u šumi i rđao, dok se ne bih rasuo u prah!

— A ja bih dosad ostao kukavica — riknu Lav, — i, naravno, ne bih postao carem životinja!

— Sve je to istina — odgovori Eli — i ja nimalo ne žalim što sam živjela u Gudvinovoj zemlji. Ja sam samo slaba, mala djevojčica, ali sam vas voljela i uvijek se trudila da vam pomognem, mili moji drugovi! A sad, kad su se ispunile vaše želje, ja treba da se vratim kući...

— Srebrne cipelice imaju mnoge čudesne osobine — reče Stela — ali najljepša im je osobina u tome što te u tri koraka prenesu čak na kraj svijeta. Treba lupnuti petom o petu i imenovati mjesto...

— Nek me odmah prenesu u Kanzas!

Stela se osmjehnula djevojčici. Eli zagrli oko vrata velikog Hrabrog Lava i nježno je prebirala njegovu gustu čupavu grivu. Ona poljubi Gvozdenog Drvosječu, i on zaplaka, zaboravivši na svoju uljicu. Ona pomilova meko, slamom napunjeno Strašilovo tijelo i poljubi njegovo milo, dobrodušno nacrtano lice.

I, kad Eli pomisli da se zauvijek rastaje sa svojim vjernim drugovima s kojima je tako mnogo proživjela zajedno, koje je ona toliko puta spasila i koji su i nju samopožrtvovno spasavali, srce joj se steže od jada i ona glasno zaplaka.

Stela siđe s prijestolja, nježno zagrli Eli i poljubi je za rastanak.

— Vrijeme je, mala moja! — reče ona ljubazno. — Teško je rastati se, ali sjeti se — uskoro ćeš biti kod kuće. Zbogom, ne zaboravljaj nas!

Eli uze Totošku, lupnu petom o petu i viknu cipelicama:

— Nosite me u Kanzas, stricu Džonu i tetki Ani!

Bijesni vihor zavrti Eli, sve joj se sli pred očima, sunce zaiskri na nebu ognjenom dugom, i prije no što je stigla da se poplaši, ona se spusti na zemlju tako iznenadno da se nekoliko puta prevrnu i ispusti Totošku iz ruku.

ZAKLJUČAK

Kad se Eli osvijestila, spazi nedaleko novu kućicu strica Džona, podignutu mjesto one koju je odnio uragan. Tetka Ana ju je promatrala s doksata, a stric Džon trčao iz dvorišta za stokom, mašući rukama.

Eli potrči k njima i primijeti da je u samim čarapicama: čarobne cipelice su se izgubile za vrijeme trećeg, i posljednjeg skoka djevojčice. No Eli nije žalila za njima: u Kanzasu nema mjesta čudesnom. Ona se nađe na rukama tetke Ane, koja je obasipala poljupcima i oblijevala suzama blago Elino lice.

— Zar si se vratila s onog svijeta, mala moja?

— O, ja sam bila u Gudvinovoj zemlji! — jednostavno odgovori djevojčica. — Tamo ima mnogo zanimljivog, ali ja sam cijelo vrijeme mislila o vama ... i ... Je li stric Džon išao na vašar?

— Još nije, dijete moje! — odgovori ona s osmijehom i suzama. — Zar nam je bilo do vašara kad smo mislili da si ti poginula, i strašno smo tugovali za tobom!

Nekoliko dana prošlo je u neprekidnim Elinim pričama o divnoj Gudvinovoj zemlji, o njenim vjernim drugovima — Mudrom Strašilu, Gvozdenom Drvosječi i Neustrašivom Lavu. Zatim je stric Džon pošao u susjedni gradić na vašar i poveo djevojčicu u cirkus. Tamo je Eli neočekivano srela Gudvina, i njihovoj radosti nije bilo kraja.

BILJEŠKA O PISCU

Baum Lyman Frank (1856-1919) je američki žurnalist i pisac. Kao urednik novina djelovao je u Južnoj Dakoti i Chicagu (Čikagu). Autor je djela *Majka guska* (1897), *Čarobnjak iz Oza* (1900) i drugih humorističkih i neobičnih priča iz mistične zemlje »Oza«. Djelo *Čarobnjak iz Oza* doživjelo je bezbroj prijevoda i obrada, a ovaj prijevod u našoj biblioteci »Vjeverica« donosimo prema obradi ruskog autora A. Volkova.

Po *Čarobnjaku iz Oza* nastala je istoimena muzička komedija a kasnije i scenarij po kojem je snimljen film.

SADRŽAJ

Tehnički urednik
Irislav Meštrović

Korektori
Mirjana Milač i Ivanka Nikolić

*

Izdavačko knjižarsko poduzeće
Mladost
Zagreb, Ilica 30

*

Za izdavača
Ladislav Indik